

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA I EVROPSKIH INTEGRACIJA

PRILOG
IZVJEŠTAJU EVROPSKE KOMISIJE
O NAPRETKU CRNE GORE ZA 2016.
za period
20. maj 2016. - 1. septembr 2016.

Podgorica, septembar 2016.

Uvod

Odnosi Crne Gore i Evropske unije

Crna Gora je na Međuvladinoj konferenciji o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, održanoj u Briselu 30. VI 2016, otvorila pregovore u poglavljima 12 - **Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarna politika** i 13 - **Ribarstvo**.

Obezbijeđeno je dalje efikasno sprovođenje obaveza iz SSP-a, u skladu s utvrđenom dinamikom. Održana su **četiri redovna godišnja sastanka sektorskih pododbora između Crne Gore i Evropske unije**: IX sastanak Pododbora za industriju, trgovinu, carine, poreze i saradnju s drugim zemljama kandidatima održan je u Podgorici 16. VI 2016; IX sastanak Pododbora za saobraćaj, energetiku, životnu sredinu i regionalni razvoj održan je u Briselu 14. VI 2016; VI sastanak Pododbora za inovacije, ljudske resurse, informatičko društvo i socijalnu politiku održan je u Podgorici 6-7. VII 2016; i VII sastanak Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju održan je u Briselu, 7. VII 2016. Prateća video konferencija o poglavlju 8 – *Konkurencija* održana je 17. VI 2016.

IV sastanak Posebne grupe za reformu javne uprave održan je u Podgorici 16-17. VI 2016.

VI sastanak Zajedničkog konsultativnog odbora između Crne Gore i Komiteta regiona Evropske unije na kojem su razmotreni osnovni izazovi lokalnih administracija u pristupnom procesu, održan je 1-2. VI 2016. u Briselu.

VII sastanak Zajedničkog konsultativnog odbora između Crne Gore i Evropske unije održan je u Briselu 8. VII 2016.

U Podgorici je 19-20. V 2016. održan XII sastanak Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje.

U Luksemburgu je 20. VI 2016. održan VII sastanak Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje između Evropske unije i Crne Gore.

Predstavnici država članica Evropske unije u Savjetu za proširenje boravili su u Crnoj Gori 22-24. VI 2016. Posjetu su organizovali Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore i holandsko predsjedništvo EU.

Vlada je 21. VII 2016. usvojila i II kvartalni izvještaj o realizaciji obaveza iz PPCG.

Treći polugodišnji izvještaj o realizaciji adaptiranih Akcionih planova za poglavlja 23 i 24 – šesti po redu od početka godišnjeg izvještavanja – usvojen je 28. VII 2016.

1. POLITIČKI KRITERIJUMI

1.1.1. SKUPŠTINA

Skupština je u periodu od 20. V do 1. VIII 2016. donijela 85 zakona¹, među kojima su Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama („Sl. list CG”, br. 40/16), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odgovornosti pravnih lica za krivična djela („Sl. list CG”, br. 39/16), Zakon o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom („Sl. list CG” br. 52/16), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o priznavanju inostranih obrazovnih isprava i izjednačavanju kvalifikacija („Sl. list CG”, br. 42/16), Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG”, br. 54/16), Zakon o izmjenama Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG” br. 52/16), Zakona o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona („Sl. list CG” br. 53/16).

Skupština je razmotrila više izvještaja uključujući polugodišnje izvještaje o ukupnim aktivnostima u okviru procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju za 2015, Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta i državnog tužilaštva za 2015. i Godišnji izvještaju o radu Sudskog savjeta i ukupnom stanju u sudstvu za 2015, Izvještaj o radu Komisije za koncesije za 2015, Izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2015, Izvještaj o radu Savjeta za finansijsku stabilnost u 2015, Izvještaj o finansijskom poslovanju i Izvještaj o radu Agencije za elektronske medije za 2015.

Skupština je 2. VI 2016. izabrala Darka Pajovića za predsjednika Skupštine.

Skupština je izabrala potpredsjednicu Vlade i ministra poljoprivrede i ruralnog razvoja 28. VI 2016.

Takođe, 28. VI 2016, Skupština je izabrala dva člana Tužilačkog savjeta iz reda uglednih pravnika, zamjenicu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, dva člana Savjeta Agencije za elektronske medije, osam članova Upravnog odbora Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i predsjednika Savjeta Agencije za nadzor osiguranja.

Skupština je, 28. VI 2016. donijela Odluku o obrazovanju Privremenog parlamentarnog odbora za nadzor nad istragama slučajeva ugrožavanja bezbjednosti novinara i medijskih kuća.

Skupština je, 28. VII 2016. donijela Odluku o izboru članova Odbora za praćenje primjene zakona i drugih propisa od značaja za izgrađivanje povjerenja u izborni proces, Odluku o obrazovanju Odbora za praćenje primjene Zakona o izboru odbornika i poslanika u dijelu koji se odnosi na medije, kao i Odluku o izboru osam članova Privremenog odbora za nadzor nad istragama slučajeva ugrožavanja bezbjednosti novinara i medijskih kuća.

Skupština je, 17. VI 2016, usvojila i Predlog rezolucije o podršci učlanjenju Crne Gore u NATO.

U periodu od 20. V do 15. VIII 2016. održane su dvije sjednice Skupštine posvećene premijerskom satu. Predsjedniku Vlade postavljeno je 16 pitanja, dok je ministrima postavljeno 50 pitanja i pet dopunskih pitanja.

Radna tijela Skupštine održala su tri kontrolna i 15 konsultativnih saslušanja.

¹ Spisak zakona koje je Skupština donijela u ovom periodu dat je u Prilogu 1.

Odbor za bezbjednost i odbranu održao je kontrolno saslušanje Vrhovnog državnog tužioca, ministra unutrašnjih poslova, direktora Uprave policije i direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost, na temu nerasvjetljenih ubistava u Crnoj Gori (1. VII 2016). Takođe, Odbor je održao i konsultativno saslušanje vojno-diplomatskog predstavnika Crne Gore prije stupanja na funkciju izaslanika odbrane u Sjedinjenim Američkim Državama na rezidentnoj osnovi, kao i izaslanika odbrane za Kanadu i Island na nerezidentnoj osnovi (28. VII 2016).

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet obavio je kontrolno saslušanje ministra zdravlja povodom stanja u zdravstvenom sistemu Crne Gore i opredijeljenom iznosu sredstava za medicinska sredstva (2. VI 2016), kao i kontrolno saslušanje ministra finansija i direktora Poreske uprave povodom mišljenja Državne revizorske institucije o reviziji uspjeha „Efikasnost Poreske uprave u sprovođenju mjera naplate poreskog duga“ (20. VI 2016).

Odbor za međunarodne odnose i iseljenike održao je konsultativna saslušanja povodom davanja mišljenja o kandidatima za mjesto izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore: u Republici Hrvatskoj na rezidentnoj osnovi sa sjedištem u Zagrebu (2. VI 2016), u Republici Poljskoj na rezidentnoj osnovi sa sjedištem u Varšavi (21. VI 2016), u Ruskoj Federaciji na rezidentnoj osnovi sa sjedištem u Moskvi (24. VI 2016), šefa Misije Crne Gore pri Evropskoj uniji, na rezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Briselu i šefa Stalne misije Crne Gore pri Ujedinjenim nacijama i drugim međunarodnim organizacijama u Ženevi, na rezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Ženevi (26. VII 2016).

Odbor za evropske integracije održao je konsultativna saslušanja povodom razmatranja polugodišnjih izvještaja o realizaciji akcionih planova za poglavlja 23 – Pravosuđe i temeljna prava i 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost za 2015. (24. VI 2016), i izvještaja o pregovaračkim poglavljima 5 – Javne nabavke, 10 – Informatičko društvo i mediji, 20 – Preduzetništvo i industrijska politika i 30 – Vanjski odnosi (20. VII 2016).

U okviru aktivnosti praćenja sprovođenja zakona, **Odbor za ekonomiju, finansije i budžet** održao je, 13. VI 2016, sjednicu na kojoj je razmotrio primjenu Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru koji je Skupština usvojila 24. II 2016. Sjednici je prisustvovao ministar finansija sa saradnicama i predstavnik Privredne komore Crne Gore.

Odbori su, u okviru nadzornih aktivnosti, razmatrali i izvještaje koje pojedini organi, saglasno zakonu, dostavljaju Skupštini, među kojima: Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2015, Godišnji izvještaj o radu Sudskog savjeta i ukupnom stanju u sudstvu za 2015, posebne izvještaje o radu Vrhovnog državnog tužilaštva i Specijalnog državnog tužilaštva za period od 1. I do 1. VI 2016., Izvještaj o stabilnosti finansijskog sistema za 2015, Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima iz nadležnosti Ministarstva odbrane za 2015. i o stanju u Vojsci Crne Gore u 2015, Izvještaj o realizaciji Programa sprovođenja 2015-2016. za 2015. Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2013-2017.

Odbor za rodnu ravnopravnost, utvrdio je 18. VII 2016, Plan aktivnosti za rodno odgovornu Skupštinu, za period septembar 2016 – septembar 2018..

Administrativni kapaciteti

Broj zaposlenih 15. VIII 2016. je 159. Od tog broja 149 je zaposleno na radnim mjestima koja su sistematizovana Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine (od ukupno

sistematizovanih 238 radnih mjesta), dok je u kabinetima predsjednika i potpredsjednika zaposleno 10 osoba. Od 1. V do 15. VIII 2016. zaposleno je pet osoba (dvije samostalne savjetnice III – saradnice za pripremu i obradu sjednica Skupštine, fonografskih i štampanih zapisa, dva viša namještenika – portira u Odjeljenju za odnose s javnošću i protokol i jedan namještenik – higijeničar u Birou materijalnog knjigovodstva i poslova održavanja). U istom periodu zaposleno je šest savjetnika/ca predsjednika i potpredsjednika Skupštine, dok pravo po prestanku funkcije ostvaruje devet savjetnika/ca predsjednika i potpredsjednika Skupštine.

Zaposleni su u periodu od 1. V do 15. VIII 2016. pohađali 11 obuka.

Transparentnost i otvorenost rada

Predsjednik Skupštine i predstavnici 57 nevladinih organizacija potpisali su 29. VII 2016, Sporazum o saradnji između Skupštine Crne Gore i nevladinih organizacija u Crnoj Gori. Cilj Sporazuma je osnaživanje povjerenja između Skupštine i nevladinih organizacija, kao i stvaranje održivog partnerstva zasnovanog na principima transparentnosti, otvorenosti i međusobnog uvažavanja.

Predsjednik Skupštine i predsjednik Zajednice opština potpisali su, 1. VII 2016, Sporazum o saradnji između Skupštine Crne Gore i Zajednice opština. Cilj ovog sporazuma je unapređenje sistema lokalne samouprave kroz jačanje institucionalnog dijaloga između državne i lokalnih vlasti radi stvaranja uslova za efikasnije i kvalitetnije pružanje usluga građanima i privredi od strane lokalne samouprave.

Skupštini je, u periodu od 1. V do 1. VIII 2016, podnijeto 26 zahtjeva za pristup informacijama. Skupština je odgovorila na sve podnijete zahtjeve.

1.1.2 VLADA

1.1.2.1 Realizacija Programa rada Vlade

Vlada je u periodu od 1. V do 15. VIII 2016, od ukupno planirane 73 obaveze realizovala 45, odnosno 61,64 %.

1.1.2.2. Sprovođenje analize procjene uticaja propisa (RIA) u postupku izrade propisa

U periodu od 1. V do 15. VIII 2016. Vlada je razmotrila i utvrdila 15 predloga zakona. Za 9 predloga zakona Vladi je dostavljen Izvještaj o sprovedenoj analizi uticaja propisa (RIA), dok je za 3 predloga zakona u Mišljenju Ministarstva finansija dato obrazloženje finansijskih implikacija primjene navedenih propisa i uticaja istih na poslovni ambijent. Za 2 predloga zakona nije dostavljen Izvještaj o sprovedenoj analizi uticaja propisa (RIA). Za Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2015. ne radi se RIA.

U istom periodu, Vlada je razmotrila i donijela 18 uredbi. Od toga, za 11 uredbi dostavljen je Izvještaj o sprovedenoj analizi uticaja propisa (RIA). Za 7 uredbi u Mišljenju Ministarstva finansija data je procjena finansijskih sredstava, kao i procjena uticaja primjene ovih propisa na poslovni ambijent (od tog broja, za 1 uredbu, u Mišljenju Ministarstva finansija, navedeno je da nije potrebno vršiti analizu uticaja propisa).

1.1.2.3 Transparentnost rada Vlade

Nastavljene su aktivnosti na daljoj afirmaciji transparentnosti rada Vlade i informisanja javnosti o politikama Vlade.

U periodu od 1. V do 15. VIII 2016. Generalnom sekretarijatu Vlade ukupno je podneseno 60 zahtjeva za pristup informacijama. Postupak odlučivanja o deset zahtjeva je u toku, dok su svi ostali zahtjevi riješeni na jedan od zakonom propisanih načina. Struktura podnosilaca zahtjeva je sljedeća: NVO 55 i fizička lica 5 zahtjeva.

1.1.2.4. Komisija za žalbe

U periodu od 20. V -15. VII 2016. Komisija za žalbe imala je imala u radu 241 predmeta, od toga 225 predmeta po izjavljenim žalbama i 16 po presudama Upravnog suda. Od toga, Komisija je na 11 održanih sjednica razmotrila 216 predmeta, dok je 25 predmeta još uvijek u radu kod Komisije.

Od ukupnog broja riješenih predmeta, u 126 predmeta žalba je usvojena, poništeno prvostepeno rješenje i predmet vraćen na ponovni postupak i odlučivanje, u 70 predmeta žalba je odbijena, u pet odbačena, u šest predmeta postupak je obustavljen, u tri predmeta Komisija je usvojila žalbu i naložila prvostepenom organu da donese rješenje, i u šest predmeta Komisija je donijela Dopunska rješenja kojim je usvojila zahtjev žalioca u vezi troškova upravnog postupka.

Komisiji je u ovom periodu dostavljeno i 48 tužbi, sa zahtjevom Upravnog suda da mu dostavi odgovor na tužbe i spise predmeta. Komisija je odgovorila na 45 tužbi a dok se za tri tužbe čekaju originalni spisi od prvostepenog organa.

U izvještajnom periodu Komisiji je dostavljeno 34 presuda Upravnog suda od kojih je sud u 15 predmeta tužbu odbio kao neosnovanu, u 16 predmeta usvojio tužbu i poništio rješenje Komisije za žalbe, u jednom predmetu postupak je obustavljen, i u dva predmeta tužba se odbacuje.

U navedenom periodu Komisiji za žalbe dostavljeno je osam presuda Vrhovnog suda od kojih je u svih osam predmeta zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke odbijen kao neosnovan.

1.1.3 DRŽAVNA UPRAVA

Normativni okvir

Skupština je 30. VI 2016. usvojila Zakon o izmjeni Zakona o upravnom postupku („Sl. list CG”, br. 40/16). Imajući u vidu da novi Zakon o upravnom postupku donosi mnogobrojne novine za čije uspješno sprovođenje je potrebno ispuniti određene preduslove, Zakonom o izmjeni neophodno je bilo pomjeriti početak primjene novog Zakona o upravnom postupku za 1. VII 2017.

Bilans ostvarenih rezultata

Vlada je 30. VI 2016. usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije reforme javne uprave u Crnoj Gori za period 2011-2016 (AURUM) u 2015.

Vlada je 11. VII 2016. usvojila Izvještaj o sprovođenju Plana unutrašnje reorganizacije javnog sektora u 2015.

Vlada je 28. VII 2016. usvojila Strategiju reforme javne uprave s pratećim Akcionim planom.

1.1.4 LOKALNA SAMOUPRAVA

Vlada je 7. VII 2016. donijela Odluku o raspuštanju Skupštine opštine Gusinje i imenovala Odbor povjerenika koji će vršiti funkciju Skupštine do njenog konstituisanja.

Arbitražna komisija za podjelu imovine i obaveza između opština Berane i Petnjice, donijela je Odluku o podjeli imovine i obaveza između opština Berane i Petnjica 4. VII 2016.

1.1.5 PRAVOSUDNI SISTEM (Vidjeti 3.23. Pravosuđe i temeljna prava)

1.2. TEMELJNA PRAVA I ZAŠTITA MANJINA (Vidjeti 3.23. Pravosuđe i temeljna prava)

1.3. REGIONALNA SARADNJA I MEĐUNARODNE OBAVEZE

1.3.1. Multilateralna i regionalna saradnja

Crnogorska delegacija, koju je predvodio predsjednik Filip Vujanović, učestvovala je na Prvom svjetskom humanitarnom samitu u Istanbulu, 22-23. V 2016.

Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović učestvovao je na Samitu šefova država SEECP (Sofija, 1. VI 2016), a predsjednik Vlade Milo Đukanović na Samitu WB6 (Pariz, 4. VI 2016).

Crna Gora je na Vanrednom sastanku Podregionalne konsultativne komisije Sporazuma o poregionalnoj kontroli naoružanja, Član IV, Aneks 1-B, Dejtonskog sporazuma, koji je održan 13. VI 2016. u Beču, preuzela šestomjesečno predsjedavanje.

Crna Gora je 21. VI 2016. uspješno završila jednogodišnje predsjedavanje MARRI organizacijom Regionalnog Foruma i Komiteta u Podgorici.

1.4 BILATERALNA SARADNJA S DRŽAVAMA U REGIONU

Republika Hrvatska

MUP Crne Gore i MUP R. Hrvatske i ove godine vrše razmjenu policijskih službenika tokom turističke sezone, na osnovu Protokola o saradnji.

Bosna i Hercegovina

Predsjednik Vlade Milo Đukanović prisustvovao je 23. VII 2016. u Mostaru manifestaciji „Mostar ne zaboravlja prijatelje“ u organizaciji Centra za mir i multietničku saradnju Bosne i Hercegovine, gdje je s domaćinom predsjedavajućim Vijeća ministara Bosne i Hercegovine Denisom Zvizdićem, potpisao Mostarsku povelju mira.

Republika Srbija

Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović boravio je u radnoj posjeti Republici Srbiji 13 – 14. VII 2016. Tom prilikom, predsjednici Crne Gore i Srbije su otvorili Crnogorsku kuću u Beogradu.

Kosovo*

Konsultacije u cilju usaglašavanja i pripreme za potpisivanje Sporazuma o saradnji u oblasti kulture između ministarstava kulture dvije države održane su 17. VI 2016. na Cetinju.

Konsultacije u domenu evropskih integracija između predstavnika Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore i Ministarstva za evropske integracije Kosova*, održane su u Podgorici 18-19. VII 2016. Tokom konsultacija predstavnici MEI Republike Kosovo* upoznati su s procesom sprovođenja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, uspostavljenoj pregovaračkoj strukturi i i dinamici pregovaračkog procesa, kao i o pojedinim aspektima usklađivanja crnogorskog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU.

Prvi ambasador Kosova* u Crnoj Gori stupio je na dužnost 26. VII 2016.

Republika Albanija

Protokol između Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Albanije o graničnoj kontroli u željezničkom saobraćaju potpisan je 1. VII 2016.

Takođe, 20. VI 2016. potpisani su protokoli između uprava carina dvije države i organa nadležnih za fitosanitarnu upravu, kao i 21. VI 2016. potpisani su protokoli između željezničkih uprava, odnosno jedan protkol između upravljača infrastrukture i jedan protokol između operatera.

Republika Italija

Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović boravio je 21. VII 2016. u zvaničnoj posjeti Republici Italiji. Pored susreta s predsjednikom Italije Serđom Matarelom, predsjednik Vujanović se susreo i s predsjednikom Senata, Pjetrom Grasom.

Ministarstva odbrane Crne Gore i Republike Italije redovno održavaju intenzivnu saradnju. Posljednje, 5. bilateralne konsultacije održane su u Rimu 18. V 2016, kojom prilikom je potpisan Plan bilateralne saradnje za 2016.

Crna Gora redovno učestvuje na Bijenalu arhitekture u Veneciji, koji predstavlja najposjećeniju i najznačajniju izložbu arhitekture u svijetu i održava se svake druge godine. Crnogorski paviljon „Projekat – Solana Ulcinj“ koji je okupio četiri tima u cilju stvaranja strategije za održivi ekološki i ekonomski razvoj Solane otvoren je 27. V 2016.

Republika Turska

Novi kopredsjedavajući Crnogorsko-turske mješovite komisije za ekonomsku saradnju imenovan je 17. VI 2016.

Povelja o bratimljenju Opštine Nikšić i turske Opštine Osmani potpisana je 26. V 2016.

Sporazum o saradnji između opština Bar i Kučukuju potpisan je 16. VII 2016.

* Ovaj naziv ne prejudicira stavove o statusu i u skladu je s Rezolucijom SB UN 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskoj Deklaraciji nezavisnosti

2. EKONOMSKI KRITERIJUMI

2.1. Postojanje funkcionalne tržišne ekonomije

Makroekonomska stabilnost

U junu 2016. **ukupna industrijska proizvodnja** ostvarila je rast od 6,1% u odnosu na jun 2015. Na godišnjem nivou rast proizvodnje je zabilježen u sektoru snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom od 13,5% i sektoru prerađivačka industrija od 7,2%, dok je pad proizvodnje zabilježen u sektoru vađenje ruda i kamena od 41,2%. U prvih šest mjeseci 2016. u odnosu na isti period 2015. zabilježen je pad ukupne industrijske proizvodnje od 5,3%. Pad proizvodnje je zabilježen u sva tri sektora: vađenja rude i kamena (-37%), prerađivačka industrija (-5,1%) i sektoru snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom (-1,2%).

Prema preliminarnim podacima Monstata, Crnu Goru je u junu 2016. posjetilo 187.099 **turista** što je za 3,3% više u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Istog mjeseca ostvareno je 1,2 miliona noćenja što je za 4,4% više u odnosu na isti mjesec prethodne godine. U prvih šest mjeseci 2016. broj dolazaka turista se povećao za 5,6%, dok se broj noćenja povećao za 5,5% u odnosu na isti period prethodne godine.

U **šumarstvu** je u prvih šest mjeseci 2016, proizvedeno ukupno 101.209 m³ šumskih sortimenata, što je za 7,2%² manje nego u istom periodu prethodne godine.

Vrijednost izvršenih **građevinskih radova** u prvih šest mjeseci 2016. bila je viša za 22,5% u odnosu na isti period 2015, dok je građevinska aktivnost mjerena efektivnim časovima rada povećana za 10,9%.

Godišnja stopa inflacije, mjerena potrošačkim cijenama u junu 2016. iznosila je -1,0%. Godišnji pad cijena zabilježen je u kategoriji „prevoz“ -6,9%, „hrana i bezalkoholna pića“ -1,4%, „ostala dobra i usluge“ -1,3%, kategorijama „stanovanje, voda, struja, gas i druga goriva“ i „namještaj, oprema za domaćinstvo i rutinsko održavanje stana“ od po -0,9% i u kategoriji „rekreacija i kultura“ -0,4%. Godišnji rast je zabilježen u kategoriji „odjeća i obuća“ 2,7%, „alkoholna pića i duvan“ 2,6%, „zdravlje“ 2,0%, „hoteli i restorani“ 0,9% i „komunikacije“ 0,5%, dok su cijene u kategoriji „obrazovanje“ ostale nepromijenjene.

Broj zaposlenih u junu 2016. je, prema evidenciji Monstata, iznosio je 183.329 lica, što je za 2,6% više u odnosu na prethodni mjesec, a za 1,4% više u odnosu na jun 2015. Rast broja zaposlenih tokom prvih šest mjeseci ove godine u odnosu na isti period prethodne iznosi 0,5%. Rast je zabilježen u deset od ukupno devetnaest sektora, pri čemu je najveći rast zabilježen u sektoru građevinarstvo (5,7%), a najmanji u sektoru ostale uslužne djelatnosti (0,3%). Pad broja zaposlenih bilježi sedam sektora pri čemu je najveći pad zabilježen u sektoru vađenje rude i kamena (-17,6%), a najmanji u sektoru trgovina na veliko i trgovina na malo, popravka motornih vozila i motocikala (-0,1%). U sektorima usluge smještaja i ishrane i državna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje nije bilo promjene broja zaposlenih u odnosu na isti period prethodne godine.

² Iskazano ponderisanim indeksom, a neponderisanim je proizvodnja manja za 4,8% za isti period.

Najveći broj lica u junu 2016. zaposlen je u sljedećim djelatnostima: trgovini na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (20,5%), državna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (11,5%), usluge smještaja i ishrane (9,7%), obrazovanje (7,4%), zdravstvena i socijalna zaštita (6,5%), prerađivačka industrija (6,3%), saobraćaj i skladištenje (5,8%) i građevinarstvo (5,7%).

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, u junu 2016. bilo je 39.983 registrovanih **nezaposlenih lica** što predstavlja pad od 0,6% u odnosu na prethodni mjesec i rast od 28,6% u odnosu na jun 2015. Administrativna stopa nezaposlenosti u junu 2016. iznosila je 17,23% što je za 3,83 p.p. više od stope iz juna prethodne godine.

Prosječna zarada u Crnoj Gori, je u junu 2016. iznosila 755 eura i bila je za 3,9% viša u odnosu na jun prethodne godine. Prosječna zarada bez poreza i doprinosa je iznosila 502 eura i u odnosu na jun prethodne godine bila je viša za 4,4%.

Najveće zarade bez poreza i doprinosa, u junu 2016, zabilježene su u sektoru finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (904 eura), snabdijevanje električnom energijom (872 eura), poslovanje s nekretninama (748 eura) i informisanja i komunikacije (681 eura). Najnižu zaradu bez poreza i doprinosa bilježe zaposleni u sektoru administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (311 eura) i trgovini na veliko i trgovini na malo (342 eura). Prosječna zarada bez poreza i doprinosa je zabilježila realni rast od 0,3% na mjesečnom nivou.

Eksterni sektor u prvoj polovini 2016. karakteriše povećanje deficita tekućeg računa usljed većeg spoljnotrgovinskog deficita, kao i smanjenje neto priliva po osnovu stranih direktnih i portfolio investicija u poređenju s 2015. U posmatranom periodu ostvaren je blagi pad izvoza roba uz istovremeni rast uvoza. Deficit tekućeg računa, prema preliminarnim podacima, iznosio je 661,5³ miliona eura i predstavlja povećanje u odnosu na isti period 2015. od 35,7%.

Prema preliminarnim podacima, deficit na **računu roba** u periodu januar-jun 2016. iznosio je 798,7⁴ milion eura ili 16,1% više nego u istom periodu prethodne godine. Povećanje deficita je posljedica značajnog rasta uvoza robe. Ukupan izvoz roba iznosio je 148,3 miliona eura, što je pad od 0,5% u poređenju s 2015. Ukupan uvoz roba iznosio je 947 miliona eura i bio je za 13,2% veći nego prethodne godine. Kada govorimo o izvozu roba po regionima, u periodu januar-jun 2016. godine najznačajniji spoljnotrgovinski partner Crne Gore su zemlje EU (44,8%), zatim zemlje CEFTA grupacije (40,7%), EFTA (4,1%) i ostale zemlje (10,5%). Najviše roba uvozi se iz EU (49,2%), a zatim slijede CEFTA (29,3%), EFTA (0,1%) i ostale zemlje (21,4%).

U međunarodnoj razmjeni **usluga** Crna Gora je u prvoj polovini 2016. ostvarila suficit u iznosu od 92,2 miliona eura, što je za 24,4% manje nego u prethodnoj godini i rezultat je značajnijeg povećanja rashoda od usluga, kao posljedica većeg odliva po osnovu saobraćaja, telekomunikacionih i računarskih usluga, ostalih poslovnih usluga i turizma. Obim razmjene usluga u periodu januar-jun 2016. iznosio je 533,1 milion eura i za 13,5% je veći nego u istom periodu prethodne godine. Ukupni prihodi od usluga iznosili su 312,6 miliona eura ili za 5,7%

³ Podaci platnog bilansa Crne Gore objavljeni u skladu s novom metodologijom MMF-a (Priručnik za platni bilans, šesto izdanje-BPM6).

⁴ Podaci Monstata s prilagođavanjima koje CBCG vrši u skladu s metodologijom MMF-a (Balance of Payments Manual, Sixth edition, IMF, 2009). Podaci o uvozu i izvozu roba prikazani su po f.o.b. klauzuli.

više u odnosu na isti period 2015. dok su ostvareni rashodi u iznosu od 220,5 miliona eura (rast od 26,7%). Značajno povećanje dolazaka i noćenja stranih turista, koje je ostvareno u prvoj polovini godine, umnogome čini da se s optimizmom može gledati na završetak glavne turističke sezone, kada je moguće i bolje sagledati njen rezultat i sveukupan učinak.

Na računu **primarnih dohodaka** u prvoj polovini 2016. ostvaren je deficit u iznosu od 5,3 milion eura. U posmatranom periodu zabilježeno je povećanje ukupnih rashoda zbog većeg odliva po osnovu isplaćenih dividendi. Na računu **sekundarnih dohodaka** zabilježen je suficit u iznosu od 50,3 miliona eura, što je na približno istom nivou kao u 2015.

Prema preliminarnim podacima, neto priliv **stranih direktnih investicija** u prvoj polovini 2016. iznosio je 96,2 miliona eura ili 47,7% manje nego u istom periodu prethodne godine. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 335,6 miliona eura, dok je istovremeno ostvaren odliv od 239,4 miliona eura, najvećim dijelom kao rezultat isplate akumuliranih dividendi jedne kompanije. U posmatranom periodu ostvaren je veći priliv po osnovu vlasničkih ulaganja, dok je istovremeno zabilježeno smanjenje priliva po osnovu kredita između vlasnički povezanih kompanija. U formi vlasničkih ulaganja ostvaren je priliv od 140,8 milion eura, što čini 42% ukupno ostvarenog priliva. U strukturi vlasničkih ulaganja 94,1 milion eura se odnosilo na investicije u preduzeća i banke ili 28% ukupnog priliva, dok je priliv po osnovu ulaganja u nekretnine iznosio 46,7 miliona eura. Priliv SDI u formi interkompanijskog duga iznosio je 64,1 milion eura, što čini 19,1% ukupnog priliva. Priliv novčanih sredstava po osnovu povlačenja sredstava rezidenata investiranih u inostranstvu⁵ iznosio 130,7 miliona eura (38,9% ukupnog priliva).

Na računu **portfolio investicija** u prvoj polovini 2016. zabilježen je neto priliv u iznosu od 26,5 miliona eura. Kretanja na računu ostalih investicija karakteriše smanjenje obaveza države po osnovu uzetih kredita, dok su povećane obaveze banaka i ostalih sektora (privrede).

2.1.1. Ekonomska kretanja

2.1.1.1. Monetarna i fiskalna politika

Izvorni prihodi budžeta u periodu januar-jun 2016. iznosili su 633,1 miliona eura ili 16,8% procijenjenog BDP-a za 2016. (3.762,2 milion eura). U odnosu na plan prihodi su viši za 1,2%, dok su u odnosu na isti period prethodne godine prihodi viši za 7,7%. Na povećanje prihoda u odnosu na isti period prethodne godine najviše je uticalo povećanje poreza na dodatu vrijednost i to za 11,9 miliona eura ili 5,7%, doprinosa za 10,5 miliona eura ili 5,6% i poreza na dohodak fizičkih lica za 8,9 milion eura ili 22,1%.

Izdaci budžeta u periodu januar-jun 2016. iznosili su 742,8 miliona eura ili 19,7% procijenjenog BDP-a za 2016. godinu i niži su za 12,5% u odnosu na isti period prethodne godine.

Deficit budžeta u posmatranom periodu iznosio je 109,6 miliona eura ili 2,9% procijenjenog BDP-a, i niži je za 57,9% u odnosu na uporedni period prethodne godine.

⁵ Najvećim dijelom u formi kredita između vlasnički povezanih kompanija (interkompanijski dug).

2.2. Razvoj finansijskog sektora

Bankarski sistem je adekvatno kapitalizovan i likvidan. **Oporavak bankarskog sistema se nastavlja kroz dalje smanjenje učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, kao i kroz povećanje kreditne aktivnosti.** U posmatranom periodu je s radom počela i Azmont banka, tako da sada crnogorski bankarski sistem čini 15 banaka. Poslovanje banaka u posmatranom periodu karakteriše rast ključnih bilansnih pozicija: kredita i potraživanja od banaka i od klijenata, aktive, depozita i kapitala.

Ukupna aktiva banaka na kraju jula 2016. iznosi 3.632 miliona eura, dok je na kraju marta iznosila 3.440,4 miliona eura. Najznačajniju stavku agregatnog bilansa banaka čine krediti i potraživanja od banaka i od klijenata u ukupnom iznosu od 2.329,7 miliona eura ili 64,14%. U odnosu na mart ostvaruju rast od 80,8 miliona eura ili 3,59%. Bruto krediti od banaka i klijenata bez kamata i vremenskih razgraničenja iznosili su 2.452,4 miliona eura na kraju jula tekuće godine.

Kreditna aktivnost banaka u toku prvih šest mjeseci 2016. iznosi 573,5 mil. eura što je za 29,30% više u odnosu na isti period prethodne godine kada su novoodobreni krediti iznosili 443,6 mil. eura.

Ukupni depoziti (uključujući sredstva na escrow računima, kamate i vremenska razgraničenja) na 31. VII 2016. iznose 2.758,6 miliona eura, dok su na 31.03.2016. iznosili 2.627,5 miliona eura. Na depozite stanovništva odnosi se 1.460,5 miliona eura ili 52,94%, na depozite pravnih lica 1.276,7 miliona eura odnosno 46,28%, a na sredstva na escrow računima, kamate i vremenska razgraničenja 0,78%.

Bruto nekvalitetna aktiva (C, D i E) koja obuhvata kredite i potraživanja i ostale stavke aktive i vanbilansa, na nivou bankarskog sistema na kraju jula 2016. iznosi 343,8 miliona eura, što predstavlja 9,47% ukupne aktive. **Bruto nekvalitetna aktiva (C, D i E) na nivou bankarskog sistema** bilježi pad od 0,95% u odnosu na mart, kada je iznosila 347,1 miliona eura, odnosno 10,09% ukupne aktive.

Bruto krediti i potraživanja koji kasne s otplatom bez kamata i vremenskih razgraničenja na kraju jula 2016. iznose 385,6 miliona eura i čine 15,72% ukupnih bruto kredita i potraživanja. U odnosu na mart bruto krediti i potraživanja koji kasne s otplatom bez kamata i vremenskih razgraničenja bilježe rast od 4,95%, i na kraju marta iznosili 367,4 miliona eura, odnosno 15,47% ukupnih bruto kredita i potraživanja. **Bruto nekvalitetni krediti i potraživanja (C, D i E)** koji obuhvataju kredite od banaka i klijenata, sredstva i depozite kod banaka, faktoring i forfeting, potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama, na nivou sistema za jul 2016. iznose 283 miliona eura i predstavljaju 11,54% ukupnih bruto kredita i potraživanja. Na kraju marta su iznosili 284,7 miliona eura i predstavljali 11,99% ukupnih bruto kredita i potraživanja.

Ukupan kapital banaka na kraju jula 2016. iznosio je 491,5 miliona eura, i posmatrano u odnosu na kraj marta ostvaruje rast od 4,71%. Na kraju drugog kvartala 2016. koeficijent solventnosti kod svih banaka je iznad zakonom propisanog minimuma od 10%, i na agregatnom nivou iznosi 16,65%.

Bankarski sistem je na kraju jula 2016. ostvario dobit u iznosu od 16,7 miliona eura, pri čemu je šest od petnaest banaka u sistemu iskazalo negativan finansijski rezultat.

Aktivne kamatne stope i dalje bilježe smanjenje. Na kraju juna 2016. prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa na ukupne kredite iznosila je 7,98%, dok je na kraju marta iznosila 8,32%. U julu 2016. pasivna prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa iznosila je 1,04% i niža je nego u martu kada je iznosila 1,16%.

U bankarskom sistemu Crne Gore na kraju jula 2016. posluje šest **mikrokreditnih finansijskih institucija**, čija ukupna bilansna suma iznosi 54,6 miliona eura. U odnosu na mart aktiva ostvaruje rast od 3,41%. Od ukupne bilansne sume 71,07% se odnosi na aktivu jedne mikrokreditne finansijske institucije.

3. SPOSOBNOST PREUZIMANJA OBAVEZA IZ ČLANSTVA U EU

3.1. POGLAVLJE 1: SLOBODA KRETANJA ROBE

3.1.1. Normativni okvir

Vlada je 17. VI 2016. usvojila Informaciju o ažuriranom tekstu Strategije Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe 2014-2018 s priloženim tekstovima ažurirane Strategije i Akcionog plana. Nakon usvajanja Informacije 24. VI 2016. Informacija s priložima je prosljeđena EK.

Donijeti su sljedeći pravilnici: Pravilnik o izmjenama Pravilnika o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija („Sl. list CG“, br. 48/16), Pravilnik o bližim uslovima i načinu utvrđivanja ispunjenosti uslova za obavljanje prometa veterinarskih lijekova na veliko („Sl. list CG“, br. 44/16) i Pravilnik o sadržaju i načinu obilježavanja veterinarskog lijeka („Sl. list CG“, br. 44/16).

3.1.3. Tržišni nadzor

U proaktivnom nadzoru, shodno Opštem programu nadzora na tržištu za 2016, nadležne inspekcije su kontrolisale:

- zaštitne rukavice (Tržišna inspekcija)
- toplomjeri za mjerenje tjelesne temperature, sterilne čašice za uzimanje uzoraka urina (Zdravstveno-sanitarna inspekcija)
- rezervoar za TNG (Termoenergetska inspekcija)
- dječje igračke na daljinsko upravljanje i ruteri (Inspekcija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost).

U reaktivnom nadzoru Tržišna inspekcija i Zdravstveno-sanitarna inspekcija, pratile su opasne proizvode na osnovu podataka preuzetih iz RAPEX-a, po obavještenju inspektora iz nadzora, u pojačanom nadzoru, po informacijama iz drugih izvora.

U navedenom periodu, izvršeno je ukupno 389 inspeksijskih pregleda od čega 91 pregled u proaktivnom nadzoru (po programu) i 298 pregleda u reaktivnom nadzoru (po RAPEX

obavještenjima 243, po obavještenjima inspektora iz nadzora sedam, po informacijama iz drugih izvora 48 pregleda).

U izvještajnom periodu je na tržištu Crne Gore, u proaktivnom i reaktivnom nadzoru, pronađeno ukupno 30 vrsta opasnih proizvoda u količini od 2.419 komada. Od ovog broja, 13 vrsta u količini od 85 komada (dječja odjeća 11 vrsta u količini od 82 komada, kvarcne grijalice dvije vrste u količini tri komada) predstavljaju opasne proizvode s ozbiljnim rizikom, dok je opasnih proizvoda koji ne predstavljaju ozbiljan rizik bilo 17 vrsta u ukupnoj količini od 2.334 komada (zaštitne rukavice 17 vrsta u količini 2.334 komada).

U slučaju opasnih proizvoda s ozbiljnim rizikom, inspektori su izrekli mjeru trajne zabrane prometa, dok je za opasnih proizvoda koji ne predstavljaju ozbiljan rizik, izrečena mjera privremene zabrane prometa, do usklađivanja s propisanim zahtjevima.

Mjera opoziva od krajnjih potrošača je izrečena u jednom slučaju za opasne proizvode - kvarcne grijalice (dvije vrste u količini od 59 komada) i objavljena je na propisani način.

Podnijet je jedan zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

3.2. POGLAVLJE 2: SLOBODA KRETANJA RADNIKA

Nema novih informacija.

3.3. POGLAVLJE 3: PRAVO OSNIVANJA PREDUZEĆA I SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

3.3.1. Sloboda pružanja prekograničnih usluga

U toku je usklađivanje predloga Zakona o uslugama kojim se prenosi Direktiva 2006/123/EZ sa Sekretarijatom za zakonodavstvo. U skladu s Predlogom Zakona o uslugama, u toku je izrada Uredbe o jedinstvenoj kontaktnoj tački o uslugama kojom treba definisati rad i funkcionisanje Jedinstvene kontaktne tačke (JKT) u Crnoj Gori.

U okviru projekta "Aproksimacija zakonodavstva s pravnom tekovinom EU u dijelu slobodnog pružanja usluga i zaštite konkurencije" (ALA GIZ) u Podgorici je 7. VI 2016. održan seminar "Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga u EU i Zakon o uslugama u Crnoj Gori, Akcioni plan za implementaciju Direktive o uslugama u nacionalno zakonodavstvo i ključni ekonomski benefiti Direktive o uslugama za Crnu Goru", na kojem su učestvovali predstavnici nadležnih institucija i privredni subjekti.

Završna konferencija ALA GIZ Projekta „Aproksimacija zakonodavstva s pravnom tekovinom EU u dijelu slobodnog pružanja usluga i zaštite konkurencije“ održana je 5. VII 2016. na kojoj su istaknute sve ključne aktivnosti koje su se sprovodile u prethodnih dvije i po godine, koliko je projekt trajao.

3.3.2. Uzajamno priznavanje profesionalnih kvalifikacija

3.3.2.1. Međunarodna saradnja / Ekspertska pomoć

U periodu od 22-26. V 2016. u organizaciji Tajeksa, organizovana je posjeta Ministarstvu rada, porodice i socijalne zaštite Republike Slovenije, u cilju kvalitetnije pripreme za izradu

Predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o priznavanju inostranih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija.

Urađeni su kurikulumi i silabusi s ishodima učenja za sve studijske programe. Navedeno je rađeno na bazi komparativne analize studijskih programa, uz korišćenje dobre regionalne i međunarodne prakse. Nova struktura studijskih programa dostavljena je Senatu kao najvišem akademskom tijelu Univerziteta.

3.3.3.2. Statistika

U periodu od **20. V 2016 – 15. VII 2016. je u:**

- Ministarstvu rada i socijalnog staranja podnijeto 19 zahtjeva za priznavanje inostranih sertifikata o stečenim stručnim kvalifikacijama u svrhu zapošljavanja u Crnoj Gori.
- Ministarstvu prosvjete, odnosno ENIC centru, podnijeto je 331 zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava u oblasti visokog obrazovanja u svrhu zapošljavanja u Crnoj Gori, dok je za priznavanje inostranih obrazovnih isprava za osnovno i srednje obrazovanje u svrhu zapošljavanja ili nastavka obrazovanja podnijeto 589 zahtjeva.

3.3.3. Poštanske usluge

Skupština je donijela Zakon o izmjenama i dopunama zakona o poštanskim uslugama 22. VII 2016 („Sl. list CG“, br. 55/16).

Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama zakona o poštanskim uslugama izvršene su izmjene u dijelu: definisanja sadržaja javne poštanske usluge; pružanja univerzalne poštanske usluge od strane državnih organa - tzv. akt o povjeravanju; iznosa kompenzacije, uzimajući u obzir direktne i indirektne prihode po osnovu pružanja poštanskih usluga; razdvajanja komercijalnih i nekomercijalnih aktivnosti i razdvajanja računa; trajanja ugovora/licence za pružanje univerzalne poštanske usluge koji ne može biti duži od 10 godina, kao i u dijelu obezbjeđenja održivosti obavljanja univerzalne poštanske usluge.

3.4. POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

3.4.1. Platni sistem

CBCG je registrovala jednog agenta platne institucije „Montenegro Transfers“ D.O.O Podgorica za pružanje platne usluge izvršavanje novčanih doznaka. Ukupan broj registrovanih agenata ove platne institucije je 14.

3.4.2. Sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma

Centralna banka Crne Gore je u periodu od 1. V - 15. VII 2016. izvršila sljedeće aktivnosti iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma:

1. Izvršene su 3 kontrole banaka i 1 kontrola platne institucije u cilju provjere usklađenosti njihovog poslovanja s propisima iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma;
2. Centralna banka Crne Gore je imenovala dvije predstavnice za međuresorsko radno tijelo za sprovođenje Zakona o međunarodnim restriktivnim mjerama („Sl. list CG“, br. 03/15), čiji je inicijator bilo Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija;

3. Predstavnice Centralne banke Crne Gore su učestvovala na Okruglom stolu s temom: "Primjena Preporuke 6 - Financial Action Task Force (FATF-ove) i s njom povezanih međunarodnih standarda, koji je organizovala Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma u saradnji s ekspertima Savjeta Evrope;
4. Predstavnik Centralne banke Crne Gore je učestvovala na seminaru s temom: »Prudential On-site Inspections«, koji je održan u periodu od 23 – 27. V 2016. u organizaciji CEF-a, u Ljubljani, Slovenija.

3.5. POGLAVLJE 5: JAVNE NABAVKE

3.5.1. Ostvareni rezultati

Vlada je 23. VI 2016. razmotrila i usvojila Izvještaj o javnim nabavkama u Crnoj Gori za 2015.

Vlada CG je 28. VII 2016. Usvojila polugodišnji Izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za 2016. o implementaciji Strategije razvoja sistema javnih nabavki za period 2016-2020. Od 31 mjera koje su Akcionim planom za sprovođenje razvoja sistema javnih nabavki za period 2016 - 2020 predviđene za prvu polovinu 2016 uspješno je realizovano 15 mjera, 15 se realizuje u kontinuitetu, dok 1 mjera nije realizovana.

Ministarstvo finansija je 22. VII 2016. obrazovalo Radnu grupu za izradu novog Zakona o javnim nabavkama, a prvi sastanak Radne grupe održan je 29. VII 2016.

3.6. POGLAVLJE 6: PRIVREDNO PRAVO

3.6.1. Normativni okvir

Skupština je 1. VI 2016. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o preuzimanju AD („Sl. list CG“, br. 52/16).

Skupština je 30. VI 2016 donijela Zakon o računovodstvu („Sl. list CG“, br. 52/16) i Zakon o reviziji.

3.7. POGLAVLJE 7: PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE

3.7.1. Normativni okvir

Skupština je 17. VI 2016. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti topografija poluprovodnika („Sl. list CG“, br. 40/16). Ovaj zakon, između ostalog, uvodi i princip Unijskog iscrpljenja prava.

Skupština je 17. VI 2016. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o žigu („Sl. list CG“, br. 40/16). Ovaj zakon, između ostalog, uvodi princip Unijskog iscrpljenja prava i reguliše pitanja vezana za žig Zajednice i prijave žiga Zajednice i njihovo pravno dejstvo na teritoriji Crne Gore od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Skupština je 28. VI 2016. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna („Sl. list CG“, br. 42/16). Ovaj zakon, između ostalog, uvodi princip Unijskog iscrpljenja prava i reguliše pitanja vezana za dizajn Zajednice i prijave dizajna

Zajednice i njihovo pravno dejstvo na teritoriji Crne Gore od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Skupština je 22. VII 2016. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o autorskim i srodnim pravima („Sl. list CG“ br. 53/16). Ovim Zakonom uvodi se princip unijskog iscrpljivanja prava, dok se oblast autorskog i srodnih prava u potpunosti usklađuje s ključnim direktivama EU kao sto su: Direktiva 2012/28/EU o određenoj dozvoljenoj upotrebi djela siročadi, Direktiva 2011/77/EU kojom se mijenja i dopunjavanja direktiva 2006/116/EZ o trajanju zaštite autorskog i srodnih prava, kao i dio Direktive 2014/26/EU koja se odnosi na izdavanje odobrenja za područje više država na prava na onlajn korišćenje muzičkih djela.

3.7.2. Sprovođenje prava intelektualne svojine

Zavod za intelektualnu svojinu

U cilju efikasnog izvještavanja o sprovođenju prava intelektualne svojine, Zavod je 26. IV 2016. objavio Odluku o obrazovanju Radne grupe za utvrđivanje modela prikupljanja podataka o sprovođenju prava intelektualne svojine. Radna grupa obuhvata predstavnike ključnih institucija nadležnih za sprovođenje prava intelektualne svojine i to: Zavod za intelektualnu svojinu, Upravu policije, Upravu carina, Upravu za inspekcijske poslove, Vrhovno državno tužilaštvo, Privredni sud i Zavod za statistiku. Konačni Izvještaj je poslat EK 11. VII 2016. na mišljenje.

Uprava carina

Vlada je 7. VII 2016. donijela Uredbu o postupanju carinskog organa s robom za koju postoji osnovana sumnja da povrjeđuje prava intelektualne svojine. Uredba je usklađena s regulativom EU 608/13 Evropskog parlamenta i Vijeća o carinskom sprovođenju prava intelektualne svojine i ista će se primjenjivati od 1. I 2017.

Upravi carina su podnijeta 22 zahtjeva za preduzimanje mjera za zaštitu prava intelektualne svojine, od čega je Uprava rješenjem usvojila 21 zahtjev, dok je jedan zahtjev u radu.

Uprava carina je, po osnovu sumnje da se radi o robi koja povrjeđuje prava intelektualne svojine, prekinula tri carinska postupka i privremeno je zadržala 799 komada robe.

Pod carinskim nadzorom uništeno je 18.717 komada robe za koju je utvrđeno da povrjeđuje prava intelektualne svojine.

Uprava carina je prekinulapet carinskih postupaka i zadržala robu u količini od 20.843 komada robe.

Uprava za inspekcijske Poslove – Tržišna Inspekcija

Od strane nosioca prava intelektualne svojine podnijeta su ukupno četiri zahtjeva (jedan opšti i tri pojedinačna) za zaštitu prava industrijske svojine (žig – robni znak).

3.8. POGLAVLJE 8: KONKURENCIJA

3.8.1. Antimonopolska politika i koncentracije

Podaci za period januar – jul 2016.

Koncentracije

U toku 2016. Agenciji je podnijeto ukupno 14 zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije. Odobreno je deset zahtjeva i izdata rješenja o njihovom odobrenju, dok su četiri predmeta u proceduri. Pored toga, izdato je i pet rješenja kojima se odobrava koncentracija učesnika na tržištu.

Zabranjeni sporazumi

U toku 2016. Agencija je donijela dvije negativne odluke, odnosno po jednu u oblasti zabranjenih sporazuma i zloupotreba dominantnog položaja. Takođe, pokrenut je i riješen postupak po zahtjevima za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane.

Agencija je tokom 2016. dala jedno mišljenje na prijedlog izmjena Ugovora o Energetskoj zajednici, kao i dva mišljenja o primjeni Zakona o zaštiti konkurencije.

Tokom 2016. Agenciji su podnijete tri optužbe.

Od strane Upravnog suda, po tužbama na procesne i materijalne stvari potvrđene su u 2016. četiri odluke. Upravni sud je tokom iste godine poništio tri odluke i odbacio jednu tužbu.

U 2016. Vrhovni sud je donio jednu odluku, kojom je potvrdio presudu Upravnog suda i Rješenje Agencije. Takođe, u pomenutom periodu, Vrhovnom državnom tužilaštvu su podnijeta su tri predloga za podizanje Zahtjeva za Zaštitu zakonitosti. Postupci kod tužioca su u toku.

3.8.2. Državna pomoć

3.8.2.1. Usklađivanje zakonodavstva s pravnom tekovinom EU

Skupština je 17. VI 2016. donijela Zakon o izmjenama i dopunama zakona o slobodnim zonama („Sl. list CG“ br. 40/16), čime se u potpunosti ova oblast usklađuje s pravilima državne pomoći EU.

3.8.2.2. Kapaciteti i primjena pravila državne pomoći

Odjeljenje za državnu pomoć radilo je na pripremi dokumentacije za Komisiju za kontrolu državne pomoći koja je donijela pet rješenja po prijavljenim državnim pomoćima, i to: tri o usklađenosti državne pomoći, po prijavljenim šemama državne pomoći; jedno o usklađenosti državne pomoći, po prijavljenim individualnim državnim pomoćima; jedan zaključak kojim se koriguje ranije donijeto rješenje.

Odjeljenje za državnu pomoć je pripremilo Godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u 2015, koji je Vlada usvojila u junu. Takođe, izvještaj je proslijeđen Skupštini na dalju proceduru.

3.9 POGLAVLJE 9: FINANSIJSKE USLUGE

3.9.1. Bankarstvo i finansijski konglomerati,

U skladu s preporukom s videokonferencije o završnim mjerilima održane 25. II 2016, a u cilju što bolje pripreme za ispunjenje prvog završnog mjerila koje se odnosi na podoblast bankarstva i finansijskih konglomerata, u periodu 2 - 3. VI 2016. realizovana je TAIEK ekspertna misija u organizaciji EK DG NEAR. Ekspertna misija je bila posvećena usklađivanju Zakona o bankama s EU *acquis* /DIREKTIVA 2013/36/EU i DIREKTIVA 2014/59/EU/, čime se doprinosi povećanju nivoa sposobnosti i kompetentnosti CBCG u smislu usklađivanja zakona i nesmetane integracije cjelokupnog bankarskog sektora Crne Gore u finansijski sistem EU.

3.9.2. Osiguranje i penzijsko osiguranje pod pokroviteljstvom poslodavca

Regulativa sektora osiguranja

Skupština je 22. VII 2016. usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju („Sl. list CG“, br. 55/16). Izmjene koje sadrži ovaj Predlog zakona predstavljaju dalje usaglašavanje s evropskom pravnom tekovinom, odnosno s direktivama iz oblasti poznate pod nazivom „Solventnost I“ (73/239/EEC, 88/357/EEC, 92/49/EEC, 2002/83EEC, 2002/92/EEC, 2005/68/EEC, 2007/44/EEC).

Savjet Agencije za nadzor osiguranja donio je 20. VI 2016. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima za polaganje, načinu polaganja i programu stručnog ispita za obavljanje poslova ovlaštenog aktuaru („Sl. list CG“, br. 38/16) kojim je detaljnije uređeno formiranje Komisije za stručni ispit, proces organizacije obuke i polaganja stručnog ispita za sticanje ovlaštenja za obavljanje aktuarskih poslova.

3.10. POGLAVLJE 10: INFORMATIČKO DRUŠTVO I MEDIJI

3.10.1. Elektronske komunikacije

3.10.1.1. Normativni okvir

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (EKIP) je 23. VI 2016, na inicijativu M-Tel d.o.o. Podgorica i Glavnog grada Podgorica, usvojila Izmjene i dopune Pravilnika o uslovima planiranja, izgradnje, održavanja i korišćenja mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme („Sl. list CG“, br. 40/16).

Agencija je pokrenula 30. VI 2016. postupak javnih konsultacija povodom pripreme Predloga plana raspodjele radio-frekvencija iz opsega 146-174 MHz za PMR/PAMR sisteme.

3.10.1.2. Ostvareni rezultati

Imajući u vidu da je Savjet EKIP-a je 5. V 2016. donio Odluku o pokretanju postupka javnog nadmetanja, kao i da je rješenjem izvršnog direktora EKIP-a od 6. V 2016. formirana Komisija za sprovođenje postupka javnog nadmetanja, zahtjev za učešće na aukciji spektra je bio otvoren do 6. VI 2016. Tokom ovog perioda, subjekti koji su otkupili dokumentaciju za javno nadmetanje podnijeli su 40 zahtjeva za pojašnjenje dokumentacije na koje je Komisija za sprovođenje postupka javnog nadmetanja dala odgovore i pojašnjenja i isti su objavljeni i na internetskoj stranici EKIP-a <http://www.ekip.me/rfspektar/aukcija.php>. Nakon ocjene ispunjenosti uslova prijavljenih ponuđača za učešćem u postupku javnog nadmetanja, započet je postupak javnog nadmetanja za dodjelu pomenutog spektra.

U junu 2016. Savjet EKIP-a je usvojio model obračuna prosječnog ponderisanog troška kapitala (WACC) za 2015.

Model za prikupljanje podataka u vezi s projektom primjene Georeferncirane baze podataka i internetskog portala za mapiranje elektronske komunikacione infrastrukture usaglašen je s izvođačem i operatorima elektronskih komunikacija, uz saglasnost Uprave za nekretnine 6. VI 2016.

3.10.1.3. Statistički podaci

Ukupan broj priključaka fiksne telefonije 30. VI 2016. iznosio je 151.479. Od ukupnog broja korisnika na fizička lica se odnosilo 131.483 aktivna priključka (86,80 %), a na pravna lica 19.996 aktivnih priključaka (13,20 %).

Na dan 30. VI 2016. broj korisnika mobilne telefonije u Crnoj Gori iznosio je 1.011.882 što odgovara penetraciji od 163,20 %.

Do 30. VI 2016. prenešeno je ukupno 22.725 brojeva, od toga 3.020 u fiksnoj, a 19.705 brojeva u mobilnoj telefoniji.

Usljedile su tužbe operatora Telenor na rješenja MIDT kojim potvrđuje odluke EKIP-a, i postupak po tim tužbama je u toku pred Upravnim sudom Crne Gore.

Služba nadzora EKIP-a je izvršila 11 kontrola više u odnosu na prethodni izvještaj.

3.10.2. Usluge informatičkog društva

3.10.2.1 Normativni okvir

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o informacionoj bezbjednosti je donijet 30. VI 2016. („Sl. list CG“, br. 40/16). Glavne izmjene se odnose na osnivanje Nacionalnog savjeta za informacionu bezbjednost, kao i zaštitu nacionalne kritične informatičke infrastrukture.

3.10.2.2 Ostvareni rezultati

Vlada je 23. VI 2016. donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije korišćenja Open Source tehnologija za 2016. i 2017.

Strategija za razvoj informacionog društva Crne Gore do 2020 je usvojena 21. VII 2016.

MIDT je u saradnji s kancelarijom UNDP-a započelo aktivnosti na realizaciji Jedinstvenog informacionog sistema za elektronsku razmjenu podataka između državnih organa i organa državne uprave. U sprovedenoj tenderskoj proceduri za izvođača je izabrana kompanija Aliter iz Slovačke.

Informacija o programu Evropske unije - Interoperabilna rješenja za javne administracije, privredu i građane EU (ISA²) je usvojena 28. VII 2016.

U toku maja i juna 2016. su realizovane aktivnosti na pripremi pristupanja programu EU – ISA². U tom smislu je pripremljena Informacija o programu Evropske unije - Interoperabilna rješenja za javne administracije, privredu i građane EU (ISA²).

MIDT je 28. V 2016. u saradnji s partnerima, obilježilo završetak pete godine projekta „Osvoji internet, surfuj pametno“ u okviru kojeg je, kroz interaktivne radionice, preko 5.000 djece iz

39 osnovnih škola i 17 gradova, učilo o pravilima ponašanja na internetu, društvenim mrežama i zaštiti ličnih podataka.

3.10.2.3 Statistički podaci

Na Portalu eUprava 1. VIII 2016. ima 162 e-usluge. U sklopu stalnog ažuriranja postojećih servisa vrši se kontinuirano revidiranje i u tim procedurama su uklonjene dvije usluge.

Broj registracija .me domena 10. VIII 2016. iznosio je 1.017.351, dok je ukupan broj registrara 286.

Međunarodna saradnja

Crna Gora je jedna od zemalja osnivača Sajber bezbjednosnog saveza za zajednički napredak (*Cybersecurity Alliance for Mutual Progress - CAMP*) koji je zvanično lansiran 11. VII 2016. CAMP trenutno čine 29 zemalja članica, a njegove aktivnosti su fokusirane na međunarodnu saradnju i razmjenu informacija na polju sajber bezbjednosti.

U MIDT-u su u junu 2016. organizovane dvije misije Tajeksa, jedna u periodu od 1. do 3. VI 2016. na temu elektronske trgovine, a druga u periodu od 15. do 17. VI 2016. na temu elektronske identifikacije (eID).

Studijska posjeta Tajeksa organizovana je u Beču, od 27. do 29. VI za zaposlene iz MIDT-a, na temu pravne regulative elektronske uprave.

3.10.3. Audiovizuelna politika

Normativni okvir

U skladu sa Zakonom o primjeni Sporazuma o stvaranju uslova za slobodne i fer izbore ("Sl. list CG", br. 32/16)., Vlada je postavila pomoćnika direktora Agencije za elektronske medije.

3.10.3.1. Ostvareni rezultati

U skladu s Pravilnikom o raspodjeli sredstava iz Fonda AEM-a za pomoć komercijalnim radio emiterima realizovan je **treći konkurs za raspodjelu sredstava** u iznosu od 100.000 eura. Saglasno definisanim kriterijumima Savjet AEM-a je 24. VI 2016. donio odluku da se: 29.949,00 eura raspodijeli za dva godišnja granta za podsticanje učešća sopstvene produkcije u ukupnoj programskoj strukturi radio emitera, a da se 70.051,00 eura raspodijeli za 29 programskih grantova za povećanje obima, strukture i raznovrstnosti ponude sadržaja posvećenih tematskim oblastima od javnog interesa.

23. VI 2016, Agencija za elektronske medije je objavila **Informaciju o zastupljenosti programa prilagođenih osobama s oštećenim vidom i sluhom i programa od značaja za osobe s invaliditetom**. Zasnovana je na rezultatima monitoringa sprovedenog dvadesetčetiri sata dnevno u periodu od 21. do 27. V 2016. i analize programskih sadržaja emitovanih od strane osam TV i dva radio emitera u Crnoj Gori i to:

- nacionalnog javnog televizijskog emitera - TV CG 1;
- lokalnih javnih televizijskih emitera – TV Nikšić, TV Pljevlja i TV Budva;
- komercijalnih televizijskih emitera s nacionalnom pokrivenošću – TV Atlas, TV Vijesti, TV Prva i TV Pink M;

- nacionalnih javnih radijskih emitera – Radio Crne Gore, Drugi program (Radio 98);
- neprofitnog radijskog emitera – Radio Homer.

Uvidom u emitovane programske sadržaje osam **TV stanica**, konstatovano je da od ukupnog broja TV stanica koje su bile predmet analize, četiri (TV Nikšić, TV Pljevlja, TV Budva i TV Pink M) nijesu u posmatranom periodu emitovale programske sadržaje posebno prilagođene osobama s oštećenim vidom i sluhom, kao ni priloge u okviru drugih programa koji se bave tematikom od značaja za osobe s invaliditetom. U posmatranom periodu, televizije čiji su programi bili predmet monitoringa, ukupno su emitovale **138 minuta 40 sekundi** programskih sadržaja posebno namijenjenih ili posvećenih ovoj tematici u okviru tretiranja tekućih aktuelnosti.

Uvidom u emitovane programske sadržaje **radio stanica**, konstatovano je da **Radio Crne Gore** godinama posebnu pažnju posvećuje ranjivim grupama, pri čemu osobe s invaliditetom, kao najranjivije, imaju značajno mjesto i prostor u programima. Program radio stanice **Radio Homer** je u cjelosti posvećen osobama s invaliditetom, a posebno osobama oštećenog vida.

Odluka o imenovanju dva člana Savjeta Agencije za elektronske medije je donijeta 28. VI 2016. Stupanjem na snagu ove odluke, kompletiran je petočlani Savjet Agencije za elektronske medije.

Zaključak o prihvatanju Izvještaja o finansijskom poslovanju i Izvještaja o radu Agencije za elektronske medije za 2015. ("Sl. list CG", br. 41/16). je donijet 28. VI 2016.

Agencija za elektronske medije je 12. VII 2016. objavila Izvještaj o stanju tržišta usluga distribucije radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika zaključno s 30. VI 2016. Na dan 30. VI 2016, broj priključaka za distribuciju radio i televizijskog programa putem različitih (KDS/MMDS/DTH/IPTV) platformi s uslovnim pristupom iznosi 178.517. U poređenju s brojem priključaka s početka godine, za period od šest mjeseci broj korisnika usluga distribucije radio i TV programa je uvećan za 13.245 korisnika, približno 8%. Za period od dva mjeseca (maj i jun 2016.) broj priključaka je porastao za 11.648 ili 6,98%.

3.10.3.2 Međunarodna saradnja

Član Savjeta Agencije za Elektronske medije učestvovao je na 10. sastanku **Tehničke komisije Mediteranske mreže regulatornih organa (MNRA)**, koji je održan 1. VII 2016. u Madridu.

Predstavnik Agencije za elektronske medije učestvovao je na sastanku **Kontaktnog odbora za Direktivu o audiovizuelnim medijskim uslugama**, koji je održan 6. VII 2016. u Briselu.

Predstavnik Agencije za elektronske medije učestvovao je na **šestom sastanku Pododbora za inovacije, ljudske resurse, informatičko društvo i socijalnu politiku**, koji je održan 6-7. VII 2016. u Podgorici.

U okviru **Tajeks** programa tehničke pomoći, predstavnici Agencije za elektronske medije boravili su, u periodu od 16. do 20. VI 2016. u **studijskoj posjeti** Hrvatskoj. Posjeta je organizovana u saradnji s Agencijom za elektroničke medije i Hrvatskom radiotelevizijom. Cilj posjete bila je razmjena iskustava i najbolje prakse u sprovođenju Direktive o audiovizuelnim

medijskim uslugama, kao i o drugim pitanjima vezanim za standarde, kvote, evropske radove, u druga pitanja od značaja za rad medijskih regulatora.

3.11. POGLAVLJE 11: POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

3.11. Poljoprivreda i ruralni razvoj

3.11.1. Normativni okvir

Skupština je donijela:

- 17. VI 2016. **Zakon o izmjenama Zakona o maslinovom ulju** („Sl. list CG, br. 39/16“), objavljen 29. VI 2016.
- 28. VI 2016. **Zakon o vinu** („Sl. list CG“, br. 41/16), objavljen 6. VII 2016.
- 22. VII 2016. **Zakon o jakim alkoholnim pićima** („Sl. list CG“, br. 53/16), objavljen 11. VIII 2016.

3.11.2. Bilans ostvarenih rezultata

Javni poziv za dodjelu podrške prerađivačkom sektoru u poljoprivredi je bio otvoren za podnošenje zahtjeva od 1. IV do 1. VI 2016. Nakon zatvaranja Javnog poziva uslijedilo je ocjenjivanje projekata, odobravanje i potpisivanje ugovora, a potom i realizacija investicija u skladu s potpisanim ugovorima. Za ovaj Javni poziv opredijeljeno je 5,2 miliona eura.

U periodu od 28 - 30. VI 2016. održana je revizorska misija Jedinice za reviziju Generalnog direktorata za poljoprivredu i ruralni razvoj EK, tokom koje je izvršena ocjena spremnosti Direktorata za plaćanja i Direktorata za ruralni razvoj MPRR-a za prenos zadataka izvršenja budžeta za IPARD II.

Prvi sastanak Odbora za nadgledanje IPARD II programa održan je 7. VII 2016. Odbor je usvojio Poslovnik o radu, izmjene IPARD II programa, plan evaluacije i plan komunikacionih aktivnosti. Odbor čine predstavnici operativne strukture, resornih ministarstava, uprava, udruženja poljoprivrednih proizvođača, itd.

U okviru FAO projekta „Unapređenje standarda kvaliteta proizvoda od mesa u Crnoj Gori i razmjena iskustava zemalja Zapadnog Balkana“, do sada su realizovane sljedeće aktivnosti: kreiran je inventar tradicionalnih proizvoda, formirano je udruženje proizvođača i prerađivača mesa sa sjevera Crne Gore, izrađene su dvije specifikacije proizvoda za zaštitu oznake porijekla (goveđa pršuta i stelja); izrađena je analiza proizvodnje i trgovine sektora mesa; održano je 20 edukativnih aktivnosti na temu kvaliteta i bezbjednosti proizvoda (putem radionica, studijskih posjeta, okruglih stolova i sl.).

3.12. POGLAVLJE 12: BEZBJEDNOST HRANE, VETERINARSKA I FITOSANITARNA

3.12.1. Bezbjednost hrane

3.12.1.1. Normativni okvir

Skupština je 30. VII 2016, donijela **Zakon o dopuni Zakona o inspekcijskom nadzoru** („Sl. list CG“, br. 52/16), kojim su se stvorili uslovi za prelazak veterinarske i fitosanitarne inspekcije u Upravu za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove. Time su obezbijeđeni preduslovi za efikasnije sprovođenje inspekcijskoga nadzora i kontrole.

Donijeti su sljedeći podzakonski akti:

1. **Uredba o posebnim zahtjevima za higijenu hrane životinjskog porijekla** („Sl. list CG“, br. 32/16), objavljena 20. V 2016;
2. **Uredba o službenoj kontroli Trihinele u mesu** („Sl. list CG“, br. 32/16), objavljena 20. V 2016;
3. **Uredba o zahtjevima higijene za hranu za životinje** („Sl. list CG“, br. 32/16), objavljena 20. V 2016;
4. **Pravilnik o načinu vršenja revizije sprovođenja plana službenih kontrola hrane i hrane za životinje** („Sl. list CG“, br. 40/16), objavljen 30. VI 2016;
5. **Pravilnik o metodama za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja termički obrađenog i sirovog mlijeka** („Sl. list CG“, br. 40/16), objavljen 30. VI 2016.

3.12.2. Veterinarska politika

3.12.2.1. Normativni okvir

Donijeti su sljedeći podzakonski akti:

1. **Naredba o zabrani uvoza i tranzita pošiljki životinja i proizvoda životinjskog porijekla radi sprječavanja unošenja bolesti kvrgave kože (Lumpy skin disease) u Crnu Goru** („Sl. list CG“, br. 34/16), objavljena 2. VI 2016;
2. **Krizni plan za Atipičnu kugu živine (Newcastle bolest)**, usvojen od strane Vlade je 17. VI 2016;
3. **Naredba o izmjenama i dopunama Naredbe o zabrani uvoza i tranzita pošiljki životinja i proizvoda životinjskog porijekla radi sprječavanja unošenja bolesti kvrgave kože (Lumpy skin disease) u Crnu Goru** („Sl. list CG“, br. 41/16), objavljen 6. VII 2016;
4. **Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija** („Sl. list CG“, br. 42/16), objavljen 11. VII 2016;
5. **Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivača kvalitetnih priplodnih goveda** („Sl. list CG“, br. 42/16), objavljen 11. VII 2016;
6. **Pravilnik o uslovima za nekomercijalno kretanje kućnih ljubimaca**, („Sl. list CG“, br. 42/16), objavljen 11. VII 2016.

3.12.2.2. Bilans ostvarenih rezultata

Preduzete su sve neophodne preventivne mjere u cilju sprječavanja i eventualnog suzbijanja pojave **bolesti kvrgave kože** u Crnoj Gori:

- stvorena je pravna osnova za djelovanje u slučaju pojave bolesti;
- pojačana je granična kontrola prometa od strane veterinarske inspekcije;
- pojačan je nadzor nad govedima od strane veterinarskih ambulanti i izvršena stručna obuka veterinara za postupanje u slučaju pojave bolesti;
- Specijalistička veterinarska laboratorija u Podgorici je osposobljena za brzu i pouzdanu laboratorijsku dijagnostiku;
- formiran je stručni tim za praćenje i nadzor bolesti kvrgave kože;
- pripremljen je Krizni plan za bolest kvrgave kože;
- izrađena uputstva za uzorkovanje i vakcinaciju;
- nabavljena neophodna oprema i materijala;
- štampan je Informativni letak za držaoce goveda, koji će biti distribuiran farmerima preko veterinarskih ambulanti i dostupan na sajtovima Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.

Međutim, i pored svih preduzetih mjera, prvi slučaj bolesti registrovan je 21. VII 2016. na teritoriji opštine Gusinje. Nakon toga bolest se proširila i u drugim opštinama na sjeveru države: Mojkovcu, Beranama i Bijelom Polju. Ukupni broj oboljelih grla na cijeloj teritoriji Crne Gore, zaključno s 24. VIII 2016, je 532.

Crna Gora je od EK dobila 25.000 doza vakcina koje su distribuirane ambulantama. Nabavljeno dodatnih 70.000 doza vakcina, finasirano iz budžeta Crne Gore, kako bi se vakcinisala sva goveda na teritoriji Crne Gore.

Vakcinacija u zaraženim i ugroženim područjima započela je 1. VIII 2016. vakcinom iz donacije EK. Na ostaloj teritoriji Crne Gore vakcinacija je nastavljena od 5. VIII 2016.

Takođe, dnevno se ažurira proces vakcinacije i baza goveda i gazdinstava u Crnoj Gori. Na dan 17. VIII 2016. procenat vakcinacije svih goveda u Crnoj Gori iznosi preko 99,5%.

Tokom avgusta 2016. izvršena je i nabavka dodatnih 25.000 doza vakcine radi obezbjeđivanja procesa vakcinacije novorođenih teladi, kao i za goveda koja će se uvoziti iz zemalja u kojima se ne vrši vakcinacija.

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove svakodnevno izvještava Evropsku komisiju i Međunarodnu organizaciju za zdravlje životinja o aktivnostima na suzbijanju bolesti kvrgave kože i procesu vakcinacije, kao i o novopotvrđenim slučajevima bolesti. Donijeta je nova Naredba o mjerama za sprječavanje širenja i iskorjenjivanje bolesti kvrgave kože (Lumpy skin disease) („Sl. list CG“, br. 47/16, objavljena 29. VII 2016.). Svakoga dana se ažuriraju podaci o broju sumnjivih slučajeva na bolest, broju potvrđenih slučajeva bolesti i broju izvršenih laboratorijskih analiza.

3.12.3. Fitosanitarne politika

3.12.3.1. Normativni okvir

Donijeti su sljedeći podzakonski akti:

Zdravlje bilja

Pesticidi i rezidue pesticida

- **Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjavaju pravna lica koja vrše edukaciju lica odgovornih za promet i upotrebu sredstava za zaštitu bilja** („Sl. list CG“, br. 28/16), objavljen 27. IV 2016;
- **Nacionalni plan za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja**, usvojen od strane Vlade 7. VII 2016.

3.12.3.2. Bilans ostvarenih rezultata

Kontinuirano se sprovodi proces registracije obveznika biljnih pasoša i do 30. VI 2016. u registar je ukupno upisano 585 subjekata s pravom upotrebe MNE broja, u cilju priprema za početak realizacije i uvođenja sistema biljnih pasoša u oblasti zdravlja bilja.

3.13. POGLAVLJE 13: RIBARSTVO

3.13.1. Normativni okvir:

Skupština je, 30. VII 2016, donijela **Zakon o dopuni Zakona o inspekcijskim nadzoru**, („Sl. list CG“, br. 52/16), objavljen 9. VIII 2016, kojim su se stvorili uslovi za prelazak ribarske inspekcije u Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja. Time su obezbijeđeni preduslovi za efikasnije sprovođenje inspekcijskoga nadzora i kontrole.

Donijet je jedan podzakonski akt:

- **Pravilnik o načinu i uslovima izdavanja potvrde o ulovu i listi riba i drugih morskih organizama** („Sl. list CG“, br. 35/16), objavljen 3. VI 2016.

3.13.2. Bilans ostvarenih rezultata

Predstavnici Direkcije za ribarstvo i Instituta za biologiju mora učestvovali su na 40. zasjedanju Komisije za ribarstvo na Mediteranu i Crnom moru, Upravljanje plavom ribom, održanoj 30. V – 3. VI 2016, u Malti.

3.14. POGLAVLJE 14: SAOBRAĆAJNA POLITIKA

I OPŠTA SPREMNOST ZA ČLANSTVO

1. Opšte

Imajući u vidu značaj Berlinskog procesa i Agende povezivanja, Delegacija EU u Crnoj Gori je izrazila spremnost da se obezbijedi grant za ažuriranje **Strategije razvoja saobraćaja Crne Gore** iz IPA sredstava, uz saglasnost s EBRD i zahtjev da u Nadzornom odboru projekta budu predstavnicu DEU, EBRD i EIB, što je Crna Gora ocijenila veoma prihvatljivim.

II REALIZACIJA AKTIVNOSTI OD 20. V - 15. VIII 2016.

3.14.1. Pomorski saobraćaj

U skladu sa Zakonom o sigurnosti pomorske plovidbe donijet je Pravilnik o bližim uslovima za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti pomoraca („Sl. list CG”, br. 35/16), kojeg je u saradnji s Ministarstvom saobraćaja i pomorstva izradilo Ministarstvo zdravlja.

Skupština je 22. VII 2016. usvojila Zakon o bezbjednosnoj zaštiti brodova i luka („Sl. list CG”, br. 53/16). Zakon je usklađen s Regulativom (EZ) br. 725/2004 Evropskog parlamenta i Savjeta od 31. III 2004. o jačanju bezbjednosne zaštite brodova i luka i Direktivom 2005/65/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 26. X 2005. o jačanju bezbjednosne zaštite luka.

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva donijelo je Pravilnik o uslovima za stavljanje na tržište opreme za brodove („Sl. list CG”, br. 43/16), u kome su implementirane Direktiva Savjeta 1996/98/EZ o pomorskoj opremi, Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 2014/90/EU o pomorskoj opremi i prestanku važenja Direktive Savjeta 1996/98/EZ i Direktiva Komisije (EU) 2015/559 o izmjenama i dopunama Direktive Savjeta 96/98/EZ o pomorskoj opremi.

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva donijelo je Pravilnik o načinu najave dolaska broda u luku i odlaska broda iz luke („Sl. list CG”, br. 42/16), u kome je implementirana Direktiva 2010/65/EU.

3.14.2. Željeznički saobraćaj

Na osnovu Zakona o bezbjednosti, organizaciji i efikasnosti željezničkog prevoza („Sl. list CG”, br. 1/14) donijet je Pravilnik o održavanju gornjeg stroja željezničkih pruga („Sl. list CG”, br. 42/16) i Pravilnik o uslovima za certifikaciju lica zaduženih za održavanje teretnih željezničkih kola („Sl. list CG”, br. 44/16).

3.14.4. Vazdušni saobraćaj

Na osnovu Zakona o vazdušnom saobraćaju („Sl. list CG”, br. 30/12), u izvještajnom periodu donijeti su sledeći pravilnici:

- Pravilnik o obavještenju, analiziranju i praćenju (FOLLOW UP) događaja u civilnom vazduhoplovstvu („Sl. list CG”, br. 45/16), objavljen 27. VII 2016. Ovim pravilnikom se preuzimaju Regulativa Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 376/2014 od 3. IV 2014. o utvrđivanju zahtjeva koji se odnose na prijavljivanje, analizu i praćenje (follow-up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu, kojom se mijenja i dopunjuje Regulativa (EU) br. 996/2010 Evropskog parlamenta i Savjeta i prestanku važenja Direktive 2003/42/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta i Regulative Komisije (EZ) br. 1321/2007 i (EZ) br. 1330/2007 i Implementirajuća Regulativa Komisije (EZ) br. 1018/2015 od 29. VI 2015. o utvrđivanju liste događaja u civilnom vazduhoplovstvu koje je potrebno obavezno prijaviti u skladu s Regulativom Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 376/2014;
- Pravilnik o načinu prenosa poruka o letu radi najave, koordinacije i primopredaje letova između jedinica kontrole letenja („Sl. list CG”, br. 47/16), objavljen 29. VII 2016. Ovim pravilnikom se preuzima Regulativa Komisije (EZ) broj 633/2007 od 7. VI 2007. koja utvrđuje zahtjeve za primjenu protokola za prenos poruka o letu radi najave, koordinacije i primopredaje letova između jedinica kontrole letenja i Regulativu

Komisije (EZ) 283/2011 od 22. III 2011. kojom se mijenja i dopunjuje Regulativa 633/2007.

3.15. POGLAVLJE 15: ENERGETIKA

I OPŠTA SPREMNOST ZA ČLANSTVO

Unutrašnje energetske tržište

Treći energetske paket

Skupština je 28. VI 2016. donijela Zakon o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa („Sl. list CG“, br. 42/16) kojim su prenijete regulative Trećeg energetske paketa (Regulativa (EZ) br. 714/2009 o uslovima za pristup sistemu prekogranične razmjene električne energije i stavljanju van snage Regulative (EZ) br. 1228/2003; Regulativa (EZ) br. 715/2009 o uslovima za pristup prenosnim sistemima prirodnog gasa i stavljanju van snage Regulative (EZ) br. 1775/2005; Regulativa (EU) br. 543/2013 o dostavljanju i objavljivanju podataka na tržištima električne energije i o izmjeni Priloga I Regulative (EZ) br. 714/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta).

Razdvajanje operatora prenosnog i distributivnog sistema električne energije i gasa i nezavisnost regulatora

U skladu s odredbama Zakona o energetici i Zakona o privrednim društvima, Skupština akcionara Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić (EPCG) donijela je 23. VI 2016. Odluku o osnivanju Društva s ograničenom odgovornošću “Crnogorski elektrodistributivni sistem” Podgorica (CEDIS). CEDIS od 1. VII 2016. posluje kao posebno pravno lice u 100% vlasništvu EPCG, koje je osnovano radi obavljanja djelatnosti distribucije električne energije u okviru jedinstvenog elektroenergetskog sistema Crne Gore.

Ugljovodonici

Glavni projekti

Nakon sprovedenog postupka evaluacije ponuda i pregovora s kompanijama, Vlada je utvrdila Predlog odluke o dodjeli ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika za kompanije Eni i Novatek, za dodjelu četiri bloka, nakon čega su ugovori upućeni u Skupštinu na usvajanje. Skupština je ugovore usvojila 28. VI 2016. i njihovo potpisivanje se očekuje u septembru.

Energetske efikasnost

Nacionalni Akcioni plan energetske efikasnosti

Vlada je 30. VI 2016. usvojila Treći akcioni plan energetske efikasnosti za period 2016-2018, a u skladu s obavezama iz Zakona o efikasnom korišćenju energije. Akcioni plan ima dvostruki značaj i to da predstavlja: i) sveobuhvatni dokument za sprovođenje politike energetske efikasnosti na strani finalne potrošnje energije za sljedeći trogodišnji period; ii) izvještaj s detaljnim prikazom aktivnosti sprovedenih u prethodnom periodu i ocjenom ostvarenih ušteda energije u odnosu na ciljeve postavljene u 2. APEE.

Glavni ciljevi 3. APEE bazirani na prioritetima Zakona o efikasnom korišćenju energije i to:

- Sprovođenje Zakona o efikasnom korišćenju energije kompletiranjem i unapređenjem regulatornog okvira i znatnim poboljšanjem institucionalnog okvira;
- Podizanje javne svijesti i povećanje razumijevanja, znanja i kapaciteta u pogledu novih zakonskih zahtjeva i dobre prakse u oblasti energetske efikasnosti kod institucija javnog sektora, lokalnih samouprava, velikih potrošača, profesionalnih organizacija i ostalih aktera;
- Znatno poboljšanje statističkog i monitoring sistema u oblasti energetske efikasnosti i
- Sprovođenje mjera za uštedu energije s prepoznatljivim rezultatima.

Nuklearna energija, nuklearna sigurnost i zaštita od zračenja

ECURIE

U okviru IPA nacionalnog projekta „Jačanje zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti u Crnoj Gori kroz unapređenje kapaciteta JU „Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore“, koji je Crnoj Gori odobrila Evropska unija, u periodu 4-8. VII 2016. izvršena je instalacija i uspostavljena je mreža šest stanica za 24-časovno mjerenje ambijentalne doze gama zračenja u vazduhu (GDR). Naime, radni tim, kojeg su činili predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma, Agencije za zaštitu životne sredine i D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“, je izvršio aktivnosti usmjerene na završnu fazu koja se odnosila na pripremu neophodne infrastrukture za instalaciju stanica. GDR stanice instalirane su na teritoriji opština: Pljevlja, Nikšić, Berane, Herceg Novi, Bar i na teritoriji Glavnog grada Podgorica, gdje su službenici Agencije za zaštitu životne sredine u saradnji s predstavnicima opština, Glavnim gradom Podgorica i Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju odabrali odgovarajuće lokacije za instalaciju GDR stanica.

Nuklearne sigurnosne mjere

U okviru sprovođenja *Zakona o potvrđivanju Sporazuma između Crne Gore i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u vezi s Ugovorom o neproliferaciji nuklearnog oružja, Dodatnog protokola uz Sporazum između Crne Gore i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u vezi s Ugovorom o neproliferaciji nuklearnog oružja i Protokola uz Sporazum između Crne Gore i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u vezi s Ugovorom o neproliferaciji nuklearnog oružja* („Sl. list CG – Međunarodni ugovori“, br.16/10 od 28. XII 2010.), Crna Gora je shodno odredbama pomenutog zakona izradila do sada 16 nacionalnih izvještaja i izjave o nuklearnim materijalima i dostavila Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju. Izvještavanje se vrši u propisanim periodima. U toku je izrada Sedamnaestog nacionalnog izvještaja i izjava o nuklearnim materijalima. Ministarstvo održivog razvoja i turizma kao fokalna institucija za izvještavanje koristi i softver Protocol Reporter.

Regulatorno tijelo za nuklearnu energiju

U četiri nadležne institucije (Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Agencija za zaštitu životne sredine i Uprava za inspekcijske poslove) ukupno je na poslovima zaštite od jonizujućeg zračenja i radijacione sigurnosti **zaposleno osam državnih službenika i to: 2 službenika u MORT-u, 4 u AZŽS, 1 u UIP-u i 1 u MUP-u.**

Pored zaposlenih službenika (diplomirani fizičari) u Ministarstvu održivog razvoja i turizma u dijelu izrade pravnog okvira ušestvuju i dva pravnik iz Direktorata za životnu sredinu, koji prate i ostale segmente životne sredine.

II Realizacija aktivnosti od 20. V 2016. do 15. VIII 2016.

3.15.2. Normativni okvir

Skupština je 28. VI 2016. donijela Zakon o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa („Sl. list CG“, br. 42/16), u koji su transponovane: Regulativa (EZ) br. 714/2009 o uslovima za pristup sistemu za prekogranične razmjene električne energije, Regulativa (EZ) br. 715/2009 o uslovima za pristup prenosnim sistemima prirodnog gasa, Regulativa (EU) br. 838/2010 o utvrđivanju smjernica koje se odnose na mehanizam naknade između operatora prenosnih sistema i zajednički regulatorni pristup naplati prenosa, Regulativa (EU) br. 994/2010 o mjerama za obezbjeđenje sigurnosti snabdijevanja gasom i Regulativa Komisije (EU) br. 543/2013 o dostavljanju i objavljivanju podataka na tržištima električne energije.

Vlada je 28. VII 2016. donijela Uredbu o načinu sticanja statusa i ostvarivanja prava povlašćenog proizvođača električne energije.

3.15.3. ENERGETSKA EFIKASNOST

3.15.3.1. Bilans ostvarenih rezultata

Vlada je 30. VI 2016. usvojila Akcioni plan energetske efikasnosti za period 2016-2018, a u skladu s obavezama iz Zakona o efikasnom korišćenju energije. Akcioni plan ima dvostruki značaj i to da predstavlja: i) sveobuhvatni dokument za sprovođenje politike energetske efikasnosti na strani finalne potrošnje energije za sljedeći trogodišnji period; ii) izvještaj s detaljnim prikazom aktivnosti sprovedenih u prethodnom periodu i ocjenom ostvarenih ušteda energije u odnosu na ciljeve postavljene u 2. APEE.

U maju 2016. je otpočela realizacija projekta „Optimalno korišćenje energije i prirodnih resursa“ (*Optimal use of energy and natural resources*), a čije finasiranje je obezbijeđeno u okviru fondova podrške EU preko Ipe 2012. Cilj projekta je unapređenje pravnog i institucionalnog okvira u oblastima energetike i energetske efikasnosti u skladu sa zahtjevima relevantnih EU direktiva. Konsultant koji će biti zadužen za sprovođenje ovog projekta je konzorcijum firmi: IBF(BE), Euro Partner Consulting International (MK) i Ecologic Institute Gemeinnutzige (DE). Planirano trajanje projekta je 2 godine. Glavni zadaci u okviru projekta su:

- Komponenta 1: Transponovanje zahtjeva Trećeg energetskog paketa u nacionalni pravni okvir;
- Komponenta 2: Transponovanje zahtjeva Regulative (EU) br. 347/2013 o smjernicama za transevropsku energetska infrastrukturu i priprema za sprovođenje;
- Komponenta 3: Kreiranje investicionog okruženja za razvoj održivog korišćenja energije na lokalnom nivou;
- Komponenta 4: Primjena obaveza Direktive 2009/119 o strateškim rezervama nafte;

- Komponenta 5: Razvoj nacionalnog okvira za podršku projektima unapređenja energetske efikasnosti i veće korišćenje obnovljivih izvora energije.

3.15.5. Obnovljivi izvori energije

Male hidroelektrane

Ministarstvo je objavilo Javni oglas za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori, 11. V 2016. („Sl. list CG“, br. 20/16) i istim kao krajnji rok za dostavljanje ponuda odredila dan 18. VII 2016. Do pomenutog roka za pet ponuđenih vodotoka dostavljena je po jedna ponuda.

Vlada je 10. XII 2015. donijela Plan davanja koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori za 2016 kojim su obuhvaćeni vodotoci: Zlorečica (Opština Andrijevica), Peročica (Opština Andrijevica), Trnovačka (Opština Kolašin) i Ibrištica (Opština Kolašin). Za navedene vodotoke pripremljen je Nacrt koncesionog akta za koji je spovedena javna rasprava u periodu od 27. VI - 15. VII 2016.

S obzirom na to da je izgradnja mHE „Vrelo“ i mHE „Bradavec“ završena prije roka predviđenog ugovorom, zaključena su dva aneksa ugovora za pomenute mHE.

Shodno zajedničkom dogovoru između investitora i koncedenta usaglašen je i od Vlade Crne Gore usvojen tekst Sporazuma o raskidu ugovora o koncesiji za vodotok Grlja i isti je je zaključen 13. V 2016.

Vlada je 29. VII 2016, donijela Odluke o stavljanju van snage odluka o davanju koncesija za izgradnju mHE „Ocka gora“ i mHE „Jasičje“ na dijelu vodotoka Tustički potok na osnovu energetske dozvole. Istog dana je Vlada prihvatila Predlog aneksa br. 1 Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju mHE „Ljeviška rijeka-izvor Morače“.

Krajem juna 2016. dobijene su dvije građanske dozvole za mHE na vodotoku Bistrica (Opština Berane), i to: mHE „Jelovica 1“ i mHE „Jelovica 2“, a sredinom jula o.g. građevinska dozvola za mHE „Kaludra 2“ na vodotoku Kaludarska (Opština Berane).

Ministarstvo ekonomije je izdalo četiri energetske dozvole za izgradnju malih hidroelektrana instalisane snage do 1 MW, i to:

- 26. VI 2016. za izgradnju mHE „Šermet potok“ na vodotoku Šermetski potok instalisane snage 795 kW (Opština Andrijevica),
- 26. VI 2016. za izgradnju mHE „Bukovica“ na vodotoku Bukovica instalisane snage 282 kW (Opština Kolašin),
- 26. VI 2016. za izgradnju mHE „Bistrica“ na vodotoku Bistrica instalisane snage 993,26 kW (Opština Kolašin), i
- 29. VII 2016. za izgradnju mHE „Meteška rijeka“ na vodotoku Meteška rijeka instalisane snage 683 kW (Opština Plav).

Solarne elektrane

Ministarstvo ekonomije je izdalo još četiri energetske dozvole za izgradnju solarnih elektrana instalisane snage do 1 MW, i to:

- 13. VI 2016. za izgradnju solarne elektrane instalisane snage 80,36 kW na krovu Autobuske stanice s peronima (Opština Podgorica),
- 13. VI 2016. za izgradnju solarne elektrane instalisane snage 596,7 kVA na krovu industrijskog objekta (Opština Andrijevica),
- 26. VII 2016. za izgradnju solarne elektrane instalisane snage 165,62 kW na krovu Hotela Hilton (Opština Podgorica) i
- 29. VII 2016. za izgradnju solarne elektrane instalisane snage 996,5 kW na krovnoj konstrukciji Farme koka nosilja u Martinicima (Opština Danilivgrad).

Vjetroelektrane

VE Krново

Vlada je 12. V 2016. prihvatila Predlog aneksa br. 4 Ugovora o zakupu, a isti je potpisan 16. VI 2016. Pomenutim aneksom produžen je period izgradnje na 6 mjeseci, tj. do 7. V 2017. Takođe, investitor je, svu opremu neophodnu za izgradnju predmetne VE Krново dopremio u luku Bar i započeo je prevoz na lokalitet Krново i montaža vjetrenjača.

VE Možura

Nakon završetka tendera za izbor glavnog izvođača radova zaključen je Ugovor s kompanijom „Bemaks“ doo, Podgorica i početkom jula su započeti radovi na terenu u cilju izgradnje VE na lokalitetu Možura. Takođe, izabrana je kompanijom „Simens“ doo, Podgorica za montažu elektroenergetske infrastrukture.

3.16. POGLAVLJE 16: POREZI

3.16.1. Normativni okvir

Skupština je 22. VII 2016. donijela **Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica** („Sl. list CG“, br. 55/16) i **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o administrativnim taksama** („Sl. list CG“ br. 53/16).

Skupština je 30. VII 2016. usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost („Sl. list CG“ br. 53/16). Osnovni razlozi za izmjenu i dopunu važećeg Zakona o PDV uslovljeni su potrebom za usklađivanjem postojećih rješenja s pravnom tekovinom EU, a posebno s direktivama Savjeta 2006/112 EZ, 2007/74 EZ i 2006/79 EZ. Zakonom je definisano mjesto oporezivanja (mjesto izvršenog prometa) kao mjesto (sjedište) primaoca usluga pristupa sistemu za prenos električne energije, što je u skladu s Direktivom Savjeta 2006/112 EZ. Izvršeno je potpuno usklađivanje s direktivama 2006/79 EZ o oslobođenju od plaćanja PDV na uvoz malih pošiljki robe nekomercijalne prirode i 2007/74 EZ o oslobođenju od plaćanja PDV na uvoz robe sadržane u ličnom prtljagu putnika i potpuno usklađivanje s Direktivom Savjeta 2009/55/EZ o poreskim oslobođenjima koja se primjenjuju na konačan unos ličnog vlasništva pojedinaca iz države članice. Pored toga, oslobađaju se plaćanja PDV na uvoz robe oružane snage država koje su članice Organizacije Sjevernoatlantskog saveza (NATO), za potrebe tih snaga ili pratećeg civilnog osoblja, kao i za snadbijevanje njihovih menzi, ako te snage sudjeluju u zajedničkim odbrambenim aktivnostima.

3.17. POGLAVLJE 17: EKONOMSKA I MONETARNA UNIJA

3.17.1. Ekonomska politika

3.17.1.1. Normativni okvir

Vlada je 28. VII 2016. usvojila Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period od 2016-2019, koje predstavljaju osnovu za pripremu Zakona o budžetu za 2017. Ovim dokumentom dati su srednjoročni ciljevi ekonomske i fiskalne politike, srednjoročni makroekonomski i fiskalni okvir, na osnovu kojih su utvrđeni limiti potrošnje, koji su obavezujući za 2017, a indikativni za naredni srednjoročni period.

3.17.2. Monetarna politika

3.17.2.1. Normativni okvir

U oblasti zabrane privilegovanog pristupa javnog sektora finansijskim institucijama, 25. V 2016. donijeta je Odluka o izmjeni odluke o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore ("Sl. list CG", br. 33/16), kojom se skraćuje period u kojem banke mogu nastaviti da drže državne zapise kao dio obavezne rezerve nakon isteka tekuće godine. Izmenom je propisano da bankama koje na dan 31. XII 2016. budu do 25% obavezne rezerve izdvojile i držale u obliku državnih zapisa, mogu nastaviti da te državne zapise drže kao dio obavezne rezerve do dana njihovog dospelja, ali ne duže od 31. III 2017. (umjesto do 30. VI 2017.).

Evropska komisija je 15. VII 2016. dostavila novo mišljenje na Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Centralnoj banci Crne Gore u kojem je konstatovala da sam nacrt Zakona o CBCG ili drugi pravni akti u vezi sa Centralnom bankom Crne Gore (CBCG) ne sadrže dodatne neusklađenosti i/ili nedostatke u pogledu pravnih tekovina koji se moraju riješiti prije pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji ili najkasnije prije formalnog usvajanja eura. Savjet Centralne banke je 25. VII 2016. utvrdio inovirani Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Centralnoj banci Crne Gore koji je u potpunosti usklađen s pravnom tekovinom Evropske unije. Ovaj nacrt zakona Centralna banka je 29. VII 2016. dostavila Ministarstvu finansija, na dalje postupanje.

3.18. POGLAVLJE 18: STATISTIKA

U avgustu 2016. broj zaposlenih u Zavodu za statistiku je povećan za pet novih zaposlenih.

3.18.2 Makroekonomska statistika

Rezultati obračuna kvartalnog BDP-a za prvi kvartal 2016. objavljeni su 30. VI 2016. u skladu s planom definisanim Kalendarom objavljivanja statističkih podataka.

U skladu s ESA 2010 programom za transmisiju nacionalnih računa poslate su EUROSTAT-u u junu 2016. sljedeće tabele:

1. NAMAIN_T0101_Q: Gross value added at basic prices and gross domestic product at market prices;
2. NAMAIN_T0102_Q: GDP identity from the expenditure side;

Napravljen je popis varijabli koje se prenose Eurostat-u u okviru ESA 2010 programa za transmisiju, precizirani koraci u postupku ažuriranja i nadogradnje dokumenta Popis izvora i metoda za obračun kvartalnih nacionalnih računa u skladu s novim smjernicama za pisanje.

Zavod za statistiku sprovodi obračun godišnjeg bruto domaćeg proizvoda po proizvodnoj i potrošnoj metodi u tekućim i stalnim cijenama primjenom ESA 2010 metodologije. Raspoložbe serijom podataka 2010-2014 u tekućim cijenama i 2011-2014 u stalnim cijenama. U završnoj fazi je revizija podataka BDP-a za period 2006-2009 prema ESA 2010 standardima i u skladu s NACE Rev 2 klasifikacijom djelatnosti i biće dostavljena EUROSTAT-u nakon objave godišnjeg BDP-a za 2015.

Rezultati obračuna godišnjeg BDP-a biće dostavljeni EUROSTAT-u u septembru 2016. u skladu s ESA 2010 programom za transmisiju nacionalnih računa.

U okviru IPA 2014 višekorisničkog projekta (PP1: Metodologija nacionalnih računa i PP20: Procedura makroekonomske neravnoteže) Zavod za statistiku sprovodi aktivnosti u skladu s definisanim opisom posla prema planiranoj dinamici.

U okviru IPA 2013 nacionalnog projekta u toku je priprema istraživanja za mjerenje neobuhvaćene ekonomije u oblastima u kojim postojeći administrativni i statistički izvori podataka ne pružaju dovoljno informacija za procjenu neobuhvaćene ekonomije. Za procjenu neobuhvaćenog dijela legalnih aktivnosti upitnik kojim će se prikupljati podaci od domaćinstava je izrađen i nalazi se u fazi finalnog prihvatanja. U dijelu procjene nelegalnih aktivnosti (droga i prostitucija) razmotreni su metodološki aspekti ESA 2010 standarda kojim se ilegalne aktivnosti identifikuju, procjenjuju i integriraju u podatke nacionalnih računa.

Proces balansiranja tabela ponude i upotrebe za referentnu 2013. je u toku. Na osnovu rezultata sprovedenog istraživanja o strukturi prihoda, rashoda i zaliha (SPIR) izvršena je raspodjela outputa i intermedijalne potrošnje prema CPA 2008 klasifikaciji u skladu s ESA 2010 metodologijom uz podršku IPA 2013 nacionalnog projekta, tokom juna 2016. Kroz isti projekat, nastavljen je rad na pripremi matrice trgovinske marže, pripremi matrice poreza i subvencija, raspodjeli investicija, lične i kolektivne potrošnje kao i raspodjeli izvoza i uvoza roba i usluga prema CPA 2008 klasifikaciji, a sve u cilju pripreme prvih tabela ponude i upotrebe u tekućim cijenama za 2013.

Izrada Akcionog plana za transmisiju tabela za prenos ESA 2010 u cilju ispunjenja mjerila za zatvaranje poglavlja 18 Statistika je u finalnoj fazi.

U junu 2016. su objavljeni podaci o spoljnotrgovinskoj razmjeni Crne Gore za 2015, kao i sva mjesečna saopštenja shodno Kalendaru objavljivanja.

U julu 2016. Ministarstvo finansija je dobilo ekspertsku pomoć, kroz projekat IPA 2013, kojom se nastavlja i unapređuje proces usvajanja ESA 2010 metodologije, a time i osnova za izvješćavanje o GFS i sastavljanje EDP tabela.

Zavod za statistiku je u okviru IPA 2013 i IPA 2014 projekata započeo rad na sprovođenju pilot istraživanja "House Price Index", pri čemu su identifikovani administrativni izvori podataka i kreirani upitnici za prikupljanje podataka.

3.18.3 Poslovna statistika

Eurostatu su po prvi put poslali indikatori D:210 Number of persons employed i D:230 Gross wages and salaries u maju 2016. Metapodaci u ESMS formatu se redovno ažuriraju putem Eurostat Metadata Handler.

U okviru PRODCOM statistike, podaci za 2015. su proslijeđeni Eurostatu, kao i izvještaj o kvalitetu za 2015. u junu 2016.

Sprovedene su pripremne aktivnosti za potrebe istraživanja strukture i poslovanja stranih filijala u okviru statistike domaćih i stranih filijala (FATS).

3.18.4 Socijalna statistika

MONSTAT aktivno radi na uspostavljanju statistike socijalne zaštite (ESSPROS). Preduzete su početne aktivnosti za sprovođenje ESSPROS statistike, kao što su prilagođavanje metodologije, upitnika, pronalaženje relevantnih institucija koje su zadužene za pružanje programa socijalne zaštite. Kroz IPA 2013 Nacionalni projekat angažovan je ekspert kako bi se na što bolji način uskladili s metodologijom Eurostata.

Podaci Ankete o radnoj snazi za 2014. i 2015. dostavljeni su EUROSTAT-u.

Podaci iz istraživanja o strukturi zarada prvi put su poslani Eurostatu 24. VI 2016.

Vezano za statistiku obrazovanje u toku je priprema tabela za Eurostat s raspoloživim podacima za školsku 2014/2015 koje će se po prvi put, početkom septembra, dostaviti EUROSTATu.

3.18.5 Poljoprivredna statistika

U decembru 2015. sprovedeno je redovno istraživanje u biljnoj proizvodnji, shodno Regulativi 543/2009. Takođe, u prethodnom periodu radilo se na unapređenju vremenske dostupnosti podataka, kroz analize dostupnih administrativnih izvora, kao i na pripremi metodologije i upitnika za Pilot istraživanje u statistici biljne proizvodnje, koje će se realizovati putem telefona.

U cilju ispunjenja Kodeksa prakse Evropske statistike (princip 10), u okviru istraživanja o stočarstvu poljoprivrednih gazdinstava u decembru 2015. realizovano je prikupljanje podataka putem tableta za dvije opštine (Podgorica i Danilovgrad).

Sprovedeno je pilot istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava u aprilu 2016, a sprovođenje redovnog istraživanja planirano je u novembru 2016, shodno regulativi.

U skladu sa zahtjevima Regulative br. 849/2010, u 2016. Eurostat-u su dostavljeni podaci iz oblasti statistike otpada za referentnu 2014. zajedno s pratećim Izvještajima o kvalitetu.

U junu 2016. je završen eksperimentalni obračun međufazne potrošnje od 2010. do 2015. i započete su aktivnosti za izradu računa stvaranja dohotka i račun preduzetničkog dohotka. Takođe, u cilju unapređenja agromonetarne statistike, pripremljen je set pitanja (o cijenama zemljišta i zemljišne rente; kao i o mehanizaciji), koji će biti realizovan uz Istraživanje o strukturi poljoprivrednih gazdinstava.

3.19. POGLAVLJE 19: SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOSŁJAVANJE

3.19.1 Radno pravo

Skupština je 22. VII 2016. donijela sljedeće zakone: Zakon o izmjenama Zakona o Fondu rada („Sl. list CG“ br. 52/16), Zakon o izmjenama Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova („Sl. list CG“, br. 55/16), Zakon o izmjeni Zakona o reprezentativnosti sindikata („Sl. list CG“, br. 55/16), Zakon o izmjenama Zakona o zabrani zlostavljanja na radu („Sl. list CG“, br. 54/16) i Zakon o potvrđivanju Konvencije Međunarodne organizacije rada o noćnom radu broj 171. Zakoni su usklađivani s novim Zakonom o upravnom postupku (ZUP).

3.19.2 Zaštita i zdravlje na radu

Vlada je 7. VI 2016. usvojila Strategiju za unapređenje zaštite i zdravlja na radu za period 2016 - 2020.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je Pravilnik o mjerama zaštite i zdravlja na radu od rizika izloženosti buci ("Sl. list CG", br. 37/16 od 16. VI 2016.).

3.19.3 Politika zapošljavanja

Prema podacima iz Ankete o radnoj snazi za prvi kvartal 2016. stopa aktivnosti (15+) iznosila je 53,7%, što je rast za 2,2 procentna poena u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Rast stope aktivnosti zabilježen je i kod stanovništva starosne grupe od 15-64 godine za 2,5 procentnih poena (62,7%:60,2%). Kad su u pitanju mladi (15-24), stopa aktivnosti je povećana s 27,5 u prvom kvartalu 2015. na 29,3% u prvom kvartalu 2016, odnosno za 1,8 procentnih poena. Kada je u pitanju stopa aktivnosti žena takođe imamo blagi rast ovog indikatora za 2,1 procenta poena (57,1%: 55,0%).

Stopa zaposlenosti takođe bilježi blagi rast kod svih starosnih grupa. Tako je stopa zaposlenosti za starosnu grupu 15+ iznosila 43,5% (42,1% u I kvartalu 2015.), za starosnu grupu 15-64 iznosila je 50,6% (49,1% u I kvartalu 2015), za starosnu grupu 15-24 iznosila je 18,0% (17,4 u I kvartalu 2015), dok je stopa zaposlenosti žena iznosila 46,5% (45,1% u I kvartalu 2015).

Stopa nezaposlenosti u prvom kvartalu bilježi blagi rast u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Tako je stopa nezaposlenosti 15+ iznosila 19,1% (18,2%), stopa nezaposlenosti 15-64 iznosila je 19,3% (18,4%), stopa nezaposlenosti 15-24 iznosila je 38,8% (36,7%). Stopa nezaposlenosti žena, takođe, bilježi rast s 18,0% na 18,5%.

Kada su u pitanju administrativni podaci, zabilježen je trend rasta registrovane nezaposlenosti. Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje na dan 30. VI 2016. nalazilo se 39.983 nezaposlenih lica (žena je bilo 20.447 ili 51,14%). U odnosu na 30. VI 2015. (31.092 lica, a od toga 14.733 žena ili 47,38%) broj nezaposlenih je povećan za 8.891 lica ili za 28,60%. Stopa nezaposlenosti, posmatrana kao odnos broja registrovanih nezaposlenih i aktivnog stanovništva, na dan 30. VI 2016. je bila 17,23% (na isti dan prethodne godine 13,40%).

U prvom polugodištu 2016. oglaseno je 19.734 slobodnih radnih mjesta kroz 9.894 prijava o slobodnim radnim mjestima. U odnosu na isti period 2015, prijavljeno je 3.251 ili 14,14% manje slobodnih radnih mjesta.

Prema podacima iz administrativnih izvora, prosječan broj zaposlenih u periodu januar - maj 2016. veći je za 0,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Najveći rast zaposlenosti zabilježen je kod sektora djelatnosti građevinarstvo za 4,5%, saobraćaj i skladištenje za 4,1%, umjetnost zabava i rekreacija 4,7% i informisanje i komunikacije 3,5%. Pad zaposlenosti

zabilježen je kod djelatnosti vađenje ruda i kamena za 17,6%, poljoprivreda šumarstvo i ribarstvo za 8,2%, prerađivačka industrija 3,5%.

U periodu do 4. VII 2016. izdato je 8.559 dozvola za privremeni boravak i rad stranaca od čega 7.305 u kvoti i 1.254 van kvote.

Prezentacija Izvještaja o razvoju po mjeri čovjeka: "Neformalni rad: od izazova do rješenja" održana je 9. V 2016, kojoj su prisustvovali predstavnici UNDP-a, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva finansija i socijalni partneri.

3.19.4 Socijalna zaštita

Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sl. list CG, br. 42/16) je donijet 28. VI 2016. Navedenim zakonom je, u cilju zaštite materijalnog položaja korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, izvršeno vanredno usklađivanje penzija, vrijednosti penzije za jedan lični bod i drugih prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja za 3% od 1. VII 2016, dok je nominalni iznos najniže penzije vanredno usklađen za 20%.

Zakonom o izmjeni i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju propisano je da direktora Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja imenuje i razrješava Vlada, na predlog ministarstva nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, te da će se izbor direktora, u skladu s ovim zakonom, izvršiti po isteku šest mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu.

Naknadnom dodatnom izmjenom navedenog zakona koji je donijet 22. VII 2016 („Sl. list CG“, br. 55/16), propisano je da, izuzetno od odredbe člana 44 stav 1 tačka 1 ovog zakona, ako udovac, odnosno udovica do smrti bračnog druga nijesu navršili 52 godine života, ali su imali navršenih 45 godina života, imaju pravo na porodičnu penziju kada navrše 52 godine života. Navedena odredba će se primjenjivati od 1. I 2017.

U skladu s rješenjima propisanim odredbama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti o doživotnim mjesečnim naknadama ženama, po osnovu rođenja troje ili više djece, precizirana je norma o prestanku prava na privremenu naknadu korisnici koja ostvari doživotnu mjesečnu naknadu po osnovu rođenja djece.

3.19.5 Socijalna inkluzija

Kroz projekat "Nastavak reforme sistema socijalne i dječje zaštite", koji sprovodi Ministarstvo rada i socijalnog staranja uz tehničku podršku UNDP-a realizuju se sljedeće aktivnosti:

- Projekt "Pomoć u kući za stare" počeo je 11. IV 2016. i sprovodi se u 16 opština (sjeverni i centralni region). Pružaoci usluge su Centri za socijalni rad i projekat se realizuje u periodu od 9 mjeseci (april-decembar 2016.). Nakon sprovedenog javnog oglasa, po ovom projektu je angažovano 109 geronto domaćica koje pružaju uslugu za oko 1000 korisnika. Vrijednost projekta je 322,620 eura i projekat se realizuje u Nikšiću, Šavniku, Plužinima, Danilovgradu, Mojkovcu, Pljevljima, Žabljaku, Kolašinu, Plavu, Gusinju, Bijelom Polju, Beranama, Andrijevići, Petnjici, Rožajama i Cetinju.
- Konkurs za podršku usluzi „Nacionalna SOS telefonska linija za žrtve nasilja u porodici“ je sproveden 10. VI 2016. Pružalac usluge je NVO „SOS linija za žene i djecu žrtve

nasilja“ Nikšić od septembra 2015. Pilot faza je produžena do kraja 2016. do kada će se uraditi analiza i evaluacija funkcionisanja usluge.

- U saradnji s UNDP i UNICEF, 30. VI 2016. završen je projekat “Porodični saradnik” koji je realizovan od 1. I - 30. VI 2016. Uslugu je pružao NVO “Porodični centar“ Kotor za 40 porodica u riziku.
- Kroz projekt “Razvoj kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite u Crnoj Gori”, koji sprovodi Ministarstvo rada i socijalnog staranja uz tehničku podršku UNDP-a, trenutno se realizuju sljedeće aktivnosti: rekonstrukcija dnevnog centra za djecu sa smetnjama u razvoju u opštini Danilovgrad; adaptacija dnevnog centra za djecu sa smetnjama u razvoju u opštini Kotor i rekonstrukcija dječjeg doma “Mladost” Bijela.
- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je 30. V 2016. u Herceg Novom organizovalo Obuku za edukaciju roditelja, djece, RE aktivistkinja, službenika državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom.
- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava – Odjeljenje za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana u saradnji s Ministarstvom unutrašnjih poslova, Kancelarijom za borbu protiv trgovine ljudima, članovima Romskog savjeta, NVO Centrom za romske inicijative i ostalim nevladinim organizacijama 30. VI 2016. je organizovalo u Tivtu i Kotoru jednodnevnu edukaciju i sprovelo kampanju o zaštiti od nasilja u porodici i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom za 27 učesnika (roditelja, djece, romskih i egipćanskih aktivista, službenika državne uprave).
- Treći seminar o pitanjima Roma na temu "Od riječi do djela – ka integraciji Roma" je održan 5. VI 2016. u Podgorici, u organizaciji Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, u saradnji s Generalnim direktoratom EK za politiku susjedstva i pregovore o proširenju.
- Kvartalni sastanak Odjeljenja za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana i nevladinih organizacija koje se bave pitanjima unapređenja i zaštite prava pripadnika ove populacije je održan 20. VII 2016.
- Prvi sastanak Komisije za praćenje sprovođenja „Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020“ je održan 22. VII 2016.

3.19.6 Pripreme za Evropski socijalni fond

Ocjenjivanje pristiglih prijava na pozive za dodjelu bespovratnih sredstava iz oblasti osposobljavanja i zapošljavanja mladih, žena i dugoročno nezaposlenih, kao i lica s invaliditetom i RE populacije, je u završnoj fazi.

Tender za potrebe javnosti i vidljivosti Operativnog programa „Razvoj ljudskih resursa“ 2012-2013 je pokrenut 1. VI 2016.

3.19. 7 Antidiskriminacija i jednake mogućnosti

Antidiskriminacija

U okviru kontinuirane aktivnosti koja se odnosi na VI ciklus edukacija za zaštitu od diskriminacije i mehanizmi zaštite od diskriminacije, Ministarstvo za ljudska i manjinska

prava je uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori, u periodu od 20. V 2016. do 15. VII 2016, realizovalo dvije radionice za predstavnike Centara za socijalni rad.

Druga po redu radionica (od planiranih šest) na temu "Zabrana diskriminacije žena i poštovanje rodne ravnopravnosti," realizovana je 30-31. V 2016, dok je 23-24. VI 2016. održana treća radionica na temu "Zaštita od diskriminacije lica s invaliditetom."

Jednake mogućnosti

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je 20. V 2016. u saradnji s Udruženjem preduzetnica Crne Gore organizovalo konferenciju „Moć žene” za preko 100 učesnika iz Crne Gore i regiona. Konferencija se organizuje svakog trećeg petka u maju kada se u svijetu obilježava Svetski dan ženskog preduzetništva.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima i NVO „Crnogorski ženski lobi” su 24. V 2016. potpisali Memorandum o međusobnoj saradnji u oblasti prevencije i pružanja pomoći i zaštite potencijalnim žrtvama i žrtvama trgovine ljudima u Crnoj Gori.

U 26. V 2016. donijeta je Odluka za obrazovanje nacionalnog Savjeta za rodnu ravnopravnost radi razmatranja pitanja sprovođenja politike rodne ravnopravnosti na nacionalnom i lokalnom nivou, te primjene propisa koji se odnose na rodnu ravnopravnosti i vrednovanja tih propisa na položaj žena i muškaraca.

U maju 2016. Crna Gora je postala 29. članica inicijative „Partnerstvo za jednake budućnosti“, koja je posvećena ekonomskom i političkom snaženju žena na nacionalnom i globalnom nivou. Inicijativa predstavlja priliku za predstavljanje nacionalnih projekata i politika, kao i vid promocije nacionalne politike rodne ravnopravnosti <http://www.equal-futures.org/country/montenegro>.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i NVO Centar za ženska prava su 22. VII 2016. potpisali Memorandum o intenziviranju saradnje u cilju preduzimanja daljih strateških mjera za osiguranje prevencije nasilja u porodici i nasilja nad ženama, i obezbjeđivanja kvalitetnih, djelotvornih i kredibilnih mehanizama zaštite žrtava nasilja i efikasnog gonjenja počilaca u cilju smanjenja tolerancije nasilja kako od strane pojedinaca, bilo da su počinioci ili žrtve, relevantnih institucija, tako i od društva u cjelini. Jedna od zajedničkih obaveza iz Memoranduma je izrada Programa obuke za nosioce pravosudnih funkcija u vezi s prevencijom i zaštitom od nasilja s fokusom na Istanbulsku konvenciju, koji treba da bude akreditovan od strane Programskog savjeta u Centru za obuku u sudstvu i tužilaštvu i na osnovu kojeg će od septembra 2016. sprovoditi edukacije sudija i tužilaca u Crnoj Gori.

Ministarstva za ljudska i manjinska prava i NVO SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja"- Nikšić je održan 29. VII 2016. na kome su predstavljene aktivnosti projekta "Izgradnja igrališta u skloništu za žene i djecu žrtve nasilja", koji će zajednički sprovoditi SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja – Nikšić i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, uz finansijsku podršku Ambasade Republike Poljske.

Aktivnosti iz projekta: "Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti - IPA 2014"

U okviru ovog projekta u oblasti djelovanja političkog osnaživanja žena, 27-29. V 2016. je održan četvrti seminar za po dvije parlamentarne političke partije, tj. predstavnice njihovih ženskih grupa, za unapređenje vještina komuniciranja s javnošću, izgradnje odnosa s medijima i medijske nastupe.

Trening za nove trenerice unutar političkih partija održan je od 14–19. VI 2016. (25 učesnica), i napredni trening za postojeće trenerice unutar političkih partija održan je 23-26. VI 2016. (20 učesnica).

U okviru istog projekta je 28. VI 2016. organizovana Svečana akademija povodom obilježavanja 70 godina od dobijanja prava glasa za žene u Crnoj Gori, kao dio aktivnosti u cilju promovisanja političke participacije žena.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Kancelarija UNDP u Crnoj Gori su 29. VII 2016. održali sastanak s predstavnicama NVO organizacija koje se bave ekonomskim osnaživanjem žena i razvoja ženskog preduzetništva, gdje su predstavnice NVO sektora su upoznate sa segmentom projekta IPA 2014 „Podrška anti-diskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti” u dijelu koji se odnosi na osnaživanje lokalnih institucija i ženskih kapaciteta za razvoj ženskog preduzetništva. Dogovorena je dinamika zajedničkih aktivnosti za opštine Podgorica i Nikšić.

3.20. POGLAVLJE 20: PREDUZETNIČKA I INDUSTRIJSKA POLITIKA

3.20.1. Normativni okvir

U oblasti **principa preduzetničke i industrijske politike** Vlada je 30. VI 2016. usvojila Industrijsku politiku Crne Gore do 2020 s višegodišnjim Akcionim planom 2016-2020 i Akcioni plan za 2016.

3.20.2 Bilans ostvarenih rezultata

Ministarstvo ekonomije je realizovalo Javni poziv za učešće u Programu podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori do kraja 2016, u okviru kojeg je šest klastera ispunilo uslove Programa i s kojima je potpisan Ugovor o dodjeli sredstava (slijedi realizacija aktivnosti od čega zavisi uspjehnost sprovođenja Ugovora, odnosno Programa). Klasterima je ukazana i tehnička podrška u okviru projekta *Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori* koji zajednički realizuju Ministarstvo ekonomije i UNDP. Takođe, realizovan je i Javni poziv za učešće u Programu povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja 2014-2016. U okviru ovog Programa predviđene uslove ispunilo je 30 privrednih subjekata, s kojima slijedi potpisivanje Ugovora i realizacija aktivnosti od čega zavisi uspjehnost sprovođenja Ugovora, odnosno Programa.

U sklopu realizacije *Programa podrške razvoju preduzetništva* u saradnji Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća i IRFCG, kroz nefinansijsku i finansijsku podršku, realizovana su dva ciklusa edukacije koje je pohađalo oko 80 aplikanata, a odobreno je 14 kredita.

Na osnovu III Javnog oglasa za učešće u postupku dodjele sredstava za podsticanje direktnih investicija, koji je objavio Sekretarijat za razvojne projekte, nakon završene procedure vrednovanja investicionih projekata, sačinjen je Predlog Odluke za dodjelu sredstava za šest investicionih projekata.

3.20.3 Unaprjeđenje poslovnog ambijenta

U sklopu aktivnosti na unaprjeđenju poslovnog ambijenta, u okviru nadležnosti Savjeta za unaprjeđenje poslovnog ambijenta, regulatornih i strukturnih reformi, u dijelu kreiranja savremenih sistema na nivou lokalnih samouprava, Crna Gora je, odlukom Vlade, u maju 2016. pristupila mreži Certifikacije opština po mjeri privrede u jugoistočnoj Evropi (BFC SEE), koja je orijentisana na unaprjeđenje poslovne klime lokalnih samouprava, kroz proces pribavljanja certifikata lokalnih samouprava povoljnih za investicije. U pilot fazu uključene su sljedeće lokalne samouprave: Glavni grad Podgorica, Prijestonica Cetinje, Žabljak, Bijelo Polje, Danilovgrad i Budva, koje će tokom 2016. i 2017. proći proces reformi i pribavljanja certifikata.

3.20.4 Instrumenti preduzetničke i industrijske politike

U oblasti instrumenata preduzetničke i industrijske politike Investiciono-razvojni fond Crne Gore je od 1. I 2016-15. VII 2016, IRFCG odobrio 62,4 miliona eura za 258 projekta. Od navedenog iznosa, kratkoročni krediti- faktoring iznose 28,1 miliona eura za 30 projekata. U periodu 1. V -15. VII 2016. odobreno je 25 miliona eura za 104 projekta od čega kratkoročni krediti- faktoring iznose 9,9 miliona eura za 11 projekata. Dodatno, IRFCG je postao jedan od investitora u okviru novoosnovanog Fonda za inovativna preduzeća-ENIF u okviru Programa za razvoj preduzeća i inovacije Zapadnog Balkana - WB EDIF.

Od strane Zavoda za zapošljavanje u periodu od 1. I 2016. do 15. VII 2016. odobren je 21 kredit, ukupne vrijednosti 135.000eura, namijenjenih otvaranju 27 novih radnih mjesta. Od ovog broja, 13 isfinansiranih kredita (61,9%) su za nezaposlena lica, a 8 kredita (38,09%) su za pravna lica. U periodu od 1. V 2016. do 15. VII 2016. odobreno je 12 kredita, ukupne vrijednosti 65.000eura, namijenjenih otvaranju 13 novih radnih mjesta. Od ovog broja, osam isfinansiranih kredita (66,66%) su za nezaposlena lica, a četiri kredita (33,33%) su za pravna lica.

3.20.5 Industrijska politika

Vlada je 30. VI 2016. usvojila dokument Industrijska politika Crne Gore do 2020. s višegodišnjim Akcionim planom za sprovođenje politike.

U okviru višegodišnjeg Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore do 2020, definisane su aktivnosti i mehanizmi za realizaciju utvrđenih programa, izvori njihovog finansiranja kao i indikatori ostvarenosti u tekućoj godini i ciljni rezultati nakon tri godine realizacije politike.

Dodatno, Vlada je usvojila i Akcioni plan Industrijske politike za 2016. s utvrđenim mjerama i aktivnostima kao i opredijeljenim sredstvima za njihovu realizaciju, koje će doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva koji su definisani u okviru Industrijske politike.

3.21. POGLAVLJE 21: TRANSEVROPSKE MREŽE

3.21.1 Željeznički saobraćaj

Tenderski dokument za radove remonta željezničke pruge na dionici Virpazar-Sutomore je usaglašen s učesnicima u sprovođenju projekta i odobren od strane Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori. Isti je objavljen 12. VII 2016. na sajtu MSP-a, Direkcije javnih radova i DEU. Obilazak gradilišta u prisustvu predstavnika zainteresovanih ponuđača je organizovan 29. VII 2016. Planirano je da ugovor za izvođenje radova i ugovor za nadzor budu potpisani u IV kvartalu 2016.

U okviru desetog poziva za dostavljanje projekata Zapadnobalkanskog investicionog okvira, Crnoj Gori su odobrena bespovratna sredstva u iznosu od 1 milion eura za: izradu projektne dokumentacije (Glavni projekat) za zamjenu signalno - sigurnosnog sistema u željezničkoj stanici Podgorica i pregled 91 betonskog mosta na željezničkoj pruzi Vrbnica – Bar. Nacrt Tenderskog dokumenta za zamjenu signalno - sigurnosnog sistema u željezničkoj stanici Podgorica je usaglašen s projektantom i finalizovan je s EIB. U završnoj fazi je nacrt tendera za vršenje nadzora nad radovima. Takođe, urađeni su Idejni projekti sanacije za pet prednapregnutih nosača na betonskim mostovima, zajedno s izvještajem o izvedenim istražnim radovima. Idejni projekti su revidovani i predstavljaju dobru podlogu za izradu Glavnog projekta. Sredstva za izvođenje radova zamjene signalno-sigurnosnih uređaja u stanici Podgorica i sanaciju betonskih mostova obezbijedena su kroz WBIF višegodišnji akcioni program povezivanja za period 2015-2018. Ukupna vrijednost ovih projekata je 40 miliona eura, od čega će 50% biti WBIF grant, dok će 50% sredstava biti obezbijedeno kroz kreditni aranžman između ŽICG AD i EIB.

Realizacija granta od 3,5 miliona eura za izradu Glavnog projekta i tenderske dokumentacije za rekonstrukciju dionice Šćepan polje-Plužine duge 24km, od čega će 5,5 km biti potpuno nova trasa (prekogranična dionica s Bosnom i Hercegovinom) otpočela je s prvim pripremnim sastankom s IPF 4, koji je održan 28. VI u Podgorici.

Osim toga, završen je nacrt Tenderskog dokumenta za radove remonta na dionici Kos – Trebešica i trenutno je u fazi usaglašavanja s učesnicima u sprovođenju projekta, koji se finansira iz budžeta IPA 2014.

Počelo se s izvođenjem glavnih građevinskih radova remonta gornjeg stroja na dionici Kolašin – Kos, koji se finansiraju iz kreditnih sredstava EBRD.

3.21.2 Pomorski saobraćaj

3.21.3 Ostvareni rezultati

U skladu sa Zakonom o sigurnosti pomorske plovidbe donijeti su:

- Pravilnik o bližim uslovima za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti pomoraca („Sl. list CG”, br. 35/16),
- Pravilnik o načinu najave dolaska broda u luku i odlaska broda iz luke („Sl. list CG”, br. 42/16), u kome je implementirana Direktiva 2010/65/EU Evropske skupštine i Savjeta od 20. X 2010.
- Pravilnik o uslovima za stavljanje na tržište opreme kojom se opremaju brodovi („Sl. list CG”, br. 43/16), u kome su implementirane Direktiva Savjeta 96/98/EZ od 20. XII 1996. o pomorskoj opremi, Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 2014/90/EU od 23. VII

2014. o pomorskoj opremi i prestanku važenja Direktive Savjeta 96/98/EZ i Direktiva komisije (EU) 2015/559 od 9. IV 2015. o izmjenama i dopunama Direktive Savjeta 96/98/EZ o pomorskoj opremi.

3.22. POGLAVLJE 22: REGIONALNA POLITIKA I KOORDINACIJA STRUKTURNIH INSTRUMENATA

3.22.1 Normativni okvir

Nastavljeno je s aktivnostima vezanim za sprovođenje **Akcionog plana za ispunjavanje zahtjeva EU u oblasti kohezije politike**. Pripremne aktivnosti za izradu analize funkcija budućih tijela u sistemu za upravljanje fondovima ESI počele su uz podršku eksperata SIGMA-e. U toku je ugovaranje podrške za nastavak sprovođenja Akcionog plana u okviru projekta *Jačanje kapaciteta crnogorskih institucija za proces pristupanja EU i korištenje Ipe II* odobrenog za finansiranje iz Instrumenta za evropsku integraciju za 2014.

U kontekstu pripreme za upravljanje fondovima ESI intenzivirane su aktivnosti u cilju efikasnog sprovođenja projekata **III i IV komponente Ipe** u skladu s pravilima decentralizovanog sistema upravljanja. Sektorski nadgledni odbor za III komponentu je održan 21. VI 2016, kada su svečano otvoreni radovi na projektu *Unapređenje vodosnabdijevanja i izgradnja dijela kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u opštini Berane*. Sektorski nadgledni odbor za IV komponentu je održan 14. VI 2016.

3.23. POGLAVLJE 23: PRAVOSUĐE I TEMELJNA PRAVA

3.23.1. Pravosuđe

3.23.1.1. Zakonodavni okvir

Skupština je 22. VII 2016. donijela tri zakona:

- Zakon o pripravniciima u sudovima i Državnom tužilaštvu i pravosudnom ispitu („Sl. list CG“, br. 55/16), kojim se uvode novine u pogledu stručnog osposobljavanja i zapošljavanja pripravnika u sudstvu i državnom tužilaštvu i polaganju pravosudnog ispita.
- Zakon o sudskim vještacima („Sl. list CG“, br. 54/16), kojim se uvode novine u pogledu uslova za postavljenje sudskih vještaka i u odnosu na razloge za njihovo razrješenje u cilju poboljšanja kvaliteta nalaza i mišljenja sudskih vještaka i njihove odgovornosti.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o notarima („Sl. list CG“, br. 55/16), kojim se unapređuju pojedina zakonska rješenja u pogledu ravnomjerne radne opterećenosti notara i disciplinske odgovornosti notara.

Skupština je 30. VII 2016. donijela još tri zakona:

- Zakon o upravnom sporu („Sl. list CG“, br. 54/16), kojim se vrši usaglašavanje s novim konceptom upravnog postupka i čija primjena je odložena do početka primjene novog

Zakona o upravnom postupku.

- Zakon o tumačima („Sl. list CG“ br. 52/16), kojim se prvi put zakonski uređuje ko može obavljati poslove tumača i uslovi za obavljanje poslova tumača.
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Specijalnom državnom tužilaštvu („Sl. list CG“ br. 53/16), kojim je predviđeno da je Specijalno državno tužilaštvo nadležno i za krivična djela protiv izbornih prava s vremenskim ograničenjem nadležnosti na izbore koji su zakazani za 16. X 2016.

Vlada je 17. VI 2016. usvojila Analizu o radu notara s posebnim osvrtom na rad u ostavinskim predmetima. Analizom je razmatran način rada notara u ostavinskim predmetima za prvu godinu od kad im sudovi povjeravaju ostavinske predmete. Na istoj sjednici usvojena je i Analiza procesnog - parničnog i izvršnog zakonodavstva (II dio).

3.23.1.2. Strategijski okvir

Vlada je 17. VI 2016. donijela Strategiju informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa 2016-2020, a 11. VII 2016. Strategiju upravljanja i razvoja ljudskih resursa u pravosudnim institucijama 2016-2018.

IKT Strategija pravosuđa daje pregled: Postojećeg stanja informacionih sistema u okviru Ministarstva pravde, sudova, Državnog tužilaštva i Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija; Upravljačke strukture, ljudskih resursa i funkcionalnosti sistema; Stanja mrežne infrastrukture; Data centra i opreme; Backup i Recovery strategije; Računara i drugih perifernih jedinica; Savremene kolaboracijske i audio/video tehnologije i infrastrukturnih zahtjeva. Cilj uvođenja jedinstvenog informacionog sistema je da se optimizuju vremenski resursi, racionalizuju finansijski i kadrovski resursi, automatizuju procedure i neutrališe koliko je moguće uticaj ljudskih faktora na efikasnost, zatim da se u najvećoj mogućoj mjeri izbjegne papirna dokumentacija (koncept „Pravosuđe bez papira“), omogući elektronska razmjena podataka i dokumenata između pravosudnih institucija i drugih državnih i međunarodnih institucija. Razvojem i primjenom jedinstvenog informacionog sistema će se omogućiti i veća transparentnost rada pravosudnih institucija i lakši pristup pravdi, kroz dostupnost elektronskih i multimedijalnih kanala komunikacije s građanima i javnosti uopšte. On-line dostupnost pravnih informacija nosiocima pravosudnih funkcija i široj pravnoj zajednici, te primjena modernih tehnika učenja kao npr. učenje na daljinu će doprinijeti povećanju kvaliteta njihovog rada.

3.23.1.3. Organi upravljanja

U Sekretarijatu Tužilačkog savjeta je 1. VI 2016. zaposlen jedan samostalni referent. U periodu 20. V - 15. VII 2016. zaposleni u Sekretarijatu Tužilačkog savjeta su pohađali sljedeće obuke: II modul „Obuka računovođa u javnom sektoru“; „Predstavljanje novog Zakona o upravnom postupku“ (18-19.V); „Zakon o državnim službenicima i namještenicima“ (27.V); „Zabrana diskriminacije“ (1. VI); „Novi sistem ocjenjivanja i disciplinska odgovornost državnih tužilaca“ (3. VI); „Radionica o metodologiji istraživanja percepcije pravosuđa relevantnih učesnika u pravosuđu“ (15. VI); „Od ideje do uspješno realizovanog projekta“ (8-9. VI); „Etika i integritet“ (22. VI); „Kancelarijsko poslovanje“ (29. VI).

Za šest službenika IKT odjeljenja Sekretarijata Sudskog savjeta započela je obuka 11. VII

2016 o programskom jeziku Java i trajeće 20 radnih dana, s prekidima do kraja septembra.

3.23.1.4. Nezavisnost i nepristrasnost

U junu je Tužilački savjet izabrao je dva specijalna tužioca.

U periodu 20. V - 15. VII 2016, Specijalno državno tužilaštvo je imalo u radu jedan predmet povodom krivične prijave zbog krivičnog djela iz člana 422 KZ - protivzakoniti uticaj (na državnog tužioca), koji predmet je završen odbacivanjem krivične prijave (24. V 2016.).

U periodu 20. V - 15. VII 2016. nije bilo predmeta u slučajevima neprikladnog uticaja na sudije za krivično djelo ometanje pravde član 396a.

U periodu 20. V - 15. VII 2016. podnijeto je ukupno 30 molbi za pomilovanje. U 26 slučajeva odluke su bile negativne, jedna molba je odbačena, a tri postupka su u toku.

Ukupan broj zahtjeva za izuzeće sudija u periodu 1. I 2016. - 29. VI 2016. je 888. Od toga je u 642 predmeta donijeto rješenje o usvajanju zahtjeva. Sudije su podnijele 117 zahtjeva od čega je 116 usvojenih, dok su stranke podnijele 771 zahtjev od čega je 526 usvojeno.

Sudski savjet je 13. V 2016. formirao Komisiju za kontrolu slučajne dodjele predmeta. U izvještajnom periodu je izvršena kontrola slučajne dodjele u šest sudova i nije utvrđeno kršenje pravila slučajne dodjele predmeta.

3.23.1.4. Odgovornost

U izvještajnom periodu od 20. V do 15. VII 2016. sprovedene su dvije obuke o novom sistemu profesionalne ocjene rada sudija i tužilaca i disciplinskoj odgovornosti istih, i to:

- Radionica za sudije o novom sistemu profesionalne ocjene rada sudija i disciplinskoj odgovornosti (2. VI 2016.), kojoj je prisustvovalo 23 predstavnika sudstva (22 sudija i jedan predstavnik Sudskog savjeta);
- Radionica za državne tužioce o novom sistemu profesionalne ocjene rada državnih tužilaca i disciplinskoj odgovornosti (3. VI 2016), kojoj je prisustvovalo 22 predstavnika tužilačke organizacije (20 državnih tužilaca i dva predstavnika Tužilačkog savjeta).

U periodu od 20. V do 15. VII 2016. u skladu s Godišnjim planovima nadzora, pravosudni inspektori Ministarstva pravde izvršili su redovni nadzor 14 sudova i sedam državnih tužilaštava, kao i nadzor sedam javnih izvršitelja. U vršenju nadzora sudova, utvrđene su pojedine nepravilnosti u primjeni Sudskog poslovnika kod vođenja upisnika, koje se uglavnom odnose na: neprenošenje neriješenih brojeva predmeta u upisnik za narednu godinu, nezaključivanje pojedinih upisnika i nedonošenje odluke za stavljanje spisa u arhivu, kako je to propisano Sudskim poslovníkom. U vršenju nadzora tužilaštava, nije bilo utvrđenih nepravilnosti.

Zapisnici o izvršenom inspekcijskom nadzoru dostavljeni su predsjednicima sudova i rukovodiocima državnih tužilaštava, s upozorenjem:

- da se na zapisnik mogu pisano izjasniti najkasnije u roku od osam dana od dana prijema istog;
- da su nepravilnosti utvrđene u radu sudske uprave dužni otkloniti u roku od 15 dana od dana prijema zapisnika i

- da su dužni, o preduzetim mjerama pisanim putem obavijeste nadležne organe.

Svi pravosudni organi u kojima su utvrđene nepravilnosti postupili su po nalogu pravosudnih inspektora i o tome obavijestili nadležne organe.

Kod pojedinih javnih izvršitelja utvrđene su neke nepravilnosti koje se odnose na:

- obračunavanje nagrade suprotno Tarifi o nagradama i naknadama za rad javnim izvršiteljima
- isplatu novčanih sredstava povjericu sa svog posebnog računa suprotno članu 42 Zakona o javnim izvršiteljima

Podnijeta su četiri predloga za pokretanje disciplinskog postupka protiv javnih izvršitelja. Tri postupka su u toku. U dva predmeta protiv istog javnog izvršitelja donijeto je rješenje o privremenom udaljenju javnog izvršitelja do okončanja disciplinskog postupka. U predmetu protiv jednog javnog izvršitelja donijeta odluka koja je konačna o zabrani rada tog javnog izvršitelja u trajanju od šest mjeseci.

3.23.1.5. Profesionalnost i stručnost

Na interni oglas za dobrovoljno premještanje državnih tužilaca u ODT Kotor nije bilo prijavljenih kandidata, dok je Tužilački savjet u junu mjeseću dobrovoljno premjestio jednog državnog tužioca u ODT Bijelo Polje. Tužilački savjet je u junu raspisao interni oglas za trajno dobrovoljno premještanje državnog tužioca u ODT Podgorica i ODT Berane i javno oglasio 3 mjesta u Više državno tužilaštvo u Podgorici. Takođe, Tužilački savjet je 28. VII 2016. obrazovao: Komisiju za trajno i dobrovoljno raspoređivanje, Komisiju za napredovanje i Komisiju za pritužbe.

Sproveden je postupak ocjenjivanja u Pilot državnom tužilaštvu (ODT Cetinje) i Komisija za ocjenjivanje je, u junu 2016, sagledala rezultate ocjenjivanja.

3.23.1.5. Kvalitet pravosuđa

U periodu od 20. V do 15 VII 2016. u Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu putem internog oglasa između državnih organa popunjeno je jedno radno mjesto.

Upravni odbor Centra, uvojio je 22. VI 2016. Program inicijalne obuke, nakon čega je 4. i 5. VII 2016, u Podgorici, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji s Pravosudnom akademijom Srbije, organizovao prvu obuku za mentore koju je pohađalo 12 izabranih mentora (tri državna tužioca i devet sudija).

Zapisnik o kvantitativnom i kvalitativnom prijemu IBM Case Management sistema potpisan je 31. V 2016, nakon što je izvršena instalacija i testiranje od strane radne grupe tehničkih lica tužilaštva. Obuka zaposlenih u Tužilaštvu izvršena je u periodu 27. VI-8. VII 2016, a od 13. do 18. VII 2016. izvršena je migracija podataka iz PRIS-a, od kada je sistem dostupan i u upotrebi u svakodnevnom radu svih tužilaštava, uključujući i Specijalno državno tužilaštvo.

3.23.1.5. Efikasnost

Kada je u pitanju delegacija predmeta, podaci za period 1. I -30. VI 2016. su sljedeći:

- Osnovni sud u Podgorici delegirao je 1054 parnična predmeta (P) i 48 krivičnih predmeta (K);

- Osnovni sud u Kotoru delegirao 197 parničnih predmeta (P), 3 parnična predmeta male vrijednosti (MAL) i 64 krivična predmeta (K);
- Viši sud u Podgorici delegirao 251 drugostepeni parnični predmet (GŽ).

U periodu 20. V - 15. VII 2016. nije bilo novih odluka o upućivanju sudija već su sudije radile u sudovima u koje su upućene po odluci iz kraja 2015. (8 sudija Vrhovnog suda je upućeno u Viši sud PG i dvoje sudija Apelacionog suda upućeno je u Viši sud Podgorica).

Jedinstveni softverski program za rad javnih izvršitelja, nakon što je isti razvijen i prilagođen potrebama rada i nadzora javnih izvršitelja, instaliran je u maju u svim kancelarijama i javni izvršitelji isti koriste za evidenciju rada po predmetima. Privodi se kraju unos podataka u softverski program za prethodne godine, te je softver u međuvremenu unaprijeđen na način da se finansijski prati rad na predmetima, kao i u nekim drugim aspektima. Održane su dvije obuke za javne izvršitelje o primjeni softverskog programa.

Komora javnih izvršitelja je 4. VII 2016. zaključila sporazum s Poreskom upravom, shodno kojem javni izvršitelji mogu pristupiti podacima Poreske uprave preko softvera javnih izvršitelja, a koji se odnose na poslodavce i podatke koji oni posjeduju u vezi sa zaposlenima. Sljedeći cilj Komore javnih izvršitelja je umrežavanje s drugim organima od kojih se mogu crpjeti podaci o građanima.

Održana su tri sastanka Radne grupe za izradu orijentacionih mjerila, formirane od Sudskog savjeta, a aktivnosti radne grupe podržava EUROL.

3.23.1.6. Bavljenje ratnim zločinima na nivou države

Specijalno državno tužilaštvo je postupilo:

- po zamolnici za pružanje međunarodne pravne pomoći Tužilaštva BiH, kojim su traženi podaci u vezi istrage koja se u tom tužilaštvu vodi protiv izvršioca krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva.
- u vezi sa zahtjevom koje je Specijalno državno tužilaštvo dostavilo Tužilaštvu BiH u 2015. Postupajući po zamolnici Tužilaštva BiH izvršene su provjere i utvrđeno da jedno lice nije državljanin Crne Gore, dok drugo lice jeste, pa su ti podaci dostavljeni navedenom tužilaštvu.
- Nakon analize spisa predmeta koje je dostavio Viši sud u Beogradu – Odjeljenje za ratne zločine, radi ustupanja krivičnog gonjenja protiv jednog lica državljanina Crne Gore, zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva, Specijalno državno tužilaštvo je pokrenulo postupak istrage 4.VII 2016. protiv tog lica zbog navedenog krivičnog djela. To lice je po nalogu Specijalnog državnog tužilaštva lišeno slobode i istom je određen pritvor od strane Višeg suda u Podgorici. Istraga je u toku.

U izvještajnom periodu od 20. V do 15. VII 2016. sprovedena je jedna obuka o istraživanju ratnih zločina pod nazivom: "Obuka o primjeni crnogorske Strategije za istraživanje ratnih zločina", na kojoj je prisustvovalo 18 učesnika (sedam državnih tužilaca, sedam sudija i četiri savjetnika u pravosuđu).

Na dan 30. VI 2016. 110 odluka kojima je usvojen tužbeni zahtjev je pravosnažno i ukupno je dosuđeno 1.097.445,84 eura. Deset odluka kojima je usvojen tužbeni zahtjev još uvijek nijesu

pravosnažne i njima je dosuđeno 61.967,20eura. U jednoj odluci odbijen je tužbeni zahtjev, četiri postupka su obustavljena, dok je u pet predmeta tužba povučena.

Na dan 30. VI 2016. 33 predmeta su u radu (43 uključujući i nepravosnažne zahtjeve).

3.23.2 Borba protiv korupcije

3.23.2.1 Zakonodavni okvir

Skupština je 17. VI 2016. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odgovornosti pravnih lica za krivična djela ("Sl. list CG", br. 39/16 od 29. VI 2016).

3.23.2.2. Strategijski okvir

Vlada je 28. VII 2016. usvojila Operativni dokument za sprečavanje korupcije u oblastima od posebnog rizika, aneks Akcionog plana za poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava.

Vlada je, 28. VII 2016, usvojila Strategiju reforme javne uprave u Crnoj Gori za period 2016-2020. s Akcionim planom za njenu realizaciju.

3.23.2.3 Institucionalni okvir

Agencija za sprječavanje korupcije

Od raspisanih osam postupaka javnih oglasa donijete su odluke o izboru za sedam radnih mjesta (za jedno radno mjesto nije bilo kandidata). Za navedenih sedam, odluke o izboru su konačne i donijeta su rasporedna rješenja za šest radnih mjesta dok je za jedno u toku postupak po žalbi. Preostalo je nepopunjeno šest radnih mjesta.

Pomoću informacionog sistema Agencije predati su svi imovinski kartoni funkcionera, njih 5344, elektronskim putem. Svi kartoni obrađeni su u informacionom sistemu Agencije. U cilju što veće transparentnosti podaci iz svih imovinskih kartona publikovani su na Web sajtu Agencije i omogućeno je pretraživanje istih zainteresovanim licima. Informacioni sistem Agencije omogućio je elektronskim putem dostavljanje podataka o poštovanju ograničenja u vršenju javnih funkcija i kontrolu primljenih poklona, donacija i zaključenih sponzorstava. Sistem je omogućio i izvještavanje i kontrolu finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja kroz dostavljanje elektronskih izvještaja o prigovorima u kampanji, elektronskih 15 dnevnih izvještaja o priložima u kampanji i elektronskih izvještaja o troškovima u izornoj kampanji. Podaci dostavljeni od strane političkih partija kroz ovaj modul tokom izbora u Tivtu dostupni su građanima i zainteresovanoj javnosti na Web stranici Agencije. U toku je i priprema aplikacije za elektronske Planove integriteta. Pripremljene su i workflow za Module za lobiranje i zviždače, koji bi po planu trebali biti razvijeni do kraja 2016. U toku je takođe i rad na podsistemu za automatsku razmjenu podataka s drugim državnim institucijama, koji je u fazi testiranja. Puna funkcionalnost ovog podsistema u mnogome zavisi od kapaciteta drugih državnih institucija i očekuje se u toku 2017.

U dijelu unaprijeđenja **kapaciteta zaposlenih u Agenciji**, preko Ambasade SAD u CG nastavljena je Konsultantska podrška efikasnom sprovođenju nadležnosti Agencije za sprečavanje korupcije.

U dijelu kontrole finansiranja političkih partija – u periodu od 6-10. VI i 11-12. VII 2016. nastavljena je obuka zaposlenih u Agenciji koji rade na sprovođenju odredbi Zakona o

finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, u skladu s projektom finansiranim od strane Ambasade Velike Britanije preko kojeg je angažovana ekspert Velike Britanije.

Kampanje za podizanje svijesti

Nastavljena je antikorupcijska kampanja "Ni centa za mito" u okviru koje je u izvještajnom periodu urađeno sljedeće:

- Na 40 lokacija u 15 opština postavljeni su bilbordi s kontaktima ASK na koje se može prijaviti korupcija;
- Dizajnirani su i odštampani poster (100 komada) koji sadrže kontakte ASK, Vrhovnog državnog tužilaštva i Uprave policije na koje se mogu prijaviti sumnje u postojanje korupcije;
- Na dvije tv stanice s nacionalnom pokrivenošću je emitovan antikorupcijski spot ispred centralnih večernjih informativnih emisija (ukupno 14 emitovanja).

Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama

U izvještajnom periodu zaposleno je četvoro novih radnika i dvoje radnika je preraspoređeno na nova radna mjesta. Dvoje zaposlenih su preraspoređeni na mjesta dva kontrolora u Odsjeku za nadzor u oblasti zaštite ličnih podataka, dok su novo primljeni: jedan savjetnik u Odsjeku za Informacioni sistem i registar, jedan pravni savjetnik u Odsjeku za pristup informacijama, 1 pravni savjetnik u Odsjeku za predmet i žalbe i jedan prevodilac.

Uprava za inspekcijske poslove

Uprava za inspekcijske poslove je sačinila polugodišnji izvještaj u vezi s postupanjem inspektora po „Metodologiji analize rizika u vršenju inspekcijskog nadzora, shodno odredbama Zakona o inspekcijskom nadzoru, s ciljem proaktivnog djelovanja u prevenciji i ranom otkrivanju koruptivnih radnji i drugih djela s obilježima korupcije“.

Specijalno državno tužilaštvo

Tužilački savjet je na sjednici održanoj u junu 2016. izabrao dva nova specijalna državna tužioca koji su položili zakletvu i počeli s radom.

Takođe, za obavljanje poslova u Specijalnom državnom tužilaštvu, utvrđena su 43 službenička i namještenička mjesta. Od tog broja, od osnivanja Specijalnog državnog tužilaštva do 15. VIII 2016. popunjeno je 28 radnih mjesta.

Specijalno policijsko odjeljenje

U periodu 21. V -15. VII 2016. u Specijalnom policijskom odjeljenju popunjeno još sedam radnih mjesta, tj. sad je 13 popunjenih radnih mjesta od 20 predviđenih po Pravilniku o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova.

Obuke

U periodu 1. V–15. VII 2016. realizovane su tri obuke koje su se ticale finansijskih istraga i identifikacije prioriteta i upravljanja kompleksnim podacima u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, koje su realizovane u R. Srbiji, R. Albaniji i R. Holandiji, a obučeno je ukupno 4 službenika Sektora kriminalističke policije.

3.23.2.4 Bilans ostvarenih rezultata

Preventivne mjere

Zaštita zviždača

Od šest prijava koje je Agencija za sprječavanje korupcije proslijedila drugim nadležnim organima – u dva slučaja je u povratnom odgovoru utvrđeno da ne postoje nepravilnosti, u jednom je Više državno tužilaštvo u Bijelom Polju formiralo predmet u fazi izviđaja- sumnja u izvršenje kr.djela primanje mita, za tri još nema odgovora. Od 11 prijava za koje je pred Agencijom u toku postupak provjere istinitosti navoda – u tri slučaja je dato mišljenje o ugrožavanju javnog interesa, u tri slučaja mišljenje je u izradi, u četiri slučaja predmeti su u toku, jedna prijava je proslijeđena tužilaštvu nakon prikupljene dokumentacije. U odnosu na tri zahtjeva za zaštitu zviždača, jedno mišljenje je urađeno i konstatovano da ne postoji potreba za zaštitom, za preostala dva zahtjeva postupak je u toku.

U periodu od **20. V do 15. VIII 2016.** Agencija za sprječavanje korupcije primila je 29 prijava zviždača. Četiri prijave su proslijeđene nadležnom tužilaštvu zbog osnovane sumnje o postojanju krivičnih djela (nijesu okončani krivični postupci). Do sada je pet prijava ustupljeno drugim nadležnim organima, koji imaju zakonsku obavezu da po okončanju postupka obavijeste Agenciju o ishodu istog. Za 17 prijava u toku je faza administrativne istrage. U tri slučaja postupak je okončan nakon preliminarne provjere jer je utvrđeno da prijava ne sadrži sve zakonom propisane uslove (slučajevi anonimnih prijava, nema mogućnosti dopune prijave). U postupcima po zahtjevima za zaštitu donijeta su dva mišljenja, u jednom je dodijeljena zaštita zviždaču od strane Agencije, dok u drugom slučaju nijesu bili ispunjeni zakonski uslovi za određivanje zaštite podnosiocu zahtjeva. Pokrenut je jedan prekršajni postupak (nije okončan). Preostala dva zahtjeva za zaštitu su takođe u fazi administrativne istrage i izrade nacrtu mišljenja. U toku je izrada sistemskog Mišljenja iz oblasti kršenja propisa iz radnih odnosa.

Slobodan pristup informacijama

U periodu od 1. I do 30. VI 2016, podnijeto je 2336 zahtjeva za pristup informacijama. U 551 slučaj državni organi nijesu dali tražene informacije. Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama primila je 721 pritužbu, a prihvatila je 401 predmet. U 243 slučaja došlo je do „ćutanja administracije”. U 12 slučajeva prvostepeni organi proglasili su tražea dokumenta povjerljivim (najzastupljenije oblasti bile su privatizacija i slučajevi kad je na osnovu Zakona o tajnim podacima određen stepen tajnosti na dokumentima). U 36 slučajeva Agencija je utvrdila da preovlađuje javni interes, a u 34 slučaja su primjenjene odredbe na osnovu ograničavanja pristupa informacijama.

Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama u izvještajnom periodu zbog nedostatka administrativnih kapaciteta nije vršila inspekcijski nadzor u oblasti proaktivnog pristupa informacijama i nije inicirala postupke zbog povreda odredbi Zakona o slobodnom pristupu informacijama pred nadležnim organima.

Represivne mjere

Predmet “**Kalić**”- 20. VI 2016. žalba je odbijena i presuda potvrđena.

Predmet **“Zavala”** - Ročište održano 24. V 2016, a 14. VI 2016. izlazak na lice mjesta i određeno vještačenje građevinske struke. Pretres odložen na neodređeno vrijeme.

Predmet **“CKB”** – 5. VIII 2016. sud je objavio oslobađajuću presudu u odnosu na sve optužene. Pismeni otpravak presude još uvijek nije dostavljen tužilaštvu

U predmetu **“TQ Plaza”** zaključeno je osam sporazuma o priznanju krivice s osam fizičkih i dva pravna lica, od kojih su četiri sporazuma (za četiri fizička i jednim pravnim licem) od strane suda usvojeni i na osnovu kojih su donijete osuđujuće presude, dva sporazuma čekaju na odluku suda, dok dva sporazuma (s dva fizička i jednim pravnim licem) još uvijek nijesu poslani sudu. U predmetu **„Prijevor“** donijeta je naredba o sprovođenju istrage protiv devet fizičkih lica – predsjednika Opštine Budva i službenika Opštine, zbog krivičnog djela iz čl. 416 KZCG – zloupotreba službenog položaja, izvršenog na organizovan način. Zaključen je jedan sporazum o priznanju krivice s jednim fizičkim licem, koji sporazum je od strane suda usvojen. Istrage u predmetima „TQ Plaza“ i „Prijevor“ spojene su u jednu istragu, pa se istraga vodi protiv ukupno 26 fizičkih i dva pravna lica. Finansijska istraga se vodi protiv 74 lica.

U predmetu protiv bivšeg predsjednika **Opštine Bar** zakazano je 5 novih ročišta od kojih posljednje za 7. X 2016.

U predmetu **“WTE”** zaključeno je 9 sporazuma o priznanju krivice s 9 fizičkih i 2 pravna lica, od kojih su 5 sporazuma s 5 fizičkih i 1 pravnim licem od strane suda usvojeni, 2 sporazuma (s 2 fizička lica) čekaju na odluku suda, dok 2 sporazuma (s 2 fizička i 1 pravnim licem) još uvijek nijesu poslani sudu.

U predmetu **„Grahovo“** istraga je proširena na još dva lica naredbom od 20. VI 2016. Optužnica protiv 12 lica podignuta je 3. VIII 2016.

U predmetu Kt-S br.51/16 naredbom je 12. V 2016. pokrenuta je istraga protiv dva policijska službenika zbog krivičnog djela iz čl. 416-zloupotreba službenog položaja i čl. 401a - stvaranje kriminalne organizacije.

U predmetu Kt-S br.165/16 naredbom je 15. VI 2016. pokrenuta istraga protiv tri lica predsjednika Opštine i službenika Opštine Plav zbog krivičnog djela iz čl. 416- zloupotreba službenog položaja.

U predmetu Kt-S br.164/16 naredbom je 20. VI 2016. pokrenuta istraga protiv dva lica načelnika Uprave za nekretnine PJ Danilovgrad i direktora JP Komunalno Danilovgrad, zbog krivičnog djela iz čl. 416-zloupotreba službenog položaja. Materijalna šteta za JP Komunalno iznosila je 30.202,00 eura.

U periodu 1.V-15. VII 2016, od strane službenika Odsjeka za suzbijanje privrednog kriminala ODT-u su podnijete četiri krivične prijave, protiv četiri lica za četiri počinjena krivična djela (od čega za kd “Zloupotreba službenog položaja” iz čl. 416 x 3 i kd “Zloupotreba položaja u privrednom poslovanju” iz čl.272 x 1). Pričinjena materijalna šteta iznosi ukupno 117.880,00 eura.

U periodu od 20. V do 8. VIII 2016, protiv dva službenika Uprave carina, podnijeta je krivična prijava zbog osnovane sumnje da su izvršili krivično djelo zloupotreba službenog položaja iz člana 416 KZCG, koji postupci su u toku.

Postupci za trajno oduzimanje imovine

U predmetu "Pima" održana su dva ročišta, a naredno je zakazano za 20.VII 2016.

U predmetu Kvs br.140/15 u odnosu na lice S. M, Odlukom Apelacionog suda Kvžs 36/16 od 1. VII 2016. ukinuta je odluka Višeg suda u Podgorici Kvs br. 140/15 od 23. III 2016. i predmet vraćen Višem sudu.

U predmetu Kv br. 679/15 u odnosu na lice M. A. donijeta je odluka 7. VII 2016. Pisana izrada odluke je u toku.

Nije bilo postupaka za privremeno oduzimanje imovine.

3.23.3 Temeljna prava

3.23.3.1 Usklađivanje s pravnom tekovinom Evropske unije i međunarodnim standardima

U kontekstu saradnje s Evropskim sudom za ljudska prava, četiri predmeta su pod nadzorom; tri slučaja više nisu pod nadzorom, za pet slučajeva je poslat zahtjev da više ne budu pod nadzorom. U dva slučaja donijete su presude za Crnu Goru i tri odluke. Donijete su dvije odluke o postignutom poravnanju, ali devet spojenih predmeta. Ne postoje slučajevi pod pojačanim nadzornim mehanizmom.

3.23.3.2 Djelotvorna primjena ljudskih prava

U junu 2016. u instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda imenovana je zamjenica Zaštitnika za oblast zaštite dječjih prava i zaposlena je jedna savjetnica Zaštitnika za oblast zaštite od diskriminacije. Zaposlena je i jedna savjetnica Zaštitnika za oblast prevencije torture/NPM, koja je počela s radom u 1. VII 2016.

Nastavljena je obuka zaposlenih u okviru projekta Podrška nacionalnim institucijama u prevenciji diskriminacije u CG (PREDIM), koju realizuje SE/EU. U julu 2016. održana je trodnevna obuka za zaposlene koji rade na poslovima zaštite od diskriminacije.

3.23.3.2.2 Sprečavanje mučenja i nečovječnog postupanja

U periodu od 20. V do 15. VII 2016. sprovedena je jedna obuka na temu: "Evropska konvencija o ljudskim pravima – članovi 2, 3 i 4.", na kojoj je prisustvovalo 24 učesnika, od kojih 11 predstavnika sudstva, sedam predstavnika Tužilačke organizacije i šest advokata.

Od 6. do 7. VI 2016. realizovana je obuka "Poštovanje ljudskih prava u skladu s CPT preporukama". Ukupno 23 službenika Uprave policije, koji rade u prostorijama za zadržavanje, prošlo je navedeni trening, koji je realizovao predavač iz Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Obuka je ocijenjena visokom ocjenom.

Zaštitnik je sačinio Izvještaj Nacionalnog preventivnog mehanizma za 2015, koji je početkom 9. VIII 2016. dostavljen Skupštini i nadležnim organima.

3.23.3.2.3 Reforma zatvorskeg sistema

Donijeti su Pravilnik o kućnom redu u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija ("Sl. list CG", br. 32/16 od 20. V 2016, 35/16 od 3. VI 2016) i Pravilnik o bližem sadržaju, načinu vođenja i čuvanja matične knjige i ličnog dosijea zatvorenika ("Sl. list CG", br. 37/16 od 16. VI 2016).

Kontinuirano se sprovode radovi na osposobljavanju 2 prostorije namijenjene za porodične posjete u Kazneno-popravnog domu, a realizacija istih očekuje se do 20. VIII 2016. U potpunosti je adaptirana treća prostorija namijenjena za bračne posjete zatvorenika u Kazneno popravnog domu, i stavljena je u funkciju od 1.VIII 2016. Otpočelo se i s adaptacijom prostorije namijenjene za vođenje upravnih postupka (sprovođenje disciplinskih postupaka protiv zatvorenika u KPD), a takođe je otpočela i adaptacija prostorije koja će biti namijenjena za upotrebe bifea službenika KPD.

Od strane Banke za razvoj Saveta Evrope (CEP), početkom jula 2016, dostavljen je Srednjoročni izvještaj o napretku, a koji prethodi Studiji izvodljivosti.

3.23.3.2.4 Sloboda izražavanja

Vlada je 30. VI 2016. donijela Odluku o obrazovanju Komisije za praćenje postupanja nadležnih organa u istragama slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima, ubistava novinara i napada na imovinu medija.

U periodu od 1. I do 30. VI 2016. pred crnogorskim sudovima, ukupno je bilo u radu tri predmeta protiv četiri lica u kojima se kao oštećeni pojavljuju novinari. Donijeta je jedna oslobađajuća odluka protiv dva lica i dvije osuđujuće presude protiv dva lica (uslovne osude). Dvije odluke su pravosnažne (uslovna osuda i oslobađajuća).

U periodu od 1. V do 15. VIII 2016. evidentiran je jedan događaj, u kome je novinar-kolumnista u informativnom mediju „Radio-Skala” O.P, podnio prijavu protiv novinara S.L zbog prijetnji. ODT u Kotoru se 9. VII 2016. izjasnilo da događaj predstavlja KD iz čl 168 KZCG-ugrožavanje sigurnosti, te naložila da se S.L. liši slobode i uz krivičnu prijavu privede istoga dana u prostorije Osnovnog tužilaštva.

U periodu od 20. V do 15. VII 2016. sprovedena je jedna obuka na temu: "Sloboda izražavanja - član 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima" na kojoj je prisustvovalo 23 učesnika, od kojih 19 sudija, dva savjetnika u sudu i dva predstavnika kancelarije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda.

3.23.3.2.5 Prava žena i rodna ravnopravnost:

U periodu od 1. V do 21. VIII 2016. ostvareno je ukupno 1027 poziva prema jedinstvenoj i besplatnoj SOS liniji za žene i djecu žrtve nasilja u porodici.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Kancelarija za rodnu ravnopravnost opštine Bijelo Polje organizovali su 11. V 2016. seminar na temu: Predstavljane izmjene i dopuna Zakona o rodnoj ravnopravnosti za rukovodioce u lokalnoj upravi i predstavnike opštinskog Savjeta za rodnu ravnopravnost. Broj učesnika je bio 20.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je 17. V 2016, u saradnji sa Zavodom za školstvo organizovalo jednodnevni seminar na temu rodna ravnopravnost u obrazovanju s posebnim osvrtom na rodno zasnovano nasilje. Ciljna grupa bili su nastavnici različitih struka osnovnih i srednjih škola u Crnoj Gori, posebno nastavnici građanskog vaspitanja/obrazovanja - broj učesnika: 35.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je, 20. V 2016, u saradnji s Udruženjem preduzetnica Crne Gore organizovalo konferenciju „Moć žene”. Ova konferencija se organizuje

svakog trećeg petka u maju mjesecu kada se u svijetu obilježava Svetski dan ženskog preduzetništva. Konferencija je okupila preko 100 učesnika iz Crne Gore i regiona.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima i nevladina organizacija „Crnogorski ženski lobi“ potpisali su 24. V 2016. Memorandum o međusobnoj saradnji u oblasti prevencije i pružanja pomoći i zaštite potencijalnim žrtvama i žrtvama trgovine ljudima u Crnoj Gori.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji s Misijom OEBS-a u Crnoj Gori održalo je 30-31. V 2016. drugu dvodnevnu radionicu iz VI ciklusa edukacija o zabrani diskriminacije, promociji jednakosti i poštovanju principa ravnopravnosti, na temu: Zabrana diskriminacije po osnovu rodnog identiteta za predstavnike svih centara za socijalni rad – ukupno: 34 učesnika.

Odrađena su četiri seta trodnevni seminara (29. IV - 1. V; 6 – 8. V; 13 – 15 V; 27-29. V 2016) za po dvije parlamentarne političke partije, tj. predstavnice njihovih ženskih grupa, za unapređenje vještina komuniciranja s javnošću, izgradnje odnosa s medijima i medijske nastupe. Na seminaru je učestvovalo 50 učesnika. Seminarima je prisustvovala: Bošnjačka stranka, Forza, Pozitivna, Socijaldemokratska partija, Socijalistička narodna partija, Demokratska partija socijalista, Demokratski front, Socijaldemokrate. Potom su organizovani petodnevni trening (25 učesnika) i četvorodnevni trening za trenerice unutar partija (20 učesnika).

Svečana akademija povodom obilježavanja 70 godina od dobijanja prava glasa za žene u Crnoj Gori organizovana je 28. VI 2016. kao dio aktivnosti u cilju promovisanja političke participacije žena.

Crna Gora je, u maju 2016, postala 29. članica inicijative Partnerstva za jednaku budućnost (Equal Future Partnership), koja je posvećena ekonomskom i političkom snaženju žena na nacionalnom i globalnom nivou.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i NVO Centar za ženska prava potpisali su 22. VII 2016. Memorandum o intenziviranju saradnje u cilju preduzimanja daljih strateških mjera za osiguranje prevencije nasilja u porodici i nasilja nad ženama, i obezbjeđivanja kvalitetnih, djelotvornih i kredibilnih mehanizama zaštite žrtava nasilja i efikasnog gonjenja počilaca u cilju smanjenja tolerancije nasilja kako od strane pojedinaca, bilo da su počinioci ili žrtve, relevantnih institucija, tako i od društva u cjelini. Jedna od zajedničkih obaveza iz Memoranduma je izrada Programa obuke za nosioce pravosudnih funkcija u vezi s prevencijom i zaštitom od nasilja s fokusom na Istanbusku konvenciju, koji treba da bude akreditovan od strane Programskog savjeta u Centru za obuku u sudstvu i tužilaštvu i na osnovu kojeg će od septembra 2016. sprovoditi edukacije sudija i tužilaca u Crnoj Gori.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava – Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti i Kancelarija UNDP u Crnoj Gori održali su 29. VII 2016. sastanak s predstavnicama NVO organizacija, koje se bave ekonomskim osnaživanjem žena i razvoja ženskog preduzetništva na kojem su upoznate sa segmentom projekta IPA 2014 „Podrška anti-diskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti” u dijelu koji se odnosi na osnaživanje koje se tiče lokalnih institucija i ženskih kapaciteta za razvoj ženskog preduzetništva. Na sastanku je dogovorena

dinamika zajedničkih aktivnosti na osnaživanju lokalnih institucija u opštinama Podgorica i Nikšić.

3.23.3.2.6 Prava djeteta

Skupština je 22. VII 2016. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona kojim se, između ostalog, uvodi definicija djeteta i zabrana tjelesnog kažnjavanja djeteta.

3.23.3.2.7 Socijalno ugroženi i lica s invaliditetom

Sjednica Savjeta za brigu o licima s invaliditetom održana je 22. VI 2016. Ova sjednica je tematski bila posvećena prezentaciji Strategije za integraciju lica s invaliditetom u Crnoj Gori za period 2016-2020, kao i diskusiji o spornim pitanjima koja su se javila u toku procesa izrade ovog strateškog dokumenta.

Radionica/seminar na temu "Zaštita od diskriminacije lica s invaliditetom" održana je 23-24. VI 2016.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je uputilo Analizu usklađenosti propisa sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica s invaliditetom na superviziju nezavisnom ekspertu, pa se njena konačna verzija očekuje tokom avgusta.

3.23.3.2.8 Proceduralna prava

Tabele usklađenosti za proceduralna prava i prava žrtava izrađene i poslate EK u junu 2016.

3.23.3.2.9 Pravo okupljanja i udruživanja

Skupština je 22. VII 2016. donijela Zakon o javnim okupljanjima i javnim priredbama („Sl. list CG“ br. 52/16). Razlog za donošenje novog zakona je potreba da se sloboda javnog okupljanja bliže uredi na način predviđen standardima međunarodnog prava, prije svega Savjeta Evrope i Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu.

3.23.3.3. Zaštita manjina i kulturnih prava

3.23.3.3.1 Politika borbe protiv diskriminacije:

U periodu 1. I do 30. VI 2016. ukupno je bilo u radu 12 predmeta na osnovu Zakona o diskriminaciji. Tri predmeta su završena i u njima je utvrđena diskriminacija na osnovu mobinga, ličnih svojstava i pripadnosti sindikata. U devet predmeta postupak je u toku.

3.23.3.3.2 Homoseksualci, biseksualci, transrodne osobe i interseksualci (LGBTI):

U periodu 1. I do 30. VI 2016. pred crnogorskim sudovima ukupno je bilo u radu 2 krivična predmeta u kojima se kao oštećeni pojavljuju pripadnici LGBT populacije. Oba postupka su u toku u Osnovnom sudu u Podgorici.

I dalje je u toku krivični postupak iz 2014. u kojem LGBT osoba ima svojstvo okrivljene i koja je u toku postupka izjavila da se osjeća ugroženom zbog svoje seksualne orijentacije. Nije bilo parničnih predmeta ove vrste u 2016.

U period od 20. V - 15. VIII 2016. potpisana su još tri Memoranduma o saradnji na unapređenju kvaliteta života LGBT osoba u lokalnim samoupravama i to s opštinama Berane,

Danilovgrad i Kolašin, tako da je sad ukupno 13 (od 23) opština u Crnoj Gori potpisalo LGBT Memorandum.

U cilju sprovođenja potpisanih Memoranduma o razumijevanju o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBT osobama, potpisanim s crnogorskim opštinama, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u saradnji s NVO Juventasom i NVO Queer Montenegro organizovalo devet panel diskusija u devet crnogorskih gradova (Nikšić 16. VI, Bar 11.VII, Podgorica 15. VI, Cetinje 7. VII, Budva 8. VII, Herceg Novi 1.VII, Bijelo polje 21. VI, Ulcinj 12. VII i Kotor 4. VII) na temu „Doprinos unapređenju kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori“. Paneli su okupili predstavnike lokalnih institucija/ustanova (tužilaštvo, sudovi, policija, škole, fakulteti, zdravstvene ustanove, centri za socijalni rad) i NVO-a iz 15 crnogorskih gradova koje se bave zaštitom ljudskih prava.

Crna Gora se pridružila inicijativi Globalni fond jednakosti (GEF) – jul 2016, koja ima za cilj unapređenje i zaštitu prava LGBTI osoba.

3.23.3.3 Radnička i sindikalna prava:

Ministarstvo rada i socijalnog staranja u periodu od 1. V do 15. VIII 2016. registrovalo je: 20 sindikalnih organizacija i tri reprezentativna sindikata.

3.23.3.4 Zaštita manjina:

Vlada je 11. VII 2016. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama, kojim se predlaže reforma Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, pravno se pozicionira Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina, a za funkcionisanje i realizaciju programskih sadržaja Savjeta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica obezbjeđuje se sredstva u iznosu od najmanje 0,05% tekućeg budžeta, dok u jedinicama lokalne samouprave u kojima pripadnici manjinskog naroda i druge manjinske nacionalne zajednice čine većinu ili 5 % stanovništva u službenoj upotrebi je i njihov jezik.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava organizovalo je 27. V 2016. okrugli sto na temu: „Kulturne raznolikosti Crne Gore – nasledstvo koje nas obogaćuje, a koji je bio odlična prilika da se razmjene primjeri dobre prakse i iskustva iz oblasti koja je od velikog značaja za multikulturalnu i multietničku Crnu Goru“. Okruglom stolu su prisutvovali predstavnici nadležnih institucija, savjeta manjinskih naroda i civilnog sektora.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, 27. VII 2016. održalo je II kvartalni sastanak s nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima unapređenja i zaštite prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

3.23.3.5 Romi i Egipćani:

U periodu od **20. V – 15. VIII 2016.** u evidenciju Zavoda za zapošljavanje prijavilo se 28 lica koja su se deklarirala kao Romi i Egipćani, od čega 53,57% žena. Sva novoprijavljena lica su bez zanimanja i stručne spreme, dok je najveći broj novoprijavljenih s teritorije opštine Podgorica – 22 lica (14 žena), Herceg Novi – dva lica muškog pola, Nikšić dva lica (jedna žena), Berane jedno lice muškog pola i Tivat jedno lice muškog pola.

U junu 2016. organizovan je tzv. pripremni vrtić za djecu romske nacionalnosti koji dosad nijesu pohađala ni jedan oblik predškolskog vaspitanja u devet crnogorskih gradova: Podgorica, Nikšić, Herceg Novi, Tivat, Bar, Berane, Bijelo Polje, Kotor i Cetinje. Zavod za školstvo je održao obuku za 22 vaspitača i finansijski podržao romske medijatore.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u Herceg Novom 30. V 2016. organizovalo Obuku za edukaciju roditelja, djece, RE aktivistkinja, službenika državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji s Ministarstvom unutrašnjih poslova, Kancelarijom za borbu protiv trgovine ljudima, članovima Romskog savjeta, NVO Centrom za romske inicijative i ostalim nevladinim organizacijama organizovalo je u Tivtu i Kotoru 30. VI 2016. jednodnevnu edukaciju i sprovelo kampanju o zaštiti od nasilja u porodici i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom za 27 učesnika (roditelja, djece, romskih i egipćanskih aktivista, službenika državne uprave).

Treći seminar o pitanjima Roma održan je u Podgorici 5. VII 2016. u organizaciji Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, u saradnji s Generalnim direktoratom EK za politiku susjedstva i pregovore o proširenju. Seminar je organizovan na temu "Od riječi do djela – ka integraciji Roma".

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, 20.VII 2016. održalo je kvartalni sastanak s nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima unapređenja i zaštite prava pripadnika ove populacije.

Prvi sastanak Komisije za praćenje sprovođenja „Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020“ održan je 22. VII 2016.

3.23.3.3.6 Interno raseljena lica (IRL):

U periodu od 7. XI 2009. (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno s 15. VIII 2016, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 14.140 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja riješeno je 12.962 zahtjeva, dok je po 1.178 zahtjeva postupak u toku.

Od **20.V - 15.VII 2016.** realizovana je jedna radna posjeta mobilnog biometrijskog tima Kosova*, u Kampu na Koniku i svim drugim kampovima, smještajima i privatnim kućama na jugu i sjeveru Crne Gore.

Registracija raseljenih lica - Na osnovu člana 19 stav 2 (rođenje van zdravstvene ustanove) za period od 20.V do 15.VIII 2016, podnešena su 4 zahtjeva, od čega su riješena 3 zahtjeva (3 usvojena i 1 odbačen). Na osnovu člana 33 stav 1 Zakona o matičnim registrima (naknadni upis nakon isteka roka od 30 dana) za period od 20. V do 15.VIII 2016, podnešena su 63 zahtjeva, od čega je 51 riješeno (51 zahtjev je usvojen), u proceduri je 12 zahtjeva. Na osnovu člana 19 stav 1 Zakona o matičnim registrima (rođenje u zdravstvenoj ustanovi) za period od 20. V do 15. VIII 2016, podnešeno 1.870 zahtjeva, riješeno je 1.855 zahtjeva (1810 zahtjeva je usvojeno, a 44 odbačeno, a jedan je obustavljen), dok je u proceduri još 15 zahtjeva.

3.23.3.3.7 Zaštita ličnih podataka (podaci za period 1. V-15. VIII 2016)

	REDOVNI NADZORI	INSTITUCIJA	OSNOV	PONOVLJENI NADZOR
	3	3	Službenoj dužnosti	
UKUPNO	3	3		

	VANREDOVNI NADZORI	INSTITUCIJA	OSNOV	PONOVLJENI NADZOR
	9	9	Po zahtjevima za zaštitu prava	
	22	22	Na osnovu inicijativa	7
UKUPNO	31	31		7

3.24 POGLAVLJE 24: PRAVDA, SLOBODA, BEZBJEDNOST

3.24.1. MIGRACIJE

3.24.1.1. Zakonodavni okvir

Skupština je 22. VII 2016. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona, koji je, između ostalog, usaglašen s Direktivom Savjeta 2003/86/EZ od 22. IX 2003. o pravu na spajanje porodice, u dijelu propisivanja trajanja vanbračne zajednice.

3.24.1.2. Statistika - readmisija

Postupajući po sporazumima o readmisiji, u periodu 1. IX 2015 - 15. VIII 2016. od strane država članica EU primljeno je ukupno 241 zahtjeva za readmisiju koji su se odnosili na prihvata ukupno 519 lica. Od broja primljenih zahtjeva pozitivno je riješeno 174 zahtjeva, odnosno data je saglasnost za prihvatanje ukupno 382 lica. Negativno je riješeno 56 zahtjeva, odnosno nije data saglasnost za prihvatanje 115 lica, dok je u postupku 11 zahtjeva za prihvatanje 22 lica.

3.24.1.3. Statistika - raseljena i interno raseljena lica (RL/IRL)

U periodu od 7. XI 2009. (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno s 15. VIII 2016, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 14.140 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja riješeno je 12.962 zahtjeva, dok je po 1.178 zahtjeva postupak u toku. Razvrstano po kategorijama ova statistika izgleda na sljedeći način:

Raseljena lica

U izvještajnom periodu raseljena lica su podnijela ukupno 4.683 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja, riješeno je 4.598 zahtjeva, dok je po 85 zahtjeva postupak u toku.

Interno raseljena lica

U izvještajnom periodu interno raseljena lica su podnijela ukupno 8.014 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 7.354 zahtjeva, dok je po 660 zahtjeva postupak u toku.

Privremeni boravak do tri godine - raseljena lica

U izvještajnom periodu raseljena lica su podnijela ukupno 299 zahtjev za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 261 zahtjeva, dok je po 38 zahtjeva postupak u toku.

Privremeni boravak do tri godine - interno raseljena lica

U izvještajnom periodu interno raseljena lica su podnijela ukupno 1.144 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 749 zahtjeva, dok je po 395 zahtjeva postupak u toku.

3.24.1.4. Bilans ostvarenih rezultata

Nezakonit prelazak državne granice

U periodu 1. I - 31. VII 2016. spriječeno 133 lica u nezakonitom prelasku državne granice, od čega 27 na graničnim prelazima, a 106 van graničnih prelaza.

Prihvatište za strance

U periodu 1. I - 15. VIII 2016. u Prihvatište za strance smješteno je ukupno 89 lica, dok je izvršena repatrijacija 54 lica.

Borba protiv krijumčarenja migranata (otkrivanje, policijske operacije i slučajevi pred pravosudnim sistemom) (Vidjeti oblast 3.24.6.7).

3.24.2. AZIL

3.24.2.1. Statistički podaci

U periodu od 1. I - 15. VIII 2016. podnijeto je 133 zahtjeva za dobijanje azila. U ovom periodu, donijeto je devet rješenja o odbijanju zahtjeva za dobijanje azila, 85 zaključaka o obustavi postupka, pet rješenja o priznavanju statusa izbjeglice, tri rješenja o odobravanju dodatne zaštite, jedan zaključak o odbacivanju zahtjeva, četiri rješenja o produženju dodatne zaštite, 11 rješenja o ukidanju statusa izbjeglice i tri rješenja o ukidanju dodatne zaštite, dok su 30 zahtjeva u postupku odlučivanja. Trenutno je na snazi 15 odobrenih zaštita u Crnoj Gori, od čega osam statusa izbjeglice i sedam dodatnih zaštita.

Centar za tražioce azila

U periodu od 1. I 2016. do 15. VIII 2016. u Centru je ukupno zbrinjavano 86 lica iz sistema azila. Od čega je: punoljetnih muškaraca 70, punoljetnih žena s prатnjom dva, punoljetnih žena bez prатnje osam, maloljetnih muškaraca s prатnjom četiri, maloljetnih žena s prатnjom

dva. Na smještaju su bile tri porodice. U ovom periodu nije bilo potrebe za korišćenjem alternativnog smještaja.

3.24.2.2. Prikaz sprovedenih obuka

- Obuka „Zabrana diskriminacije“ održana 1. VI 2016. u organizaciji Uprave za kadrove. Obuku pohađalo četiri službenika.
- Obuka „Pravno tehnička pravila za izradu propisa sa smjernicama za usklađivanje propisa s pravnim poretom EU“ održana 28. VI 2016. u organizaciji Uprave za kadrove. Obuku pohađalo dva službenika.
- Obuka „Etika i integritet“ održana 22. VI 2016. u organizaciji Uprave za kadrove. Obuku pohađao jedan službenik.
- Obuka „Sistem ljudskih prava i sloboda u CG“ održana 1. VII 2016. u organizaciji Uprave za kadrove. Obuku pohađao jedan službenik.

3.24.3. VIZNA POLITIKA

3.24.3.1. Normativni okvir

Vlada je 12. V 2016. na osnovu člana 16 stav 2 Zakona o strancima („Sl. list CG“, br. 56/14, 28/15 i 16/16), donijela Uredbu o viznom režimu („Sl. list CG“, br. 35/16) kojom je, između ostalog, predviđeno da državljani 14 država za koje nije potrebna viza za ulazak i boravak u EU (Antigva i Barbuda, Bahami, Barbados, Kolumbija, Domenika, Grenada, Mauricijus, Samoa, Sveta Lucija, Sveti Kristof i Nevis, Sveti Vincent i Grenadin, Timor-Leste, Trinidad i Tobago, i Vanuatu) mogu prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 90 dana s važećom putnom ispravom bez vize.

Vlada je 12. V 2016. donijela Odluku o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Republike Jermenije. Navedenom odlukom je predviđeno da državljani Republike Jermenije mogu, od dana stupanja na snagu ove odluke do 31. X 2016. u organizovanim turističkim grupama i individualnim turističkim aranžmanima ulaziti, prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 90 dana, s važećom putnom ispravom bez vize.

3.24.3.2. Prikaz statističkih podataka

U periodu od 1. I 2016. do 15. VIII 2016. izdate su 3 vize (dvije tipa C i jedna tipa B pomorcu).

Od 1. I 2016. – 30. VI 2016. na graničnim prelazima u Crnoj Gori ukupno je kontrolisano 5.492.896 putnika. Za 751 putnika nije odobren ulazak u Crnu Goru. Za 455 putnika nije odobren izlazak iz Crne Gore.

Vizni informacioni sistem (VIS)

Sprovođenje pilot projekta VIS-a sprovedena je u julu 2016, odnosno povezivanje Centra za vize s DKP u Beogradu, gdje su izdate prve vize posredstvom VIS-a. Navedena aktivnost zamišljena je kao pilot projekat, u cilju otklanjanja eventualnih nedostataka u budućem radu s VIS-om. Nastaviće se s uvođenjem VIS-a u drugim DKP-ima Crne Gore.

3.24.4. VANJSKE GRANICE I ŠENGEN

3.24.4.1. Prikaz statističkih podataka

Zajednička saradnja sa susjednim državama

U periodu 1. I – 31. VII 2016. na osnovu Protokola graničnih policija o zajedničkim patrolama, realizovano je: s Republikom Albanijom - 136 zajedničkih patrola; s Republikom Srbijom – 185 zajedničkih patrola; s BiH – 217 zajedničkih patrola; s Republikom Kosovo* - 57 zajedničkih patrola.

3.24.5. PRAVOSUDNA SARADNJA U GRAĐANSKIM I KRIVIČNIM STVARIMA

3.24.5.1. Međunarodna i regionalna saradnja

Predstavnici Ministarstva pravde i Specijalnog državnog tužilaštva, kao kontakt osobe za saradnju, učestvovali su na 46. plenarnom sastanku Evropske pravosudne mreže (EJN) koji je održan od 7. do 9. VI 2016. u Amsterdamu i Hagu.

3.24.6. POLICIJSKA SARADNJA I BORBA PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA

3.24.6.1. Međunarodna saradnja

Glavni specijalni tužilac je, s predstavnicima specijalnih tužilaštava iz Srbije, Italije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, bjR Makedonije, Albanije i Bugarske, 26. V 2016. u Beogradu, potpisao **Deklaraciju o namjeri o saradnji u krivičnim postupcima**, koja predstavlja zajednički napor u cilju poboljšanja efikasnosti krivičnog gonjenja počinilaca krivičnih djela iz oblasti organizovanog kriminala.

U periodu od 1. V – 15. VIII 2016. razmijenjeno je 11320 informacija, od čega 6077 informacija vezanih za međunarodne potrage, dok je 5050 informacija razmijenjeno u okviru konkretnih operativnih provjera vezanih za istrage krivičnih djela. U okviru ekonomskog organizovanog kriminala, razmijenjene su 74 informacije, u okviru narkotika, razmijenjene su 353 informacije, dok je u oblasti opšteg kriminaliteta i opšteg organizovanog kriminala razmijenjeno 1766 informacija. Posredstvom Odsjeka za međunarodnu policijsku saradnju i sigurnih kanala komunikacije (Interpol, Europol, Selec), razmijenjene su informacije: s **Interpolom** – 7541 komunikacija; s **Europolom** - 516 komunikacija; sa **Selecom** - 79 komunikacija.

3.24.6.2. Usklađivanje s pravnom tekovinom EU u oblasti policijske saradnje

U okviru Tvining projekta "Podrška usvajanju pravne tekovine u oblasti Šengena", u periodu od 7-10. VI 2016, realizovana je misija na temu "**Izrada Akcionog plana za sprovođenje Prüm Road mape**", u saradnji s ekspertima iz Slovenije i Austrije. Tokom misije, održani su sastanci s predstavnicima Odsjeka za međunarodnu policijsku saradnju, Službe za informacione tehnologije i Forenzičkog centra, kojom prilikom su dogovorene aktivnosti oko unošenja DNK podataka u Interpolov sistem, transformacije DNK podataka, nadogradnje CODIS-a.

U periodu od 19-20. VII 2016, realizovana je misija na temu "Nabavka nedostajuće opreme", tokom koje su razmatrane sljedeće cjeline: analiza postojeće IT infrastrukture, poređenje s IT profilima za Prüm i Švedsku inicijativu koje koristi Austrija; procjena zahtjeva razmatranjem Odluke iz Prüma i Švedske inicijative; izrada tehničkog koncepta za nadogradnju postojećih IT resursa i pomoć pri raspisivanju tendera za opremu kroz obezbjeđivanje tehničkih specifikacija.

3.24.6.3. Reforma krivičnog pravosuđa

Skupština je donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odgovornosti pravnih lica za krivična djela 17. VI 2016 („Sl. list CG”, br. 39/16). U cilju potpunog usklađivanja Zakona o odgovornosti pravnih lica za krivična djela s Okvirnom odlukom Savjeta EU 2008/841/JHA o borbi protiv organizovanog kriminala od 24. X 2008, Crna Gora se obavezala da Zakonom o odgovornosti pravnih lica za krivična djela proširi katalog mjera bezbjednosti i pravnih posljedica osude. Takođe, Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična djela usaglašen je s FATF specijalnom preporukom II (SR.II) – Inkriminacija finansiranja terorizma.

3.24.6.4. Kadrovski kapaciteti Policije i Tužilaštva u borbi protiv kriminala

Shodno Pravilniku o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova, koji je usvojen 21. IV 2016, **od 20 predviđenih mjesta u Specijalnom policijskom odjeljenju, popunjeno je 13 radnih mjesta.**

Za obavljanje poslova u Specijalnom državnom tužilaštvu, utvrđena su 43 službenička i namještenička mjesta. Od tog broja, od osnivanja Specijalnog državnog tužilaštva, **popunjeno je 28 radnih mjesta.** Na sjednici Tužilačkog savjeta kojom je predsjedavao Vrhovni državni tužilac, 16. VI 2016, donijeta je odluka o izboru dva specijalna tužioca. Od ukupno raspisanih 22 oglasa za službenička i namještenička mjesta u Specijalnom državnom tužilaštvu, **21 službenik je počeo s radom,** a postupak prijema ostalih službenika i namještenika je u završnoj fazi. **Formirano je 13 timova za rad na složenim predmetima,** u kojim timovima su pored tužilaca, uključeni stručni saradnici tužilaštva i ovlašćeni službenici Uprave policije.

3.24.6.5. Razmjena podataka između Policije i Tužilaštva

Informacioni sistem Državnog tužilaštva (IBM Case Management System) je instaliran i završeno je testiranje. Obuka za sva državna tužilaštva za rad na sistemu je realizovana u julu 2016. Instalacijom sistema stekli su se uslovi za nabavku IBM korisničkih licenci, što je povjereno Ministarstvu za informaciono društvo i telekomunikacije, u skladu s njihovom nadležnošću i dosadašnjem obezbjeđivanju ostalih licenci za državne organe. U periodu od 13-28. VII 2016. je izvršena migracija i ostalih podataka iz PRIS-a (evidentiranih zaključno s 12. VII 2016), tako da je od 28. VII 2016. **IBM Case Management System dostupan i u upotrebi u svakodnevnom radu svih tužilaštava, uključujući i Specijalno državno tužilaštvo.** Uspostavljanjem informacionog sistema, kreiranjem adekvatne baze podataka i osposobljavanjem zaposlenih za korišćenje istog u svakodnevnom radu, stvoreni su uslovi za dalju nadgradnju i realizaciju novih funkcionalnosti, prije svega razmjene podataka, a za tu svrhu su i opredijeljena sredstva u budžetu Državnog tužilaštva za tekuću godinu. Takođe, i dalje je u upotrebi funkcionalnost razmjene poruka i informacija mailom, kao i pristup bazama podataka Ministarstva unutrašnjih poslova, posredstvom zaštićenog elektronskog kanala, između Specijalnog državnog tužilaštva i policije, realizovanog u martu 2016.

3.24.6.6. Procjena opasnosti od teškog i organizovanog kriminala (SOCTA)

Završene su aktivnosti na izradi dokumenta **"Regionalna procjena prijetnje od teškog i organizovanog kriminala".** Konkretni ciljevi Regionalne **SOCTA-e** su da se izvrši prikaz aktuelnog stanja na teritoriji Republike Srbije, Crne Gore i bjR Makedonije, ukaže na oblasti koje predstavljaju najveću prijetnju u ovom dijelu regiona, da se odrede faktori koji utiču na

ove pojave, identifikuju zajedničke karakteristike djelovanja kriminalnih grupa, kao i da se daju pretpostavke o razvoju budućih prijetnji koje mogu poslužiti kao osnov za donošenje odluka o zajedničkom suprotstavljanju teškom i organizovanom kriminalu na regionalnom nivou.

3.24.6.7. Bilans ostvarenih rezultata

Predmet "**Mapa**", u okviru kojeg je podnijeta krivična prijava Osnovnom državnim tužilaštvu, zbog osnova sumnje da su počinjena krivična djela nedozvoljen prelaz državne granice i krijumčarenje ljudi, okončan je pravosnažnom presudom, kojom su dva lica osuđena na kazne zatvora.

U predmetu "**Lanac**", u kojem su policijski službenici protiv jednog lica podnijeli krivičnu prijavu zbog osnova sumnje da je počinio krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije čl. 401a st.1 u vezi st. 6 KZCG i krivično djelo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 300 st.1, dok se petorici krivičnom prijavom na teret stavlja osnov sumnje da su počinili krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije iz čl. 401a st. 2 u vezi st. 6 i krivično djelo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 300 st.1 iz KZCG, donijeta je naredba o sprovođenju istrage 20. IV 2016.

U predmetu "**Diana**", u kojem je šest lica lišeno slobode zbog osnova sumnje da su počinila krivična djela stvaranje kriminalne organizacije iz čl. 401 a i nedozvoljen prelaz državne granice i krijumčarenje ljudi iz čl. 405 stav 3 KZCG, donijeta je naredba o sprovođenju istrage 9. V 2016.

U okviru policijske akcije "**Trafiking**", proaktivnim radom na terenu, preduzimaju se planske aktivnosti preventivnog i represivnog karaktera koje, između ostalog, podrazumijevaju identifikaciju žrtava i potencijalnih žrtava trgovine ljudima. U periodu od 1. V – 1. VIII 2016, vođene su tri istrage u odnosu na krivično djelo posredovanje u vršenju prostitucije. Policija je realizovala jednu akciju, u kojoj je procesuirano šest lica, zbog osnova sumnje da su počinili krivična djela nedozvoljen prelaz državne granice i krijumčarenje ljudi, na organizovan način.

U periodu od 1. V - 1. VIII 2016, službenici Uprave policije MUP-a su, u vezi s **krijumčarenjem i nelegalnom trgovinom cigareta**, podnijeli jednu krivičnu prijavu, protiv jednog lica, za krivično djelo nedozvoljena trgovina iz čl.284 KZ CG. Ukupna količina oduzetih cigareta je 12.041 šteka, dok ukupna vrijednost oduzetih cigareta iznosi 180.000,00 eura.

Zbog **krivičnog djela pranje novca** iz člana 268 Krivičnog zakonika Crne Gore, Specijalnom državnim tužilaštvu su, u prvih osam mjeseci 2016, podnijete tri krivične prijave protiv ukupno 11 lica. Od ukupnog broja, protiv devet lica krivična prijava je ustupljena na nadležnost drugom tužilaštvu, dok su dvije prijave protiv dva lica u fazi izviđaja.

Od 3. VII 2015. i osnivanja Specijalnog državnog tužilaštva, **pokrenuto je sedam istraga zbog krivičnih djela iz oblasti organizovanog kriminala protiv 75 fizičkih i šest pravnih lica.**

Od osnivanja organa, u **Specijalnom državnim tužilaštvu zaključeno je 28 sporazuma o priznanju krivice u predmetima organizovanog kriminala.** Od tog broja, 20 sporazuma je usvojeno od strane suda i na osnovu njih je sud donio osuđujuće presude, dok ostalih osam sporazuma (od kojih četiri još nisu poslani sudu) čeka odluku suda.

U predmetu "**Šarić**", čeka se dostavljanje tražene dokumentacije po zamolnicama, nakon čega će biti zakazan nastavak glavnog pretresa pred Apelacionim sudom CG.

U predmetu "**Kalić**", Apelacioni sud je u drugostepenom krivičnom postupku, 20. VI 2016. donijelo presudu kojom se odbija žalba Specijalnog tužioca kao neosnovana i potvrđuje presuda Višeg suda u Bijelom Polju od 30. XII 2015, kojom su optuženi oslobođeni od optužbe da su izvršili krivično djelo koje im se stavlja na teret.

U predmetu "**Grom**", koji je bio po žalbi u Apelacionom sudu CG, potvrđena je prvostepena presuda i odluka je izrađena 12. VII 2016.

U predmetu "**Linija**", koji je bio po žalbi u Apelacionom sudu CG, odluka je izrađena i predmet je razdužen 16. VI 2016, u odnosu na šest lica prvostepena odluka je potvrđena, a u odnosu na jedno lice je preinačena u dijelu odluke o kazni.

U predmetu "**Ruta I**", koji je bio po žalbi u Apelacionom sudu CG, potvrđena je i ukinuta prvostepena presuda. Odluka je izrađena 22. VII 2016.

U predmetu "**Ruta II**", presuda pred prvostepenim sudom je objavljena 25. IV 2016. i izrada odluke je u toku.

U predmetu "**Karavan**", sjednica vijeća pred Apelacionim sudom CG je održana 21. IV 2016. i predmet je razdužen 25. V 2016, kojom je prvostepena odluka ukinuta i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

U predmetu "**Hot**", u toku je postupak po žalbi pred Apelacionim sudom CG.

3.24.6.8. Zaštita svjedoka

U periodu od 1. V – 1. VIII 2016, Jedinica za zaštitu svjedoka je sprovodila mjere iz svoje nadležnosti u **dva predmeta iz oblasti organizovanog kriminala** (jedan predmet je u nadležnosti zemlje EU, a jedan u nadležnosti zemlje regiona).

3.24.6.9. Oduzimanje i zaplijena imovine

Od početka primjene Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, kod Specijalnog državnog tužilaštva, u **dva predmeta zbog krivičnog djela iz oblasti organizovanog kriminala**, pokrenuta je **finansijska istraga protiv ukupno 79 lica**. U dva predmeta iz oblasti organizovanog kriminala, određeno je **pet privremenih mjera obezbjeđenja za blokiranje imovine** višemilionske vrijednosti, dok su u još jednom predmetu podnijeta **četiri predloga za određivanje privremene mjere obezbjeđenja**. Takođe, u dva predmeta, određena je zabrana raspolaganja novčanim sredstvima u iznosu od oko 2.800.000 eura.

U postupku koji se vodi protiv jednog okrivljenog lica, zbog osnovane sumnje da je organizovao **kriminalno udruženje od više lica (u vezi s krivičnim djelom računarska prevara)**, a shodno odredbama Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, rješenjem Višeg suda u Podgorici, **određena je privremena mjera obezbjeđenja** i to: zabrana raspolaganja i korišćenja nepokretnosti, zabrana otuđenja i opterećenja u privrednom društvu i zabrana korišćenja ili raspolaganja na osnovu udjela u privrednom društvu.

Povodom zahtjeva za **trajno oduzimanje imovine**, u toku su sljedeći postupci:

- Predmet "**Pima**", koji je u radu pred Višim sudom u Podgorici, u fazi je vještačenja.
- U predmetu "**Zelena Milja**", u odnosu na jedno lice, u postupku po žalbi, sjednica vijeća pred Apelacionim sudom CG održana je 1. VII 2016. i predmet je razdužen 8. VII 2016, kojom je prvostepena odluka ukinuta i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.
- U predmetu **Kv.br.679/15**, po krivici jednog optuženog lica, ročište pred Višim sudom u Podgorici održano je 7. VII 2016. i izrada odluke je u toku.

Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu je u junu 2016. organizovao **dvije obuke u oblasti finansijskih istraga, pranja novca i oduzimanja imovine**: "Iskustva u procesuiranju predmeta organizovanog kriminala i visoke korupcije – saradnja i zajednički rad policije i drugih državnih organa s tužilaštvom" i "Oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću-domaće zakonodavstvo, međunarodni standardi, regionalna iskustva", na kojima je učestvovalo devet predstavnika sudstva, 18 predstavnika tužilaštava i dva predstavnika Uprave policije.

3.24.6.10. Dešavanja u oblasti lakog i malokalibarskog naoružanja

Policija je u II kvartalu 2016, oduzela 226 komada oružja, od čega 131 komada vatrenog oružja. U ilegalnom posjedu građana, pronađeno je i oduzeto 85 komada vatrenog oružja. Policija je u julu 2016. oduzela 71 komad oružja, od čega 46 komada vatrenog oružja. U ilegalnom posjedu građana, pronađeno je i oduzeto 35 komada vatrenog oružja. Povodom 9. jula, Međunarodnog dana uništavanja oružja, Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore je, uz podršku Evropske unije i Centra za kontrolu lakog i malokalibarskog oružja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi (UNDP/SEESAC), uništilo 1.140 komada oružja i 214 djelova za oružje. Ovom prilikom, uništeno je pravosnažno oduzeto oružje, kao i ono prikupljeno kroz kampanju "Poštuj život, vrati oružje", koju sprovodi Ministarstvo unutrašnjih poslova u cilju jačanja svijesti o štetnosti posjedovanja nelegalnog oružja, smanjenja broja nelegalnog oružja u posjedu građana, te njihovog informisanja o novinama u crnogorskom Zakonu o oružju.

3.24.6.11. Prevencija i kapaciteti u oblasti računarskog kriminala

Službenici Odsjeka za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije Sektora kriminalističke policije su, u koordinaciji s Osnovnim državnim tužilaštvom, u okviru akcije "**Posmatrač**", 21. VI 2016. lišili slobode jedno lice, zbog sumnje da je počinio krivično djelo dječja pornografija. Policijski službenici su do sada, u akciji "Posmatrač", usmjerenoj na otkrivanje i procesuiranje lica koja se bave preuzimanjem fajlova sa sadržajem dječje pornografije, lišili slobode ukupno tri lica osumnjičena za ove inkriminisane radnje.

U predmetu Višeg državnog tužilaštva u Podgorici "**Baron**", 8. IV 2016. zaključen je sporazum o priznanju krivice s jednim licem, koji sud nije prihvatio zbog odustanka okrivljenog, dok je 12. VII 2016, a na ponovnu inicijativu, s istim licem zaključen sporazum o priznanju krivice koji je u proceduri kod suda.

Apelacioni sud je, u drugostepenom krivičnom postupku u predmetu "**Fokus**", 14. IV 2016. donio presudu Kž.br.37/16, kojom se potvrđuje presuda Višeg suda K.br.109/2013 od 16. VII

2015. kojom je devet lica pravosnažno osuđeno na zatvorske kazne i to: **dva lica** na kazne zatvora od po 2 godine zbog krivičnog djela kriminalno udruživanje iz čl. 401 stav 2 u vezi stava 1 KZCG, a zbog krivičnog djela prevara iz čl. 244 stav 4 u vezi stava 1 KZCG na kazne zatvora od po 5 godina; **dva lica** su osuđena na kazne zatvora od po 6 mjeseci zbog krivičnog djela kriminalno udruživanje iz čl. 401 stav 2 u vezi stava 1 KZCG, a zbog krivičnog djela prevara iz čl. 244 stav 4 u vezi stava 1 KZCG na kazne zatvora od po 2 godine; **jedno lice** na kaznu zatvora od 6 mjeseci zbog krivičnog djela kriminalno udruživanje iz čl. 401 stav 2 u vezi stava 1 KZCG, a zbog krivičnog djela prevara iz čl. 244 stav 3 u vezi stava 1 KZCG na kaznu zatvora od 1 godinu i 6 mjeseci; **jedno lice** na kaznu zatvora od 6 mjeseci zbog krivičnog djela kriminalno udruživanje iz čl. 401 stav 2 u vezi stava 1 KZCG, a zbog krivičnog djela prevara iz čl. 244 stav 4 u vezi stava 1 KZCG na kaznu zatvora od 1 godinu i 6 mjeseci; **jedno lice** na kaznu zatvora od 6 mjeseci zbog krivičnog djela kriminalno udruživanje iz čl. 401 stav 2 u vezi stava 1 KZCG, a zbog krivičnog djela prevara iz čl. 244 stav 3 u vezi stava 1 KZCG na 2 godine zatvora; **jedno lice** na kaznu zatvora od 2 mjeseca zbog krivičnog djela kriminalno udruživanje iz čl. 401 stav 2 u vezi stava 1 KZCG, a zbog krivičnog djela prevara u pokušaju iz čl. 244 stav 4 u vezi stava 1 u vezi člana 20 KZCG na kaznu zatvora od 1 godine i **jedno lice** na kaznu zatvora od 2 mjeseca zbog krivičnog djela kriminalno udruživanje iz čl. 401 stav 2 u vezi stava 1 KZCG, a zbog krivičnog djela prevara u pokušaju iz čl. 244 stav 4 u vezi stava 1 u vezi člana 20 KZCG na kaznu zatvora od 6 mjeseci. U odnosu na jedno lice donijeta je oslobađajuća presuda. Predmet je pravosnažan.

3.24.6.12. Prevencija i kapaciteti u oblasti pranja novca

Vlada je 28. VII 2016. usvojila **X izvještaj o sprovođenju Strategije za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma 2015-2018.** i Akcionog plana 2015-2016, period izvještavanja januar-jun 2016.

U periodu od 1. V – 15. VIII 2016, u Sektoru za analitičke poslove i kontrolu obveznika, otvorena su 82 predmeta. Primljena su 63 izvještaja o sumnjivim transakcijama. Takođe, drugim nadležnim državnim organima prosljeđena su 22 obavještenja (Tužilaštvu 11, Upravi policije dva, Agenciji za nacionalnu bezbjednost devet). Izvršeno je 40 kontrola kod obveznika nad kojima USPNFT vrši direktan nadzor po Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Podnešena su četiri zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i u odnosu na šest naloga izrečene su kazne u iznosu od 8.690,00 eura. Nije bilo izdatih prekršajnih naloga. Stranim finansijsko-obavještajnim službama prosljeđeno je 46 zahtjeva, a od stranih FOS primljeno je 16 zahtjeva za dostavu finansijsko obavještajnih podataka. Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je u 2016. privremeno blokirala (na 72 sata) dvije transakcije.

U Specijalnom državnom tužilaštvu je od 1. I 2016. formirano 12 predmeta na osnovu obavještenja Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma o sumnjivim transakcijama.

Novi softver za potrebe Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, čija je izrada omogućena kroz IPA projekat "Podrška EU vladavini prava" (EUROL), je stavljen u funkciju 4. VII 2016. Primjena softvera će znatno unaprijediti i ubrzati komunikaciju između Uprave i obveznika, i donijeti izvjesne novine u načinu izvještavanja, među kojima su najznačajnije:

mogućnost elektronskog izvještavanja o transakcijama za sve vrste obveznika, sigurna razmjena dokumenata i pristup web portalu Uprave uz korišćenje digitalnog sertifikata.

Inoviranjem informacionog sistema u Upravi, koji ima za cilj povećanje efikasnosti rada same Uprave, kao i nivoa sigurnosti čitavog sistema, ukazala se i potreba za određenom izmjenom obrazaca za izvještavanje koji su sastavni dio Pravilnika o uslovima i načinu dostavljanja podataka o gotovinskim transakcijama u iznosu od najmanje 15.000 eura i sumnjivim transakcijama. Naime, u cilju efikasnijeg procesa izvještavanja, broj obrazaca za izvještavanje je smanjen s osam na šest, a predloženi obrasci će unaprijediti kvalitet izvještavanja od strane obveznika i biti usklađeni s novim informacionim sistemom koji se razvija u okviru gore pomenutog IPA projekta. U skladu s navedenim, Ministarstvo finansija je donijelo **Pravilnik o dopunama Pravilnika o uslovima i načinu dostavljanja podataka o gotovinskim transakcijama u iznosu od najmanje 15.000 eura i sumnjivim transakcijama** („Sl. list CG", br. 36/16).

3.24.6.13. Prevencija i kapaciteti u oblasti borbe protiv trgovine ljudima

Vladina Radna grupa za praćenje sprovođenja Strategije za borbu protiv trgovine ljudima i pratećih akcionih planova, je održala dva redovna sastanka (16. V 2016. i 27. VII 2016), u cilju efikasnog praćenja aktivnosti koje se preduzimaju na planu borbe protiv trgovine ljudima. Na sastanku Radne grupe, koji je održan 27. VII 2016, je usvojen **Predlog Izvještaja o realizaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima i Akcionog plana za period 1. I – 30. VI 2016.** (realizovano je 12 mjera, dok su se u kontinuitetu, ili po potrebi, realizovale 43 mjere; djelimično realizovanih mjera je četiri, dok su tri nerealizovane).

Na planu jačanja multidisciplinarne saradnje u **prevenciji, edukaciji, zaštiti žrtva i krivičnom gonjenju počilaca**, Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je, u saradnji s Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, održala četiri okrugla stola na kojima su članovi Koordinacionog tima za praćenje sprovođenja Sporazuma o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima, u direktnoj komunikaciji s predstavicima državnih institucija na lokalnom nivou, predstavili standardne operativne procedure za borbu protiv trgovine ljudima. Ovim sastancima, koji su održani u opštinama Bijelo Polje, Berane, Tivat i Nikšić, prisustvovalo je 75 predstavnika institucija (16 iz Policije, 20 iz obrazovnog sistema, 15 zdravstvenih radnika, 10 službenika centara za socijalni rad, sedam predstavnika sudstva, četiri predstavnika tužilaštva, tri predstavnika lokalne samouprave). Istovremeno, međuinstitucionalna saradnja je unaprijeđena **potpisivanjem Memoranduma o međusobnoj saradnji u oblasti prevencije i pružanja pomoći i zaštite potencijalnim žrtvama i žrtvama trgovine ljudima u Crnoj Gori**, 24. V 2016. između Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima i nevladine organizacije "Crnogorski ženski lobi".

U skladu s prioritetima definisanim strateškim dokumentima, realizovan je značajan broj **obuka u pravcu jačanja stručnih kapaciteta predstavnika sudstva, tužilaštva, policije, zdravstva, socijalnih službi u borbi protiv trgovine ljudima**. Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je, u saradnji s Upravom za kadrove, u Baru i Bijelom Polju, u junu 2016, realizovala dvije obuke za odbornike na temu: "Jačanje nivoa svijesti o fenomenu trgovine ljudima na lokalnom nivou", kojima je prisustvovalo 26 odbornika. U okviru projekta koji Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima sprovodi uz podršku Predstavništva UNICEF-a, održane su dvije obuke na temu: "Jačanje multisektorskog pristupa u borbi protiv trgovine

djecom, dječijeg prosjačenja i prisilnih dječijih brakova", koje je pohađalo sedam predstavnika centara za socijalni rad, četiri predstavnika Uprave policije, tri predstavnika Tužilaštva, dva predstavnika Suda, četiri predstavnika lokalnih samouprava, dva predstavnika Doma "Mladost" iz Bijele.

Na planu prevencije, Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je, u saradnji s Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i ostalim nadležnim institucijama, sprovela aktivnosti koje su imale za cilj **podizanje nivoa svijesti posebno osjetljivih kategorija stanovništva iz RE populacije** o važnosti zaštite od sklapanja nedozvoljenih maloljetničkih prisilnih brakova, pojave prosjačenja i nasilja u porodici. S tim u vezi, u maju i junu 2016. sprovedene su kampanje u romskim naseljima u Herceg Novom, Budvi, Cetinju, Tivtu i Kotoru, kojima je prisustvovao značajan broj roditelja i djece romske i egipćanske populacije. Pored kampanja u naseljima, realizovane su tribine kojima su, osim roditelja i djece, prisustvovali i predstavnici lokalnih službi i nadležnih ministarstava za ljudska i manjinska prava, unutrašnjih poslova, rada i socijalnog staranja, Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima, članovi/ice Romskog savjeta i nevladinog sektora: Centar za romske inicijative i Mladi Romi.

Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je, u saradnji s jednom NVO, organizovala radionicu na temu: **"Reintegracioni programi za žrtve trgovine ljudima"** za predstavnike organa lokalne samouprave, Unije poslodavaca, lokalnih službi iz oblasti socijalne zaštite, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva prosvjete, Uprave policije, Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, u cilju upoznavanja s uspostavljenim mehanizmima reintegracije žrtava trgovine ljudima.

U dijelu **intenziviranja regionalne i međunarodne saradnje**, rukovodilac Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima je učestvovao u radu međunarodnih skupova s ciljem predstavljanja državne politike borbe protiv trgovine ljudima, razmjene iskustava i primjera dobre prakse u borbi protiv ovog fenomena. Crnogorska delegacija, u čijem su sastavu bili predstavnici Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima, Policije, Tužilaštva, Inspekcije rada, Ministarstva rada i socijalnog staranja, je učestvovala na trilateralnom sastanku koji je, u cilju praćenja primjene Protokola o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima koji su potpisani s Albanijom i Kosovom*, održan 13-14. VI 2016. u Prištini, kao i na skupu koji je 6-7. VII 2016. održan u Tirani, kojom prilikom je izrađen nacrt obrazaca za razmjenu podataka o slučajevima.

Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je Upravi policije Ministarstva unutrašnjih poslova uputila na dalje postupanje pet informacija o postojanju sumnje na izvršenje krivičnog djela trgovina ljudima, a u cilju utvrđivanja eventualnog postojanja elemenata ovog krivičnog djela. U jednom slučaju je, nakon konsultacija nadležnih državnih organa, zaključeno da nema elemenata krivičnog djela trgovine ljudima. U ostalim slučajevima, u toku su provjere navoda.

U **Skloništu za žrtve trgovine ljudima**, u periodu od 21-25. VII 2016. boravila je jedna štćenica koja je od strane Centra za socijalni rad Podgorica identifikovana kao potencijalna žrtva trgovine ljudima u svrhu sklapanja nedozvoljenog braka. Ona je, nakon procjene okolnosti slučaja i neophodnih bezbjedonosnih procjena, vraćena porodici, pri čemu se Centar

za socijalni rad obavezao da će, kao organ starateljstva, vršiti pojačan nadzor nad porodicom, djevojčici obezbijediti privremenog staraoca i da će izraditi plan stručne podrške porodici.

3.24.7. BORBA PROTIV TERORIZMA

Protok eksploziva i oružja

Vlada je 7. VII 2016. usvojila Deseti Izvještaj o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom. Ovaj izvještaj predstavlja pregled izdatih dozvola za izvoz, uvoz i brokering aktivnosti, a ujedno je prikazana i saradnja ove institucije s međunarodnim institucijama i organizacijama u oblasti kontrole spoljne trgovine naoružanjem, vojnom opremom i nevojnim ubojnim sredstvima.

3.24.7.1. Prikaz statističkih podataka

U periodu 1. I - 1. VIII 2016. **Grupa za uništavanje neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS)** je prikupila 4,6 tona neeksplozivnih eksplozivnih sredstava.

3.24.8. SARADNJA U OBLASTI DROGA

3.24.8.1. Strategijski okvir

Ministarstvo zdravlja, uz podršku TAIEX-a, sprovodi aktivnosti na planu evaluacije i izrade **novog akcionog plana za period 2017-2020. za primjenu "Strategije Crne Gore za sprječavanje zloupotrebe droga 2013-2020"**, u skladu s novim pristupom Evropske unije. U organizaciji Ministarstva zdravlja, u periodu od 13-16. VI 2016, realizovana je ekspertska misija za pripremu izrade novog akcionog plana.

3.24.8.2. Bilans ostvarenih rezultata

Ministarstvo zdravlja je donijelo rješenje o formiranju Komisije za droge. Održane su dvije **sjednice Komisije za droge**, kojom prilikom je usvojen poslovnik o radu.

Na zahtjev **Evropskog centra za praćenje droga (EMCDDA)**, određena su dva kontakt službenika (pored već postojećeg iz Ministarstva zdravlja) iz Odsjeka za borbu protiv droge i Forenzičkog centra Uprave policije, za učešće u aktivnostima iz oblasti Sistema za rano upozorenje na pojavu novih psihoaktivnih supstanci. Ostvareno je **učešće na stručnom sastanku Sistema za rano upozorenje na nove supstance**, u periodu 19-20. V 2016. u sjedištu Evropskog centra.

Ministarstvo zdravlja učestvuje u pilot projektnoj aktivnosti Savjeta Evrope, Pompidu Grupe u okviru mreže JIE. Projekat **"On-line intervencije u smanjenju potražnje droga"** je u fazi izrade, i nakon usaglašavanja, biće sproveden sinhronizovano u državama učesnicama.

Kroz efikasnu saradnju Ministarstva zdravlja i Uprave policije, Odsjeka za borbu protiv droge, realizovana je **stručna obuka od strane Agencija za borbu protiv droge Republike Francuske (MILDECA)**, u cilju upoznavanja s praksom francuske policije kada je u pitanju preventivni rad u školama. Prva pilot faza obuke je sprovedena u periodu od 13-16. VI 2016. i počće se primjenjivati od početka naredne školske godine u saradnji zaposlenih u Odsjeku za borbu protiv droge i opštinskih kancelarija za prevenciju. Značaj ove stručne obuke je što će se u Crnoj Gori primjenjivati standardizovani preventivni programi.

Ministarstvo zdravlja je, uz podršku TAIEX-a, organizovalo **regionalni seminar "Prevenција i suzbijanje upotrebe droga tokom ljetnje turističke sezone"** (smanjenje ponude i smanjenje potražnje), u periodu od 7-8. VII 2016, s ciljem razmjene regionalnih i iskustava država članica Evropske unije, u suočavanju s problematikom konzumacije droga tokom održavanja ljetnjih muzičkih festivala i sličnih sezonskih dešavanja. Na seminaru su učestvovali predstavnici nadležnih institucija i predstavnici nevladinog sektora.

3.24.8.3. Pregled statističkih podataka

U periodu od 1. V – 1. VIII 2016. službenici Uprave policije, angažovani na suzbijanju inkriminacija u vezi s opojnim drogama, podnijeli su 44 krivične prijave, protiv 58 lica, zbog počinjenih 58 krivičnih djela u vezi sa zloupotrebom opojnih droga, i to: po članu 300 KZCG-neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga: 42 krivična djela, a po članu 301 KZCG-omogućavanje uživanja opojne droge: 16 krivičnih djela. Podnešene su 142 prekršajne prijave protiv 142 lica za počinjenih 142 prekršaja iz čl. 52 stav 1 tačka 5 u vezi čl. 45 stav 1 Zakona o sprječavanju zloupotrebe droga. **U 366 pojedinačnih zaplijena, pronađeno je i oduzeto 285,5 kg opojnih droga:** marihuane (284,7 kg), heroína (311,31 g), kokaina (7,6 g), buprenorfin (18 komada), ekstazi (20,3 g), spid (53,5 g), ekstazi tablete (1085 i 1/2 komada), LSD (8 sličica), hašiš (1,8 g), psilocibin (19 g) i farmaceutski proizvodi (7 tableta).

Službenici Odsjeka za borbu protiv droge su, u koordinaciji s Višim državnim tužilaštvom u Podgorici, 3. VI 2016. realizovali višemjesečnu akciju **"Fiks"**, koja je bila usmjerena na suzbijanje tzv. ulične prodaje opojnih droga: heroin, kokain, buprenorfin i hašiš, u Herceg Novom, Kotoru, Tivtu, Nikšiću i Budvi. U toku trajanja ove akcije, nadležnim tužilaštvima je podnijeto 9 krivičnih prijava, protiv 20 lica za izvršenih 21 krivično djelo, i to: 17 krivičnih djela – neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 300 KZCG, 3 krivična djela – nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija iz čl. 403 KZCG i jedno krivično djelo – omogućavanje uživanja opojnih droga iz čl. 301 KZCG. Protiv 13 lica podnijete su i prekršajne prijave, zbog počinjenog prekršaja nedozvoljeno posjedovanje opojnih droga iz čl. 52. stav 1. tačka 6. Zakona o sprječavanju zloupotrebe opojnih droga. Policijski službenici su u 21 aktivnosti zaplijenili: 255 grama heroína, oko 135 grama kokaina, 500 grama smješe namijenjene za miješanje s kokainom i manje količine hašiša i buprenorfina.

U predmetu **"Čistač"**, u maju 2016, zaključeni su sporazumi o priznanju krivice s četiri lica, povodom čega je Viši sud u Podgorici donio presude kojima je ova lica oglasio krivim i izrekao im kazne zatvora od po 10 mjeseci. U junu 2016, zaključeni su sporazumi o priznanju krivice za 3 lica, povodom čega je Viši sud u Podgorici donio presude kojima je ova lica oglasio krivim i izrekao im kazne zatvora od po 11 mjeseci, a u julu 2016, zaključeni su sporazumi o priznanju krivice s četiri lica, povodom čega je Viši sud u Podgorici donio presude kojima je dva lica oglasio krivim i izrekao im kazne zatvora od po jednu godinu, jednom licu je izrekao kaznu zatvora od 1 godina i 6 mjeseci, dok je jednom licu izrekao kaznu zatvora od 1 godina i 8 mjeseci.

Zajednički tim Uprave carina i Uprave policije za kontrolu kontejnera **u Luci Bar** u kontinuitetu sprovodi detaljne preglede kontejnerskih pošiljki na osnovu prethodno urađene

analize rizika. Zajednički tim Uprave carina i Uprave policije u Luci Bar, u periodu od 1. V – 15. VIII 2016. izvršio je **128 detaljnih pregleda kontejnera**.

3.24.9. CARINSKA SARADNJA

3.24.9.1. Međunarodna saradnja

U periodu od 18-27. V 2016, Uprava carina je učestvovala u međunarodnoj operaciji **"WESTERLIES 4"**, u organizaciji Svjetske carinske organizacije, koja se odnosi na borbu protiv nedozvoljene trgovine metanfetaminima i ostalih droga kod putnika u vazdušnom saobraćaju. U periodu od 30. V do 6. VI 2016, Uprava carina je učestvovala u međunarodnoj operaciji **"PANGAEA IX"**, u organizaciji Svjetske carinske organizacije i Interpola, koja se odnosi na borbu protiv Internet trgovine krivotvorenim lijekovima i medicinskim sredstvima.

3.24.9.2. Pregled statističkih podataka

U periodu od 1. V – 15. VIII 2016. Uprava carina je realizovala **sedam zajedničkih kontrola** s Upravom policije i Poreskom upravom. Odgovoreno je na 14 zahtjeva za međunarodnu pravnu pomoć u carinskim pitanjima od strane partnerskih službi i međunarodnih organizacija i upućen jedan zahtjev za pravnu pomoć.

Službenici Uprave carina izvršili su **19.163 detaljnih kontrola vozila i robe**, kao i 414 inspekcijskih kontrola. Utvrđene su 173 nepravilnosti. Izdato je 125 prekršajnih naloga i izrečene novčane kazne u vrijednosti od 63.200 eura. Nadležnom državnom tužiocu podnijeto je šest krivičnih prijava. Oduzeta je krijumčarena roba u vrijednosti od 344.235,82 eura. Takođe, oduzeto je 2.704.740 komada cigareta u vrijednosti 195.681 eura; 962,50 kg rezanog duvana u vrijednosti 9.729,00 eura; 1795,40 lit. alkoholnih pića u vrijednosti 12.495,00 eura. U 4 slučaja, spriječeno je krijumčarenje narkotika i zaplijenjeno skanka u ukupnoj količini od 52,30 kg. Zbog povrede prava intelektualne svojine (IPR), Uprava carina je prekinula 18 carinskih postupaka i privremeno zadržala robu u ukupnoj količini od 23.320 komada robe.

3.25 POGLAVLJE 25: NAUKA I ISTRAŽIVANJE

3. 25. 1. Bilans ostvarenih rezultata

Skupština je 28. VI 2016 donijela Zakon o inovativnoj djelatnosti („Sl. list CG”, br. 42/16).

Crna Gora je prva od svih zemalja potpisnica Ugovora o Centru za istraživanje i inovacije Zapadnog Balkana – WISE, deponovala instrument ratifikacije navedenog Ugovora, 25. V 2016.

U okviru „INVO“ projekta, po dva konkursa, realizuje se ukupno 8 istraživačkih grantova, saglasno prihvaćenoj dinamici istraživanja.

Opremanje objekta "TehnoPolis"-a, vrši se na osnovu Glavnog projekta za njegovo opremanje, kojim je utvrđeno da je potrebno obezbijediti sredstva u ukupnom iznosu od 138.308 eura. Tender za izbor najpovoljnijeg ponuđača za opremanje objekta objavljen je 20. V 2016. Postupak po ovom tenderu je završen, i opremanje objekta je u toku. Useljenje objekta će se izvršiti nakon izbora stanara "TehnoPolis"-a i njegovog opremanja, dok je otvaranje objekta planirano za kraj septembra 2016.

Nastavljena je realizacija **Konkursa za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti u**

2016. koji je objavljen 29. II 2016. s rokom prijavljivanja do 31. XII 2016. s iznosom od 250.000 eura.

U dijelu **statistike, 1. VII 2016. je** završena nadogradnja informacionog sistema „Naučna mreža“ u funkciji administrativnog izvora podataka za statistiku u oblasti istraživanja i inovacija počev od 2015. pa na dalje, kao i Uputstvo za korisnike ovog sistema.

3.26 POGLAVLJE 26: OBRAZOVANJE I KULTURA

3.26.1 Obrazovanje

3.26.1.1 Normativni okvir

Vlada je 30. VI 2016. usvojila Strategiju cjeloživotne karijerne orijentacije za period 2016 - 2020. U skladu sa Strategijom, planira se formiranje koordinacionog tijela koje bi usklađivalo aktivnosti karijerne orijentacije na nacionalnom nivou.

Vlada je 7. VII 2016. usvojila Strategiju razvoja visokog obrazovanja u Crnoj Gori (2016–2020), s Akcionim planom. Strateški ciljevi u oblasti razvoja visokog obrazovanja za naredni period su: unapređenje kvaliteta visokog obrazovanja i stvaranje konkurentnog kadra; usklađivanje obrazovanja sa potrebama tržišta rada; unapređenje naučno-istraživačkog rada i povećan nivo učešća u EU projektima; internacionalizacija visokog obrazovanja; cjeloživotno obrazovanje; i uspostavljanje održivog modela finansiranja.

Skupština je 17. VI 2016. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama („Sl. list CG”, br. 40/16), koji ima za cilj dalji razvoj cjeloživotnog učenja, povezivanje formalnog obrazovanja s neformalnim učenjem, priznavanje neformalnog i informalnog učenja i ranije stečenih znanja. Cilj Zakona je da omogućiti vidljivost kvalifikacija koje pojedinac posjeduje, a samim tim olakša njegovo zapošljavanje, bolji položaj na tržištu rada i mobilnost.

Skupština je 17. VI 2016. donijela Zakon o izmjenama i dopunama zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju („Sl. list CG”, br. 40/16).

Skupština je 28. VI 2016. donijela Zakon o izmjenama zakona o priznavanju inostranih obrazovnih isprava i izjednačavanju kvalifikacija („Sl. list CG”, br. 42/16), kojim su, između ostalog, precizno utvrđene nadležnosti ministarstva, ustanova, odnosno škola u vođenju postupka. Cilj je bio da se unaprijedi procedura priznavanja, u smislu lakšeg pristupa tržištu rada i mobilnosti, kao i da poslodavac kroz rješenje ima bolji uvid u sistem obrazovanja iz kojeg obrazovna isprava dolazi.

Skupština je 28. VI 2016. donijela Zakon o mladima („Sl. list CG”, br. 42/16). To je prvi zakon u ovoj oblasti, kojim se uspostavlja normativni okvir u oblasti mladih i na sveobuhvatan način definišu i uređuju odnosi u oblasti omladinske politike, pitanja od interesa za djelovanje mladih u Crnoj Gori, omladinski rad, institucionalna briga o mladima, finansiranje organizovanja, učešća i djelovanja mladih na lokalnom i državnom nivou.

3.26.1.2 Ostvareni rezultati

Tokom juna razvijen je tranzicioni plan za polazak u osnovnu školu i upućen Nacionalnom savjetu.

Urađen trosatni program predškolskog vaspitanja i obrazovanja i upućen Nacionalnom savjetu – određene pilot opštine: Andrijevića, Bar i Danilovgrad.

Sprovedni pripremni vrtići za djecu RE populacije u: Baru, Beranama, Bijelom Polju, Cetinju (novouključeni vrtić), Herceg Novom, Kotoru (novouključeni vrtić), Tivtu, Nikšiću i Podgorici tokom juna mjeseca.

Od septembra 2015. do aprila 2016 urađena je detaljna analiza kvaliteta organizacije i realizacije praktičnog obrazovanja u stručnim i mješovitim školama koje su obuhvaćene eksternom evaluacijom. U ovim školama timovi evaluatora su procjenjivali kvalitet organizacije i realizacije praktičnog obrazovanja kroz pojedine indikatore za 44 obrazovna programa, što čini 42%, ukupnog broja obrazovnih programa koji se realizuju u sistemu stručnog obrazovanja Crne Gore, i dali preporuke za njihovo unapređenje, detaljno za svaki program u okviru pojedinačnih izvještaja o kvalitetu obrazovno-vaspitanog rada škole. Preporuke za unapređenje praktičnog obrazovanja se odnose na način organizacije i realizacije praktičnog obrazovanja, kontinuirano praćenje napretka učenika i provjere postignuća učenika na završetku obrazovanja koji se obrazuju kod poslodavca i dr.

Urađen je portal www.obrazovanjeiprivreda.me za potrebe unapređenja saradnje između poslodavaca i škola u dijelu obavljanja praktičnog obrazovanja učenika srednjih stručnih škola u realnim uslovima rada. Portal je rezultat regionalnog projekta „Jačanje saradnje škole i privrede“ koji je podržao KulturKontakt Austrija.

Obrađeni su rezultati Upitnika o praćenu učenika nakon završetka stručnog obrazovanja. Od 1.994 učenika koji su odgovorili na upitnik, školovanje je nastavilo 898, zaposlilo se 438, nezaposleno je 616, dok je 42 učenika razvilo privatni biznis, u najvećem broju slučajeva, nastavljajući porodični biznis. Na osnovu podataka, zaključuje se da najveći broj učenika nastavlja školovanje, i to najviše na srodnim fakultetima i visokim školama.

Ministarstvo je sprovelo istraživanje na temu „Samoevaluacija u gimnazijama i stručnim školama“. U skladu s rezultatima, Zavod i Centar su pripremili plan podrške školama na unapređenje postupka samoevaluacije, odnosno kvaliteta.

Formirana su dva udruženja nastavnika iz oblasti stručnog obrazovanja: Udruženje nastavnika preduzeća za vježbu i Udruženje nastavnika elektrotehnike. U oblasti opšteg obrazovanja formirana su udruženja nastavnika engleskog jezika, istorije i sociologije.

Vlada je 7. VII 2016. usvojila Informaciju o reformisanoj strukturi studija na Univerzitetu Crne Gore s reformskim načelima, rješenjima i pregledom sprovedenih aktivnosti. Na osnovu preporuka iz evaluacionog izvještaja EUA (Evropska asocijacija univerziteta) za Univerzitet Crne Gore, u skladu s dokumentom Analiza stanja strateška opredjeljenja za reorganizaciju i integraciju Univerziteta Crne Gore, te standardima za međunarodnu akreditaciju, na Univerzitetu je sprovedena reforma i pripremljena nova struktura studijskih programa univerziteta. Reformsko opredjeljenje, dominantno za model 3+2+3, obrazloženo je kroz pristup kvalitativnim promjenama po pitanju dostizanja standarda kvaliteta studiranja, uključivanja u proces usavršavanja i međunarodne mobilnosti i studenata i nastavnika, mogućnošću primjene najboljih evropskih iskustava i objektivno najvećim učinkom na tržištu rada. Ujedno, ovom reformom postignuto je nužno usklađivanje u Evropskom prostoru visokog obrazovanja.

U toku je realizacija konkursa za dodjelu nacionalnih stipendija za izvrsnost u okviru projekta „Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost“, koji se finansira iz kredita Svjetske banke.

3. 26. 2. Kultura

3. 26. 2. 1. Ostvareni rezultati

Ministarstvo kulture je 7. i 8. VI 2016. u Nikšiću organizovalo dvodnevnu radionicu „Kultura i predstave o drugome“, kroz program saradnje s Međunarodnom fondacijom „Ana Lind“. Ova radionica je održana kako bi se mladi ljudi upoznali s vrijednostima interkulturalnosti i podstakli na dijalog kao način komunikacije između različitih grupa i kultura. Slične radionice prethodno su održane u Tivtu i Baru, a u septembru se nastavljaju na sjeveru Crne Gore.

Komiteta za svjetsku baštinu UNESCO, je na svom zasjedanju u Istanbulu od 10-20. VII 2016, a u okviru transnacionalne nominacije Crne Gore, Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine, donio odluku o upisu stećaka - srednjovjekovnih nadgrobnih spomenika na UNESCO listu svjetske baštine. Status mjesta svjetske baštine dobilo je 28 nekropola, od čega su tri s područja Crne Gore, i to Grčko groblje i Bare Žugića iz Žabljaka i Grčko groblje iz Plužina.

3.27 POGLAVLJE 27: ŽIVOTNA SREDINA

I OPŠTA SPREMNOST ZA ČLANSTVO

1. Horizontalno zakonodavstvo

Strategijski okvir

Vlada je 28. VII 2016 usvojila Nacionalnu strategiju za transpoziciju, implementaciji primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020.

Vlada je 7. VII 2016. usvojila Nacionalnu strategiju održivog razvoja..

II REALIZACIJA AKTIVNOSTI OD 20. V - 15. VIII 2016.

3.27.1. Horizontalno zakonodavstvo

3.27.1.1 Normativni okvir

Skupština je 28. VII 2016. donijela Zakon o životnoj sredini („Sl. list CG“, br. 52/16). Ovim zakonom je predviđeno uspostavljanje Eko-fonda.

3.27.2. Kvalitet vazduha

3.27.2.1 Normativni okvir

Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo je Pravilnik o izmjenama Pravilnika o načinu i uslovima praćenja kvaliteta vazduha („Sl. list CG“, br 32/16 od 20. V 2016). Pravilnikom je djelimično prenijeta Direktiva 2015/1480/EU koja mijenja Direktivu 2008/50/EZ u pogledu referentnih metoda i validacije podataka.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo je Program praćenja kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla za 2016. („Sl. list CG“, br. 42/16).

3.27.2.2. Bilans ostvarenih rezultata

Agencija za zaštitu životne sredine u saradnji sa stručnjacima iz Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju izradila je Studiju o uticaju meteoroloških faktora na kvalitet vazduha u Pljevljima tokom 2015. Glavni nalazi studije ukazuju na to da je kvalitet vazduha tokom 2015. na području Pljevalja bio ozbiljno narušen i da su specifične i ekstremne meteorološke situacije, koje su inače karakteristika ove mikroklimatske oblasti, značajno uticale na pogoršanje kvaliteta vazduha.

3.27.3 Kvalitet voda

3.27.3.1. Normativni okvir

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je donijelo Pravilnik o kriterijumima za određivanje osjetljivih i ranjivih područja radi zaštite voda od zagađivanja („Sl. list CG”, br. 32/16).

3.27.4. Zaštita prirode

3.27.4.1 Normativni okvir

Skupština je 22. VII 2016. donijela Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG”, br. 54/16). Donošenjem ovog zakona je postignuto dodatno usklađivanje s Direktivom o staništima 92/43/EZ i Direktivom o pticama 2009/147/EZ.

3.27.4.2 Bilans ostvarenih rezultata

Aktivnosti na polju očuvanja biodiverziteta na Ulcinjskoj solani

JP Nacionalni parkovi je u oktobru 2015. donijelo Program rada Ulcinjske solane (za period zakupa). Na osnovu tog programa i Protokola monitoring ornitofaune, tokom maja i juna 2016. sproveden je monitoring na ovom području. Takođe, početkom jula počelo je upumpavanje vode s pumpne stanice Đerana.

3.27.5. Upravljanje otpadom

3.27.5.1. Normativni okvir

Skupština je 17. VI 2016. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom („Sl. list CG”, br. 39/16) kojim se Crna Gora dodatno uskladila s pravnom tekovinom EU u oblasti otpada (Direktivom o EE otpadu 2012/19/EU, Direktivom 2011/65/EU o ograničavanju upotrebe određenih opasnih supstanci u električnoj i elektronskoj opremi (ROHS Direktiva) i Direktivom o rudarskom otpadu 2006/21/EZ).

3.27.5.2. Bilans ostvarenih rezultata

Završeni su radovi na izgradnji reciklažnog dvorišta i transfer stanice u Opštini Žabljak i objekat je otvoren 11. V 2016. Vrijednost projekta je oko 2,5 miliona eura, a sredstva su obezbijeđena u okviru Programa međunarodne saradnje Republike Slovenije i Crne Gore.

3.27.6. Hemikalije

3.27.6.1. Normativni okvir

Skupština je 22. VII 2016. donijela Zakon o biocidnim proizvodima („Sl. list CG“, br. 54/16). Donošenjem ovog zakona je postignuto dodatno usklađivanje s pravnom tekovinom iz oblasti hemikalija.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo je Pravilnik o izmjeni Pravilnika o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija („Sl. list CG“, br. 48/16).

3.28 POGLAVLJE 28: ZAŠTITA POTROŠAČA I ZDRAVLJA

3.28.1. Zaštita potrošača

Ministarstvo ekonomije je na osnovu Zakona o zaštiti potrošača donijelo Pravilnik o listi proizvoda i načinu isticanja obavještenja o robi na Brajevom pismu („Sl. list Crne Gore“, br. 56/16), kao i Plan aktivnosti na podizanju nivoa zaštite potrošača u jedinicama lokalne samouprave (sadrži aktivnosti na uspostavljanju savjetovaništa za potrošače) koji je objavljen na sajtu Ministarstva 12. VIII 2016. Skupština je razmatrala Izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa zaštite potrošača za period jun 2014 - jul 2015, koji je prethodno usvojila Vlada.

Na tržištu Crne Gore u periodu 01. V - 15. VIII pronađeno je ukupno 52 vrste opasnih proizvoda u količini od 2.498 komada, od čega 26 vrsta u količini od 132 komada (dječja odjeća, kvarcne grijalice) predstavljaju opasne proizvode s ozbiljnim rizikom, dok je opasnih proizvoda koji ne predstavljaju ozbiljan rizik bilo 26 vrsta u ukupnoj količini od 2.366 komada (zaštitne rukavice, fen za kosu, električna pegla, punjači za mobilne telefone, uvijači za kosu). U slučaju opasnih proizvoda s ozbiljnim rizikom, inspektori su izrekli mjeru trajne zabrane prometa, a u šest slučajeva i mjeru opoziva od krajnjih potrošača (kvarcne grijalice i dječja odjeća), dok je za opasne proizvode koji ne predstavljaju ozbiljan rizik, izrečena mjera privremene zabrane prometa, do usklađivanja s propisanim zahtjevima.

Tržišna inspekcija (koja je najangažovanija u kontroli primjene Zakona o zaštiti potrošača) je u periodu 20. V – 15. VIII izvršila ukupno 2.935 inspekcijskih pregleda, u kojima je utvrdila 498 nepravilnosti, od kojih su najčešće u vezi s: isticanjem cijena za proizvode u prometu, saobraznošću proizvoda, zloupotrebom izraza garancije, obavještenjem o robi, prodajnim pogodnostima, te pružanjem javnih usluga.

U Centralnom informacionom Sistemu za zaštitu potrošača (www.potrosac.me), evidentirano je 93 žalbi i tri pitanja potrošača, od kojih je 55 žalbi bilo u nadležnosti Tržišne inspekcije, 30 Inspekcije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, dvije u nadležnosti Zdravstveno-sanitarne inspekcije, dvije Turističke inspekcije, jedna Inspekcije za igre na sreću, dvije Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost i jedna u nadležnosti Komunalne policije – glavni grad Podgorica.

U oblasti distancione trgovine i trgovine van poslovnih prostorija, kao i u oblasti podizanja svijesti o zaštiti potrošača održan je niz seminara i okruglih stolova koji su kao rezultat imali edukaciju inspektora, unapređenje rada Sistema za zaštitu potrošača i bolju informisanost potrošača.

3.28.2. Javno zdravlje

Na osnovu Zakona o obezbjeđivanju krvi, u skladu s komentarima Evropske komisije, Ministarstvo zdravlja donijelo je tri pravilnika i to: Pravilnik o dopuni pravilnika o sistemu obilježavanja, vođenju evidencija i praćenju jedinice krvi i komponenti krvi od davaoca do primaoca krvi, kao i od primaoca do davaoca krvi i praćenju ozbiljnih neželjenih događaja i

ozbiljnih neželjenih reakcija ("Sl. list CG", br. 29/16); Pravilnik o izmjenama Pravilnika o bližim uslovima u pogledu prostora, kadra i opreme zavoda za transfuziju krvi Crne Gore i standardima i mjerama za uspostavljanje i održavanje sistema kvaliteta ("Sl. list CG", br. 36/2016); Pravilnik o izmjenama Pravilnika o bližim uslovima u pogledu kvaliteta i bezbjednosti krvi i komponenti krvi koje su namijenjene za transfuziju ("Sl. list CG", br. 37/2016").

Skupština je 28. VI 2016. donijela Zakon o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja ("Sl. list CG", br. 43/16). Ovim zakonom propisuju se standardi kvaliteta i bezbjednosti organa za presađivanje u svrhu liječenja, odabira davalaca organa, kao i obezbjeđivanja sistema sljedljivosti i obavješćavanja o svim ozbiljnim neželjenim događajima i ozbiljnim neželjenim reakcijama, kako u Crnoj Gori – između ovlašćenih zdravstvenih ustanova i obavješćavanja Ministarstva zdravlja koje vrši nadzor nad primjenom ovog zakona, tako i obavješćavanjima zdravstvenih ustaova iz drugih država, u slučaju razmjene organa. U ovaj zakon prenešena je Direktiva 2010/53/EU.

Ministarstvo zdravlja je formiralo posebnu komisiju za droge, u skladu sa Zakonom o sprječavanju zloupotrebe droga. Zadatak ove komisije je obavljanje stručnih poslova u oblasti sprječavanja zloupotrebe droga. U ovoj oblasti je održan regionalni seminar koji je rezultirao razmjenom iskustava s državama članicama Evropske unije, u suočavanju s problematikom konzumacije droga.

3.29 POGLAVLJE 29: CARINSKA UNIJA

29. 1. Usklađivanje zakonodavstva sa zakonodavstvom EU, zakonodavni i strateški okvir

Vlada je 7. VII 2016. usvojila Uredbu o postupanju carinskog organa s robom za koju postoji osnovana sumnja da povrjeđuje prava intelektualne svojine ("Sl. list CG" br. 48/16) koja je stupila je na snagu dana 9. VII 2016, a primjenjivaće se od 1. I 2017. Uredba je usklađena s regulativom EU 608/13 Evropskog parlamenta i Vijeća o carinskom sprovođenju prava intelektualne svojine.

Takođe, istog dana Vlada je donijela Uredbu o izmjenama Uredbe o Carinskoj tarifi za 2016. godinu („Sl. list CG” br. 47/16) a shodno obavezama propisanim Ministarskom deklaracijom o proširenju trgovine proizvodima informacione tehnologije (ITA 2 Sporazum) i Protokolom o izmjeni aneksa sporazuma o trgovini civilnim vazduhoplovima, kojom je izvršena liberalizacija carinskih stopa za određene proizvode s datumom primjene 1. VII 2016. Kako se radi o ispunjavanju međunarodne obaveze Crne Gore, koja proističe iz njenog članstva u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, Uprava carina je izvršila sprovođenje izmijenjenih carinskih stopa u TARICG, s datumom primjene 1. VII 2016.

29. 1. 1. Administrativni kapaciteti

Treća pregovaračka runda za zaključivanje Dodatnog Protokola 5 CEFTA Sporazuma održana je 24. i 25. maja 2016.g. u Beogradu, čime su završeni pregovori na glavni tekst DP5.

U maju 2016. je otpočela realizacija projekta „Implementacija prethodne obrade kod ekspresnih pošiljki u skladu sa STO Sporazumom o trgovinskim olakšicama”. Projekat se

realizuje u okviru podrške koju Vlada Republike Njemačke pruža Upravi carina, i rezultat je privatno-javnog partnerstva između Vlade Njemačke i kompanije DHL-Njemačka.

U junu 2016. za organizacione jedinice izrađeno je Uputstvo o kontroli fizičkog unošenja i iznošenja sredstava plaćanja u i iz Crne Gore. U julu 2016. izrađeno je uputstvo organizacionim jedinicama o primjeni dijagonalne kumulacije porijekla na osnovu Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediteranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe, a nakon objavljivanja Matrice dijagonalne kumulacije u Službenom listu Evropske Unije serije C broj 244 od 5. VII 2016.

Uprava carina preduzima aktivnosti na realizaciji IPA 2014 projekta "Podrška Upravi carina", za primjenu aplikacije Novi kompjuterizovani tranzitni sistem-NCTS i ispunjavanje drugih uslova za pristupanje Konvenciji o zajedničkom tranzitu (CTC) i Konvencije o olakšicama u trgovini robom (SAD). Na trećem sastanku Upravnog Komiteta instrumenta za evropske integracije koji je održan 19. V 2016. odobren je, iz sredstava rezervi IPA, projekat "Podrška Upravi carina u pripremi projektnih zadataka (ToR-ova) " za projekat IPA 2014 "Podrška Upravi carina", u cilju što bržeg pokretanja tenderskih procedura. Po tenderu za ovaj projekat izabrana je firma DAI EUROPE i definisano je da se isti realizuje u periodu od 12 - 23. IX 2016. Pripremljeni su dokumenti Prior Information Notice (PIN) za ugovor za primjenu aplikacije NCTS i ugovor za podršku (propisi, instrukcije, osiguranje kvaliteta, obuke...).

Upravi carina su podnijeta 35 zahtjeva za preduzimanje mjera za zaštitu prava intelektualne svojine, od čega je Uprava rješenjem usvojila 31 zahtjev, dok su četiri zahtjeva u radu. Pod carinskim nadzorom uništeno je 18.717 komada robe i to dana 20. V 2016. i 30. VI 2016. uništena je roba za koju je utvrđeno da povrijeđuje prava intelektualne svojine u skladu s Uredbom o postupanju carinskog organa s robom za koju postoji sumnja da povrijeđuje prava intelektualne svojine. Uprava carina je učestvovala u izradi metodologije statističkih podataka o sprovođenju prava intelektualne svojine u skladu s EU standardima, koji će činiti sastavni dio zbirnog izvještaja, koji izrađuje Zavod za intelektualnu svojinu i dostavlja Evropskoj komisiji.

Uprava carina je, u periodu 20. V - 15. VIII 2016. po osnovu sumnje da se radi o robi koja povrijeđuje prava intelektualne svojine, prekinula 13 carinskih postupaka i privremeno je zadržala 2.477 komada robe. U periodu od 02 - 20. V 2016. Uprava carina je prekinula pet carinskih postupaka i zadržala robu u količini od 20.843 komada robe. U ovom periodu uništeno je 199 komada robe.

20. VI 2016. potpisan je Protokol između Uprave carina Crne Gore i Generalnog direktorata za carinu Republike Albanije za implementaciju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o sprovođenju graničnog željezničkog saobraćaja između ove dvije zemlje, sačinjenog 3. VIII 2012. u Podgorici.

U okviru Programa CUSTOMS 2020, 27 - 28. VI 2016. realizovana je radna posjeta službenika Uprave carina Carinskoj upravi Austrije na temu porijeklo robe. Takođe, službenici Uprave carina učestvovali su na radionici o sprovođenju zakonodavstva EU u oblasti ovlašćenih privrednih subjekata (AEO) namijenjenoj državama Zapadnog Balkana, 21 - 23. VI 2016, Tirana, Albanija.

Uprava carina je uputila zahtjev EK kroz TAIEX program podrške, kojim je aplicirala za organizovanje ekspertske posjete kolega iz UC HR u cilju pružanja pomoći u pogledu normativnog usklađivanja s pravnom tekovinom EU, u području kretanja akciznih proizvoda, prenošenja iskustava za uređenje sistema nadzora i podrška u izradi Nacionalnog plana za EMCS i Terms of reference. Od EK je potvrđeno da je naša aplikacija za ekspertsku posjetu kolega iz UC Hrvatske na temu akciza odobrena, i ista će biti realizovana u periodu od 29. VII - 2. IX 2016.

U periodu od 1. V – 15. VII 2016. Uprava carina je realizovala sedam zajedničkih kontrola s Upravom policije i Poreskom upravom.

Uprava carina je odgovorila na 14 zahtjeva za međunarodnu pravnu pomoć u carinskim pitanjima od strane partnerskih službi i međunarodnih organizacija i uputila jedan zahtjev za pravnu pomoć.

U periodu 1. V – 15. VIII 2016. službenici Uprave carina izvršili su 19.163 detaljnih kontrola vozila i robe, kao i 414 inspekcijskih kontrola. Utvrđeno je 173 nepravilnost. Izdato je 125 prekršajnih naloga i izrečene novčane kazne u vrijednosti od 63.200 eura. Nadležnom državnom tužiocu podnijete su šest krivičnih prijava. Oduzeta je krijumčarena roba u vrijednosti od 344.235,82 eura. Takođe, oduzeto je 2.704,740 kom. cigareta u vrijednosti 195.681,00 eura; 962,50 kg rezanog duvana u vrijednosti 9.729,00 eura; 1795,40 lit. alkoholnih pića u vrijednosti 12.495,00 eura.

U četiri slučaja spriječeno je krijumčarenje narkotika i zaplijenjeno skanka u ukupnoj količini od 52,30 kg.

Zajednički tim Uprave carina i Uprave policije u Luci Bar, u pomenutom periodu, izvršio je 128 detaljnih pregleda kontejnera.

U maju tekuće godine, Uprava carina, Uprava policije i Uprava za inspekcijske poslove, usvojili su Zajednički plan mjera za prevenciju i represiju korupcije na graničnim prijelazima za 2016.

Upućeno je 20 prijava građana i to preko Otvorene carinske linije 13 prijava i posredstvom drugih mehanizama sedam prijava. Navedene prijave su se odnosile na carinske prekršaje i nepravilnosti u radu i postupanju carinskih službenika, od čega su dvije prijave sadržale sumnju na postupanje carinskih službenika s koruptivnim elementima.

Strategija obuka Uprave carina, donijeta 8. VI 2016. za period 2016-2018, predstavlja strateški dokument, kojim su utvrđene osnovne smjernice za obuku carinskih službenika, u cilju stvaranja profesionalnog i dobro obučenog kadra, koji će doprinijeti boljoj, modernijoj i dinamičnijoj organizacionoj strukturi carinske službe;

U navedenom izvještajnom periodu, zbog potreba službe i popunjavanja upražnjenih radnih mjesta, postupkom oglašavanja, radni odnos u Upravu carina zasnovalo je dva službenika.

Za jednog službenika UC, nakon sprovedenog postupka utvrđivanja disciplinske odgovornosti, zbog počinjene teže povrede službene dužnosti iz člana 83 stav 1. tačka 4. Zakona o državnim službenicima i namještenicima ("Sl.list CG", br. 39/11), zloupotreba položaja, izrečena je disciplinska mjera, novčana kazna u trajanju od dva mjeseca u iznosu od 40 % zarade isplaćene za mjesec u kojem je počinjena teža povreda službene dužnosti, dok je za dva službenika Uprave carina, po istom osnovu izrečena disciplinska mjera, novčana kazna u trajanju od dva mjeseca u

iznosu od 20 % zarade isplaćene za mjesec u kojem je počinjena teža povreda službene dužnosti, a jedan službenik oslobođen je disciplinske odgovornosti. Protiv dva službenika Uprave carina podnijeta je krivična prijava zbog osnovane sumnje da su počinili krivično djelo zloupotreba službenog položaja iz člana 416 Krivičnog zakonika Crne Gore.

3.30 POGLAVLJE 30: VANJSKI ODNOSI

3.30.1. Međunarodni ekonomski odnosi

3.30.1.1. Svjetska trgovinska organizacija (STO)

Sporazum o trgovinskim olakšicama (TFA) je prvi multilateralni sporazum donijet poslije urugvajске runde multilateralnih trgovinskih pregovora. Kako bi ovaj Sporazum stupio na snagu potrebno je da najmanje dvije trećine STO članica dostave instrument ratifikacije. Crna Gora je 10. V 2016. dostavila STO-u instrument ratifikacije kao 79. članica.

Sporazum o trgovini proizvodima informacione tehnologije (ITA/ITA2) - Crna Gora se tokom 2015. uključila u proces pregovaranja ITA 2. Sporazum je finalizovan u decembru 2015. na X Ministarskoj konferenciji STO, dok je Šema za sprovođenje Sporazuma za Crnu Goru verifikovana od strane Sekretarijata STO 10. XI 2015. S tim u vezi, Ministarstvo finansija je u saradnji s Upravom carina pripremlilo predlog Uredbe o carinskoj tarifi za 2016, koja sadrži sve neophodne izmjene predviđene Sporazumom ITA2. Pomenute institucije su preduzele sve aktivnosti kako bi usklađivanje carinskih stopa bilo inkorporirano u informacioni sistem Uprave carina i kako bi bili stvoreni tehnički uslovi za početak primjene Sporazuma u dogovorenom roku. **Vlada je 7. VII 2016. usvojila Uredbu o carinskoj tarifi za 2016.**

Sporazum o trgovini civilnim vazduhoplovima - Crna Gora je postala potpisnica Sporazuma o trgovini civilnim vazduhoplovima, a koji je u novembru 2015. izmijenjen usvajanjem Protokola o amandmanima na aneks Sporazuma o trgovini civilnim vazduhoplovima Uredba o carinskoj tarifi za 2016. sadrži i izmjene predviđene Sporazumom o civilnim vazduhoplovima.

3.30.1.2. Sporazumi o slobodnoj trgovini (FTA)

Pregovori s članicama Carinske unije (Ruska Federacija, Bjelorusija i Kazahstan) Nije bilo aktivnosti u cilju potpisivanja Protokola uz postojeći Sporazum s Ruskom Federacijom zbog pridruživanja Crne Gore trećem setu sankcija koje je uvela EU. Crna Gora, osim pomenutog, nema otvorenih drugih pregovora u cilju zaključenja FTA.

CEFTA

Kad je u pitanju primjena CEFTA-e od 20 - 23. VI 2016, u Herceg Novom, održano je nekoliko sastanaka predstavnika CEFTA 2006 sporazuma i to:

- 20-21. VI – osma sjednica CEFTA pregovaračke grupe za trgovinu uslugama;
- 22. VI – sastanak CEFTA kontakt osoba;
- 23. VI – sastanak CEFTA pomoćnika ministara;
- 23. VI- vanredni sastanak CEFTA ministara.

Crna Gora u 2016. predsjedava Sporazumom, što znači da će u narednom period biti domaćin više od 20-ak sastanaka CEFTA radnih tijela, uključujući i Ministarski sastanak i CEFTA WEEK, koji okuplja privrednike Regiona. Takođe, u ovoj godini se obilježava 10 godina od potpisivanja CEFTA 2006 Sporazuma.

3.30.1.3. Bilateralni sporazumi o ulaganjima i ekonomskoj saradnji

U izvještajnom periodu potpisani su:

- *Protokol o saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Češke Republike u oblasti energetike i infrastrukture*, 12.VII 2016, u Podgorici;
- *Sporazum o ekonomskoj i trgovinskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Argentine*, 6. VI 2016, u Buenos Ajresu.

3.30.1.4. Roba dvostruke namjene

U toku je postupak usvajanja nove Nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene i njeno objavljivanje je predviđeno za IV kvartal o.g.

Vlada je 28. VII 2016. donijela Odluku o izmjeni Odluke o kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe.

3.31 POGLAVLJE 31: VANJSKA, BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA

3.31.1. Politički dijalog

Sedmi sastanak Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje između Evropske unije i Crne Gore održan je 20. VI 2016. u Luksemburgu.

Predsjednik Vlade **Milo Đukanović** sastao se 21. V 2016. s predsjednikom Evropskog savjeta **Donaldom Tuskom**.

Državni sekretar za evropske integracije i glavni pregovarač za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji ambasador **Aleksandar Andrija Pejović** je borvio u posjeti: Portugalu (11-12. VII 2016) i Francuskoj (1-2. VI 2016), tokom kojih je ostavio brojne susrete i konsultacije o toku evropske integracije Crne Gore s tamošnjim zvaničnicima.

Bilateralna saradnja (Vidjeti 1.4. Bilateralna saradnja sa zemljama u regionu)

Regionalne inicijative

Crna Gora je nastavila da aktivno učestvuje u regionalnim organizacijama i inicijativama, uključujući Centralno-evropsku inicijativu (CEI), Proces saradnje u Jugoistočnoj Evropi (SEECP), Savjet za regionalnu saradnju (RCC), Uniju za Mediteran (UZM), Centralni evropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006), Zapadnobalkansku šestorku/Berlinski proces (WB6), Regionalnu inicijativu za migracije, azil i izbjeglice (MARRI), Organizaciju crnomorske ekonomske saradnje (BSEC). Crna Gora nastavlja da aktivno podržava aktivnosti Neumske i Igmanke inicijative, kao i da aktivno učestvuje u aktivnostima Strategije EU za jadransko-jonski region i Strategije EU za dunavski region.

Crna Gora je 21. VI 2016. uspješno završila jednogodišnje predsjedavanje MARRI organizacijom Regionalnog Forumu i Komiteta u Podgorici. Aktuelno je predsjedavanje CEFTA 2006 do kraja godine.

3.31.2. Zajednička vanjska i bezbjednosna politika

Crna Gora podržava Zajedničku vanjsku i bezbjednosnu politiku i bez izuzetaka se pridružuje svim EU deklaracijama i odlukama Savjeta (stepen usaglašenosti 100%).

3.31.2.1. Saradnja s međunarodnim organizacijama

Saradnja s Ujedinjenim nacijama

Ljudska prava

Crna Gora je u svojstvu posmatrača, učestvovala u radu 25. sesije Opšteg periodičnog pregleda (UPR) i 32. sesiji Savjeta za ljudska prava (HRC). **Crna Gora se pridružila svim izjavama EU tokom zasijedanja i pozicijama EU u odnosu na rezolucije koje su bile predmet odlučivanja.** Crna Gora se pridružila inicijativi Globalni fond jednakosti u julu 2016, koja ima za cilj unapređenje i zaštitu prava LGBTI osoba. Crna Gora je, u maju 2016, postala 29. članica inicijative Partnerstva za jednaku budućnost (*Equal Future Partnership*), koja je posvećena ekonomskom i političkom snaženju žena na nacionalnom i globalnom nivou.

Održivi razvoj

Crna Gora je učestvovala na Političkom forumu na visokom nivou za održivi razvoj (11-20.VII 2016) u okviru sesije posvećene nacionalnim mehanizmima za monitoring i izvještavanje o progresu u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja. Kao jedna od ukupno 22 zemlje volontera, u okviru ministarskog segmenta Foruma, predstavljen je Nacionalni izvještaj o integrisanju i ostvarivanju Agende za održivi razvoj do 2030, nacionalne politike, planove i programe.

Saradnja s OEBS-om

Crna Gora je na Vanrednom sastanku Podregionalne konsultativne komisije Sporazuma o podregionalnoj kontroli naoružanja, Član IV, Aneks 1-B, Dejtonskog sporazuma, koji je održan 13. VI 2016. u Beču, preuzela šestomjesečno predsjedavanje. Crna Gora aktivno učestvuje na sastanicima Podregionalne Konsultativne komisije i Stalne Radne grupe, i donosi političke i druge bitne odluke u cilju unapređenja procesa i efikasnijeg i temeljnijeg sprovođenja Sporazuma, te jačanja povjerenja u regionu i dobrosusjedskih odnosa.

Saradnja sa Savjetom Evrope

Sprovođenje zajedničkog programa EU i SE - *Horizontalni mehanizam za ZB i Tursku* je otpočela 24. V 2016. Vrijednost trogodišnjeg programa je 25 miliona EUR. Aktivnosti Horizontalnog mehanizma su zasnovane na preporukama monitoring tijela SE, ali jednako tako formirane i na osnovu potreba i prioriteta država članica u procesima evropskih integracija. Svi zahtjevi država ZB za tehničkom pomoći i ekspertizi prema SE i svim specijalizovanim tijelima SE (Venecijanska komisija, MONEYVAL, GRECO, GRETA itd), biće i finansirani kroz ovaj značajan regionalni program.

Saradnja s NATO

Na sastanku ministara vanjskih poslova NATO zemalja, 19. V 2016, potpisan je Protokol o pristupanju Crne Gore NATO-u, nakon čega je uslijedila ratifikacija od strane NATO članica. Do sada, Protokol su ratifikovale Island, Slovenija, Mađarska, Slovačka, Albanija, Poljska i Bugarska. Po prvi put, nakon dobijanja NATO pozivnice i potpisivanja Protokola o pristupanju,

crnogorska delegacija učestvovala je na Samitu šefova država i vlada Alijanse u Varšavi, 8 - 9. VII 2016.

3.31.2.2. Sprovođenje sankcija i restriktivnih mjera

Vlada je mijenjala odluke o restriktivnim mjerama i sankcijama shodno njihovim izmjenama od strane Savjeta EU, odnosno produženju važenja njihove primjene.

Vlada je 11. VII 2016. usvojila **Odluku o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera uvedenih na osnovu Rezolucije UN 1267 protiv pripadnika ISIL-a i Al Kaide i s njima povezanim pojedincima, subjektima i entitetima.**

3.31.2.3. Sprječavanje sukoba

U procesu pristupanja Evropskoj uniji na polju sprječavanja sukoba Crna Gora se prije svega vodi Evropskom strategijom bezbjednosti i Programom EU za prevenciju sukoba praćenih nasiljem. Crna Gora se u sprječavanju sukoba čvrsto oslanja – jača na saradnju s partnerima koji se bave prevencijom konflikata uključujući Ujedinjene nacije, OEBS, humanitarne i nevladine organizacije i akademske strukture.

3.31.2.4. Kontrola naoružanja

Crna Gora u potpunosti realizuje obaveze koje proističu iz "**Bečkog dokumenta 2011**", koje se tiču kontrole naoružanja tako što je svake godine prihvatala po jednu evaluacijsku posjetu i po tri inspekcije specifičnog područja. U izvještajnom periodu realizovana je inspekcija specifičnog područja od strane Ruske Federacije (4-7. VII 2016), na teritoriji Crne Gore. Pored obavezujućih kvota Crna Gora ima razvijenu i bilateralnu saradnju na polju kontrole naoružanja sa SR Njemačkom, Mađarskom i Kraljevinom Danskom. Crna Gora je na polju kontrole naoružanja aktivna i u inostranstvu, pa su u izvještajnom period inspektori za kontrolu naoružanja učestvovali u mutinacionalnom inspeksijskom timu tokom inspekcije Specifičnog područja po BD-2011 u R. Hrvatskoj od strane bjR Makedonije, kao i posjeti vazduhoplovnoj bazi i vojnoj instalaciji u Mađarskoj.

Kada je u pitanju sprovođenje **Sporazuma o podregionalnoj kontroli naoružanja (SPKN)**, Član IV Dejtonskog sporazuma, Crna Gora vrši redovnu razmjenu godišnjih vojnih informacija i sprovodi inspeksijski režim s ostalim stranama u Sporazumu. Od 1. I 2015, strane u Sporazumu preuzele su vlasništvo nad Sporazumom od OEBS-a i uspješno započele samostalno upravljanje Sporazumom i realizaciju inspeksijskog režima. Crna Gora je preuzela presjedavanje Podregionalnom konsultativnom komisijom za SPKN u drugoj polovini 2016.

U okviru projekta „Poštuj život – vrati oružje“, od 19. III 2015. do danas, predato je 1.217 zahtjeva za legalizaciju – registraciju oružja bez dokaza o porijeklu, kao i 730 komada registrovanog oružja državi na raspolaganje i 25.414 zahtjeva za izdavanje isprava o oružju (zbog isteka roka važenja), kojom prilikom se provjerava da li vlasnici oružja ispunjavaju uslove propisane zakonom da dalje drže oružje. Za ove aktivnosti UNDP i OEBS pružaju stručni i finansijsku podršku.

U toku je proces rješavanja viškova ubojnih sredstava kroz program MONDEM. U toku je realizacija III₅ faze MONDEM programa u količini od 56,00 tona. Planirana vrijednost radova ove faze iznosi 87.021,18 eura, od čega će OEBS i UNDP platiti 76.601,52 eura, dok će

10.419,66 eura biti doprinos Ministarstva odbrane Crne Gore kroz vrijednost dobijenih sekundarnih sirovina.

Vezano za neproliferaciju oružja za masovno uništenje, važno je istaći da je Crna Gora u saradnji s ekspertima iz EU i SAD već pripremila **Nacrt strategije za neproliferaciju oružja za masovno uništenje**, čije se usvajanje očekuje najkasnije do kraja avgusta 2016.

Takođe, Skupština je 17. VI 2016. usvojila **Zakon o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom** („Sl. list CG“, br. 40/16).

3.31.3. ZAJEDNIČKA BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA- KAPACITETI ZA DOPRINOS

Crna Gora aktivno učestvuje u CSDP programa obuke koji se organizuje u regionu u cilju edukacije i jačanja administrativnih kapaciteta.

3.31.3.1. Upravljanje civilnim krizama

Skupština je 30. VII 2016. usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i spašavanju („Sl. list CG“, br. 54/16). Ovim Zakonom sveobuhvatnije je, prije svega, regulisana oblast civilne zaštite, rukovođenje i koordiniranje u zaštiti i spašavanju, kao i finansiranje sistema.

Bilans ostvarenih rezultata

Održana je *Treća konferencija Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa*, 23. VI 2016. u Podgorici, koja je za temu imala poplave. U sklopu *Višekorisičkog IPA programa koji se odnosi na prevenciju, pripremljenost i reagovanje u slučaju poplava u zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj* u skladu sa standardima EU za module civilne zaštite, nabavljena je oprema za Nacionalni tim za spašavanje od poplava. Finalna planska konferencija u vezi organizacije NATO EADRCC međunarodne terenske vježbe upravljanja posljedicama vanrednih situacija „CRNA GORA 2016“, održana je 27-30. VI 2016 i na njoj je, pored predstavnika crnogorskih institucija, učestvovalo 59 predstavnika iz 24 države.

Uništavanje neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS) – Grupa za NUS izvršila je prikupljanje i uništavanje dvije tone NUS-a s cjelokupne teritorije Crne Gore, u skladu s procedurama. Za potrebe izgradnje autoputa Bar-Boljare, prioritetna dionica Smokovac-Uvač-Mateševo, Grupa za NUS je pregledala i očistila od NUS-a oko 1.650.000 m² teritorije Crne Gore.

3.31.3.2. Upravljanje vojnim krizama

Crna Gora je nastavila s razvojem operativnih kapaciteta za multinacionalne operacije, i pripadnici **Vojske Crne Gore** angažovani su u tri misije NATO i EU.

Crna Gora je uspješno završila angažovanje u ISAF misiji i od 1. I 2015. aktivno učestvuje u neborbenoj misiji **“Resolute Support”**, a trenutno je u ovoj misiji angažovan IV kontingent VCG koji broji 18 pripadnika. Zadatak kontingenta je da izvršava obaveze transporta i obezbjeđivanja međunarodnih timova za obuku i savjetovanje Avganistanskih snaga bezbjednosti. Crna Gora je u okviru A-5 inicijative, počev od marta 2015, zajedno s BiH, Hrvatskom, bjR Makedonijom i Albanijom, u RS misiju upućuje dodatno tri oficira i podoficira

VCG, koji su angažovani kao štabni elementi u Operativnom centru (SAROC) u Regionalnoj komandi Sjever.

Pored aktivnog učešća u misiji, Crna Gora će u periodu od 2015-2017. finansijski podržati održivost Avganistanskih snaga bezbjednosti s po 400.000 dolara na godišnjem nivou i već je otpočela realizaciju prihvaćenih obaveza.

Crna Gora, takođe, učestvuje u operaciji **EU NAVFOR-ATALANTA u Somaliji i EU trening misiji Evropske Unije u Maliju (EUTM)**. Posvećenost regionalnom i globalnom miru i stabilnosti pokazujemo i kroz angažovanje pripadnika Ministarstva odbrane u posmatračkoj misiji u Ukrajini, u okviru inspeksijskih timova SAD i Kanade.

Skupština je 17. VI 2016. donijela Odluku o upućivanju pripadnika Vojske Crne Gore u Misiju ujedinjenih Nacija za referendum u Zapadnoj Sahari -**MINURSO** („Sl.list CG“, br. 38/16).

U **Mirovnoj misiji UN -a na Kipru (UNFICYP)**, trenutno su angažovana četiri službenika Uprave policije.

3.31.4. BEZBJEDNOSNE MJERE

U skladu sa Sporazumom o bezbjednosnim procedurama za razmjenu i zaštitu tajnih podataka s EU, vrši se redovna razmjena tajnih podataka EU stepena tajnosti „INTERNO/RESTRICTED“ koji se odnose na EU misije. U izvještajnom periodu potpisan je Sporazum o uzajamnoj zaštiti tajnih podataka između Vlade Crne Gore i Kraljevine Španije, te usaglašen tekst Sporazuma o razmjeni i zaštiti tajnih podataka s Republikom Hrvatskom.

3.32 POGLAVLJE 32: FINANSIJSKA KONTROLA

3.32.1. Unutrašnja finansijska kontrola u javnom sektoru

Vlada je 30. VI 2016. usvojila Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore za 2015.

Finansijsko upravljanje i kontrola

U oblasti sistema finansijskog upravljanja i kontrola ostvaren je napredak kroz sprovođenje određenih aktivnosti datih u nastavku:

	Centralni nivo	Lokalni nivo	Centralni nivo -pravna lica-	Lokalni nivo -pravna lica-	UKUPNO:
FMC lica	88	19	10	21	138
Lice za rizike	42	5	7	22	76
Registar rizika	24	4	2	11	41
Plan za FMC	44	2	4	2	52
Knjiga procedura	65	12	1	-	78

Unutrašnja revizija

U skladu s Uredbom o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru, 30 subjekata javnog sektora (15 na centralnom i 15 na lokalnom nivou) je u obavezi da uspostave posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju. 28 subjekata (15 na centralnom i 13 na lokalnom nivou⁶) je organizaciono uspostavilo posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju.

U 28 subjekata koji su uspostavili jedinicu za unutrašnju reviziju:

- 7.14 % ili dvije jedinice nemaju unutrašnjeg revizora
- 14.29 % ili četiri jedinice ima jednog unutrašnjeg revizora
- 53.57 % ili 15 jedinica ima dva unutrašnja revizora
- 25.00 % ili sedam jedinica ima tri ili više unutrašnjih revizora (jedna jedinica ima sedam unutrašnjih revizora, jedna jedinica ima šest unutrašnjih revizora, jedna jedinica pet unutrašnjih revizora i četiri jedinice imaju tri unutrašnja revizora).

Dodatno, još je sedam subjekata javnog sektora je uspostavilo posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju i rasporedilo je 10 unutrašnjih revizora.

Ostvareni napredak u uspostavljanju funkcije unutrašnje revizije se može vidjeti i kroz podatke koje Ministarstvo finansija prikuplja kroz konsolidovani izvještaj.

Tabela 1: Osnovni podaci o reviziji

	Broj revizora	Broj revizija	Date preporuke
2011	31	59	72
2012	44	68	269
2013	46	101	419
2014	60	114	454
2015	71	140	600
2016	74		

Od ukupno 74 raspoređena unutrašnja revizora u javnom sektoru, do sada je 67 unutrašnjih revizora steklo sertifikat ovlaštenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru, pri čemu 41 revizor posjeduje nacionalni sertifikat, dok je 36 revizora steklo međunarodni sertifikat. Ukupno 10 raspoređenih sertifikovanih revizora je steklo i nacionalni i međunarodni sertifikat.

U 26 subjekta koji su rasporedili unutrašnje revizore potpisana je Povelja unutrašnje revizije kod svih 26 jedinica. Pored ovih subjekata Povelja je potpisana i kod još sedam subjekta koji su uspostavili posebnu jedinicu. Na osnovu podataka iz dostavljenih godišnjih izvještaja o radu unutrašnje revizije za 2015. godinu, strateški plan unutrašnje revizije je donijelo 22 od 28 jedinica za unutrašnju reviziju ili 78,57% dok je godišnji plan unutrašnje revizije donijelo 19 od 28 jedinica ili 67,86%. Ovi planovi obuhvataju sve procese koji se odvijaju u subjektu

⁶Opštine Ulcinj i Plav nijesu uspostavile jedinicu za unutrašnju reviziju.

uključujući i procese i aktivnosti finansirane iz IPA projekata. Većina ovih planova je izrađena na bazi procjene rizika i uz odobrenje rukovodioca subjekta.

3.32.2. Eksterna revizija

Tabela 1: Osnovni podaci o revizorskom kadru

Zaposleni	Broj
Član Senata	4
Načelnik u sektoru	5
Državni revizor – rukovodilac odeljenja	12
Državni revizor	16
Mlađi revizor	6
Ukupno:	43

DRI je primila jednog državnog revizora, koji je izabran iz redova zaposlenih (javni oglas objavljen 30. I 2016.) i jednog Rukovodioca odeljenja za unutrašnju reviziju (javni oglas objavljen 17. X 2015.).

DRI je raspisala jedan javni oglas (objavljen 14. V 2016.) za radno mjesto Državni revizor (1 izvršilac). Postupak zapošljavanja u okviru ovog oglasa je u toku.

DRI je izradila i objavila sljedeće izvještaje:

Subjekat revizije/Predmet revizije	Vrsta revizije	Datum objavljivanja:
„Registar ugovora o koncesijama" i „Prihodii budžeta Crne Gore po osnovu zaključenih ugovora o koncesijama za korišćenje prirodnih bogatstava"	Kontrolna revizija	16. V 2016.
Agencija za nacionalnu bezbjednost za 2015.	Finansijska revizija i revizija pravilnosti	2. VI 2016.
Uprava za javne nabavke za 2015.	Finansijska revizija i revizija pravilnosti	17. VI 2016.
„Prihodi budžeta Crne Gore po osnovu zaključenih ugovora o koncesijama za	Kontrolna revizija	4. VII 2016.

korišćenje šuma“		
Ministarstvo pravde za 2015.	Finansijska revizija i revizija pravilnosti	1. VII 2016.
Agencija za zaštitu životne sredine za 2015.	Finansijska revizija i revizija pravilnosti	25.VII 2016.
Ministarstvo nauke za 2015.	Finansijska revizija i revizija pravilnosti	28.VII 2016.
Državno tužilaštvo za 2015.	Finansijska revizija i revizija pravilnosti	29.VII 2016.
Demokratska partija socijalista Crne Gore za 2015.	Finansijska revizija i revizija pravilnosti	1.VIII 2016.
Socijaldemokratska partija Crne Gore za 2015.	Finansijska revizija i revizija pravilnosti	2.VIII 2016
Demokratska narodna partija Crne Gore za 2015.	Finansijska revizija i revizija pravilnosti	3.VIII 2016

Na osnovu zahtjeva Državne revizorske institucije Crne Gore, Državni ured za reviziju Republike Hrvatske obavio je finansijsku reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja DRI Crne Gore za 2015. Državni ured za reviziju Republike Hrvatske je izrazio pozitivno mišljenje na reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja DRI za 2015.

Skupštinski Odbor za ekonomiju, finansije i budžet održao je kontrolno saslušanje povodom Izvještaja o reviziji uspjeha „Efikasnost Poreske uprave u sprovođenju mjera naplate poreskog duga“ (održano 20. VI 2016.).

U okviru realizacije II projekta paralelne revizije uspjeha na temu iz oblasti javnih nabavki, u kojem pored DRI Crne Gore učestvuje šest VRI iz regiona, dva predstavnika DRI (Sektor II – Odeljenje za reviziju uspjeha) su učestvovali na drugoj radionici, koja je održana u junu o.g. u Prištini.

Dva predstavnika DRI su učestvovali na obuci na temu „Dužnička kriza – računovodstvo kao dio rješenja“, koja je održana u organizaciji Federacije Evropskih računovođa, 15. VI 2016, u Briselu.

U okviru saradnje sa SIGMA-om, u julu mjesecu je održana obuka u cilju izrade „Smjernica za ocjenu primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti“ i „Smjernica za reviziju Završnog računa Budžeta Crne Gore“.

3.32.4. Zaštita eura od falsifikovanja

U izvještajnom periodu, Centralna banka Crne Gore je za potrebe NAC-a, izvršila nabavku

Bitmap Analysis Software.

Nastavljene su aktivnosti usmjerene ka obuci rukovaoca gotovinom i primjeni usklađene regulative.

3.33 POGLAVLJE 33: FINANSIJSKE I BUDŽETSKE ODREDBE

3.33.1. Realizacija strateških dokumenata

Na osnovu usvojene Analize i Strategije Informacionog sistema Poreske uprave 2015 -2019 u dokumentu „SP_04-ANALIZA I STRATEGIJA IS PU 2015-2019“ je prikazano trenutno stanje sistema i date smjernice za budući razvoj i održavanje (dugoročni strateški plan). Isti je prethodno usaglašen s Poslovnom strategijom, novim okolnostima i preporukama Evropske Komisije (DG TAXUD). Uspostavljeni okvir za upravljanje ICT-om je ostao nepromijenjen, jer se čeka odluka i ishod pregovora vezano za mogući program modernizacije i reforme Poreske uprave (Svjetska banka). Zbog bitnosti odluke vezano za budući koncept Informacionog sistema u Poreskoj upravi, sektor za informacione tehnologije je inicirao formiranje radne grupe za izradu projektnog zadatka i akcionog plana za Informacioni sistem Poreske uprave, koja je dostavila konačni izvještaj.

Takođe, sprovedene su aktivnosti na uspostavljanju IT podсистема (modula) koji do sada nijesu bili u funkciji - Modul za inspekcijski nadzor i Analiza rizika, završene su aktivnosti u nadležnosti Poreske uprave vezano za radnu grupu za pripremu informacije Vladi koja se odnosi na elektronsku fiskalizaciju (promet roba i usluga u realnom vremenu), kao i mnogobrojne ispravke i ažuriranja postojećih podataka u cilju poboljšanja kvaliteta baza podataka, a uz konsultantsku pomoć Međunarodnog monetarnog fonda.

Ministarstvo finansija je nastavilo pregovore sa Svjetskom bankom u vezi postupka kreditnih zaduženja za projekat modernizacije Poreske uprave čija je vrijednost cca 14 miliona eura

Izrada Akcionog plana za sprovođenje programa reformi upravljanja javnim finansijama za period 2016 - 2020 je finalizovana i očekuje se da bude usvojena od strane Koordinacionog tima za realizaciju Programa reforme upravljanja javnim finansijama 2016 – 2020.

Prilog 1: Spisak zakona koje je Skupština donijela u periodu od 20. V do 1. VIII 2016.

1. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odgovornosti pravnih lica za krivična djela;
2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o informacionoj bezbjednosti;
3. Zakon o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom
4. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o žigu;
5. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti topografija poluprovodnika;
6. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnim zonama;
7. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom;
8. Zakon o izmjenama Zakona o maslinarstvu i maslinovom ulju;
9. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama;
10. Zakon o izmjeni Zakona o nacionalnim parkovima;
11. Zakon o izmjenama Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju;
12. Zakon o dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti;
13. Zakon o izmjeni Zakona o visokom obrazovanju;
14. Zakon o upravnoj inspekciji;
15. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna;
16. Zakon o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa;
17. Zakon o održavanju stambenih zgrada;
18. Zakon o vinu;
19. Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju;
20. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o državnim odlikovanjima i priznanjima;
21. Zakon o mladima;
22. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o priznavanju inostranih obrazovnih isprava i izjednačavanju kvalifikacija;
23. Zakon o inovativnoj djelatnosti;
24. Zakon o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja;
25. Zakon o izmjeni Zakona o upravnom postupku.
26. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama;
27. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica;
28. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju;
29. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o administrativnim taksama;
30. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju;

31. Zakon o izmjenama Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu;
32. Zakon o izmjenama Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine;
33. Zakon o izmjenama Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu;
34. Zakon o izmjenama Zakona o odgovornosti za štetu u životnoj sredini;
35. Zakon o zaštiti prirode;
36. Zakon o izmjenama Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova;
37. Zakon o izmjenama Zakona o zabrani zlostavljanja na radu;
38. Zakon o izmjeni Zakona o reprezentativnosti sindikata;
39. Zakon o izmjenama Zakona o Fondu rada;
40. Zakon o izmjenama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju;
41. Zakon o sudskim vještacima;
42. Zakon o pripravnicima u sudovima i državnom tužilaštvu i pravosudnom ispitu;
43. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o preuzimanju akcionarskih društava;
44. Zakon o izmjenama Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti;
45. Zakon o biocidnim proizvodima;
46. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o raftingu;
47. Zakon o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona;
48. Zakon o javnim okupljanjima i javnim priredbama;
49. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj upravi;
50. Zakon o izmjenama zakona o ličnom imenu;
51. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o matičnim registrima;
52. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima;
53. Zakon o izmjenama Zakona o vodama;
54. Zakon o izmjenama Zakona o boračkoj i invalidskoj zaštiti;
55. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti;
56. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom;
57. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o notarima;
58. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o centralnom registru stanovništva;
59. Zakon o državnom pečatu i pečatima državnih organa;
60. Zakon o jakim alkoholnim pićima;
61. Zakon o izmjenama Zakona o veterinarstvu;

62. Zakon o izmjenama Zakona o oznakama porijekla, geografskim oznakama i oznakama garantovano tradicionalnih specijaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda;
63. Zakon o bezbjednosnoj zaštiti brodova i luka;
64. Zakon o potvrđivanju Konvencije međunarodne organizacije rada o noćnom radu broj 171;
65. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Crne Gore i Republike Bugarske o socijalnom osiguranju;
66. Zakon o potvrđivanju Sporazuma o naučnoj i tehnološkoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Italije;
67. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o porezu na ugljovodonike;
68. Zakon o životnoj sredini;
69. Zakon o potvrđivanju protokola između Vlade Crne Gore i Vlade Češke Republike o saradnji u oblasti energetike i infrastrukture;
70. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o reviziji sredstava iz Evropske Unije;
71. Zakon o legalizaciji neformalnih objekata;
72. Zakon o upravnom sporu;
73. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Crnogorskom državljanstvu;
74. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o putnim ispravama;
75. Zakon o računovodstvu;
76. Zakon o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja;
77. Zakon o komunalnim djelatnostima;
78. Zakon o dopuni Zakona o inspekcijskom nadzoru;
79. Zakon o izmjeni Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti;
80. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskim medijima;
81. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnim radio-difuznim sredstvima Crne Gore;
82. Zakon o dopuni Zakona o Specijalnom državnom tužilaštvu;
83. Zakon o tumačima;
84. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost;
85. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i spašavanju.